

શ્રી સુરેખા હરાર

R.N.O. T.

2 JUL 1929

બનાવનાર,
વ્યાસ વલ્લભરામ સુરજરામ-અમદાવાદ.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર,

પુકસેતર જગજીવ મનસુખરામ મદ્ર
સુ. હકોર.

તથા

પુકસેતર ચમનલાલ લલ્લુભાઈ ડે. કાલુપુર ટંકશાળ,
અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧૦ મી.

પ્રત ૧૦૦૦૦

સને ૧૯૨૯

પ્રસિદ્ધ કર્તાએ સર્વ હક્ક પોતાના સ્વાધીન રાખ્યા છે.

અમદાવાદ-શાહપુર નવીપોળમાં આવેલા શ્રી 'પ્રગ્મહીતાર્થ' મુદ્રાલય 'માં
પટેલ સોમાલાલ દલપતરામે છાપ્યા.

કીંમત ૦-૧૨-૦

૧૪૮૦૫

૧૪૮૦૩

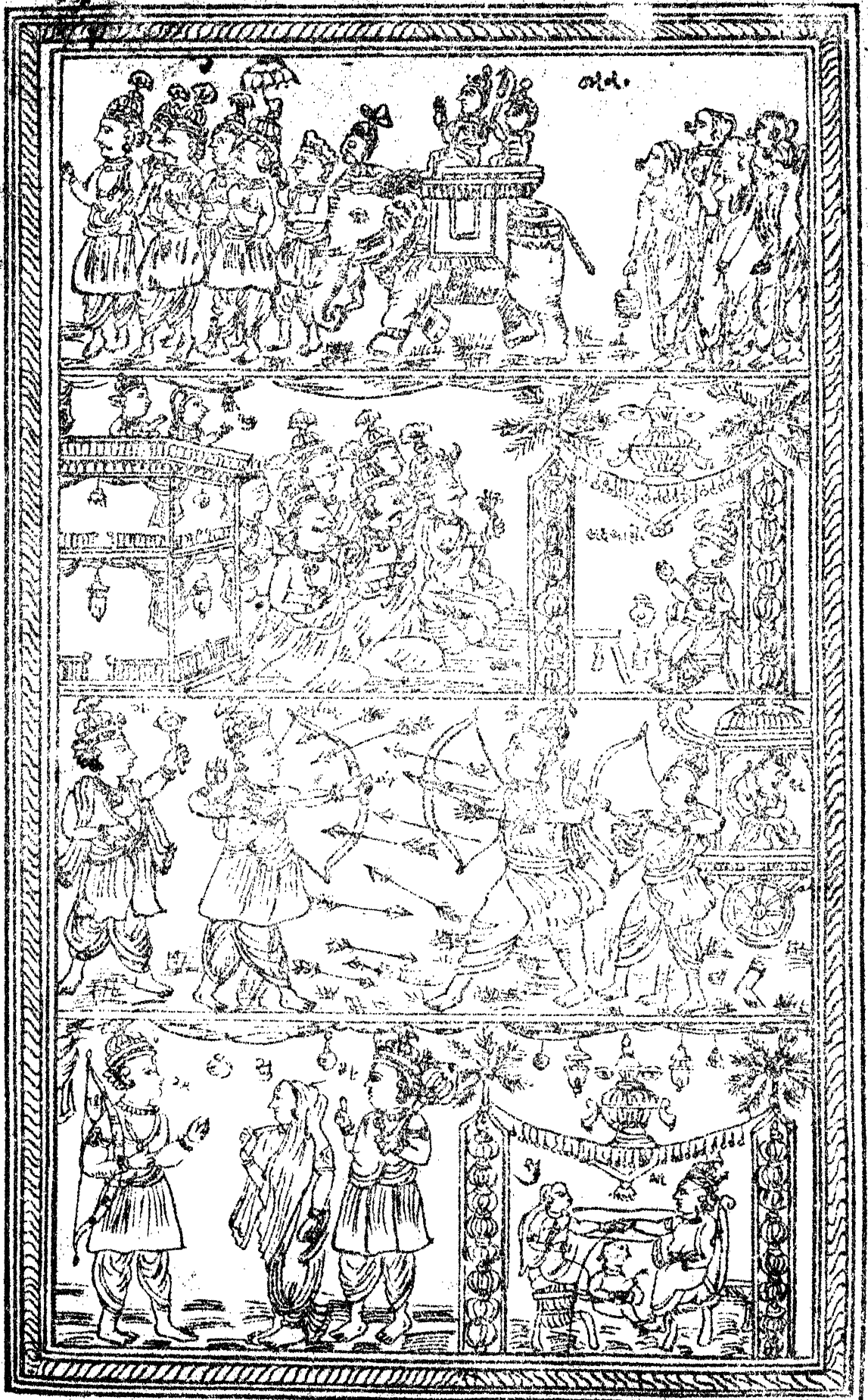
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૪૮૦૬ તારીખ

પુસ્તકનું નામ સુરેખા દુરુલ

વિષય ૩-૪

સુરેખા હર્ણ.

કડવું ૧ રાગ ધનાસરી.

પ્રથમ પહેલો પાય પડુ છું શંકર સુત ગણેશ, સરસ્વતી રહો ર-
સનાથે, ખામી ન આવે લેશ. ॥ ૧ ॥ સુરેખા હર્ણનું કરું, કળ્ય
તણું છે ચરિત્ર; ભક્તના સુતને સાહ્યતા પ્રાધી, કથાયે પર્મ પવિત્ર
॥૨॥ પાન્ડવ અથેલા છે વન વીસે, કુંવર વિદુર ઘેર, કુન્તા સુભદ્રા અ-
ભેમન્યુ રહેછે આનંદભેર. ॥૩॥ બાળદેવજીએ વિવા કરેલો, રાજસોધ
યજ્ઞમાંય; પોતાની પાળક પુત્રી દેવાનું, નીત્યે કરેલું ત્યાંય, ॥ ૪ ॥ પા-
ન્ડવ વત જવાથી એમનું, મન થયું ઉદાસ; પુરણ લાગ્યા પસ્તા-
વાને, મુજે નહિ કોઈ પાસ. ॥૫॥ વીવા કર્યો મેં અભીમન્યુનો તવ દા-
હાડો થયો હાવો; નીરધનનો સુત આવે વરવા, મુને ન વીતે દહાવો, ॥
૬ ॥ કન્યા કાળ થયો કુંવરીનો તેડાવું અભેમાન; એકલો આવે નગ્ર
શું શોભે, ન હોય જોડે જન, ॥૭॥ ભીસ્મ કળ્યાચાર દ્રોણ જેવાને, લા-
વે તાણી ડોશી; સુંદરીમાં સુભદ્રા આવે, બીજી કુન્તા ડોશી, ॥ ૮ ॥
વહેવાર કરવા વિદુર આવે, ભક્ત જનમના ભારે; ટીકું તણ મજનું
તાણીને, છઠ્યાં હસાવી મારે, ॥૯॥ તાલને ક્રીડતાલ મ્હોટા મંજરા, વ-
ગાડીને કરે ચાળા; છપન છાપા છાતીયે કરે; ડોકમાં દસ વીસ માળા.
॥૧૦॥ ગાય ગીત ગોવિંદ વરનાં, ભગવત ભગવત ભણે; હોડ બખ-
ડાવે જીભ ફફડાવે ભમરા પેરે મણમણે; ॥૧૧॥ દહાવો ન વિતે સંસાર
રીતે, હાસ્ય કરે સહુ લોક, ગરીબને ઘેર ન દેઉ કન્યા, વિવા આજ
થી ફેક, ॥ ૧૨ ॥ છત્રપતી દુરીયોધન છેતે, અસ્ત ધણો ભુપાળ; ભાણુ-
મતી છે ભામનીને, લખમણ જેનો બાળ. ॥૧૩॥ તેનો વીવા કરી દેઉં
કન્યા અન્યા કહે નહી કોય; જન જથો લેછ ભુપત આવે, આનંદ મુ-
જને હોય, ॥૧૪॥ એમ વિચારી વીર મોરારી, બોલાવિ પુછે પ્રશ્ન; દા-
રપાળને મોકલ્યો, તે તેડી લાવ્યો શ્રી કળ્ય, ॥ ૧૫ ॥ વિકુલ પ્રત્યે વહે
વડા વિર, કલ્પના મેં એક કરી; હસ્તીનાપુરના છત્રપતીને લખો કં-
કોતરી. ॥૧૬॥ પ્રભુ કહે કંકોતરી શાની, સમજવો શુભ અર્થ; બાળદે-
વ બોલ્યા અભીમન્યુનો, વિવા કીધો વ્યર્થ. ॥ ૭ ॥ નીરધન થયા સુત

સતીના, વન પધાર્યા પ્રીતે; એકલો કુંવર વરવાને આવે, મુને ન લ્હા-
વો વીતે માટે ॥ ૧૮ ॥ તે વીવા ફેક કરીને, કઈ હું રૂડી પેર; સુત સ-
ભાગી છત્રપતીનો દુરીયોધનને ઘેર ॥ ૧૯ ॥ કુર રાજના કુંટુંબનો એ,
લક્ષમણો છે નામ; જનજ લાવે છત્રપતીને. સોભી રહે ઘર ગામ ॥
૨૦ ॥ માટે વીવા કઈ લક્ષમણનો, કંડોતરી લખો વીર; એવાં વાંકાં
વાયક સુણી. બોલ્યા શ્યામ શરીર ॥ ૨૧ ॥ વડોલ વીર આશું બોલો
વિરૂધી વચન એજ, સુભદ્રા ભગનિ પોતીકી, અભીમાન્યુ ભાણેજ
॥ ૨૨ ॥ વહાલાને માથે વિપત પડી, વહાલાના વહેરી શું થયે; ઉમરો મુઠ્ઠી
કુંજરો પુજવા, કદી કાળે નવ જમ્યે ॥ ૨૩ ॥ વિપતવેળા સગાનેસાથી,
થાય સગો તે સાચો; ઘર શોભે તેવો સુત એછે, શું લક્ષમણ પર રાચો
॥ ૨૪ ॥ રાજ્ય ગયું ને દ્રવ્ય ગયું પણ નથી ગયું એનું કર્મ; એક મુઠ્ઠી
બોળે કરવો તે, નહી જલ્લુકળ ધર્મ ॥ ૨૫ ॥ લક્ષ્મી હોય ને જતી રહે છે,
ન હોય ને ત્યાં થાય; વિવા ભંજથી. ભાણેજ ભગની, બેઠનાં દલે કુ-
ભાય ॥ ૨૬ ॥ વલણ ॥ ૬૭ દુભાશે બેઠનાં, દેસે દારણ દોશ; વેણ વલ-
ભના નાથના, સુણી વ્યાપ્યો રોશ ॥ ૨૭ ॥

કડવું ૨ રાગ ચૌપાઈ

બોલ્યા બળદેવજી મુખ વાણી, મેં વાત વીરા તારી જણિ, તમે
ક્રીધાં ઘણાં વેવિશાળ, એકે ન મળ્યો લુપાળ ॥ ૧ ॥ તેથી દલકું
તમર દુભય, માટે મુને કહોછો નાય; લેક છત્રપતીનો હું લ્હાવો; તે-
થી જ ખા પડી તમે જાઓ ॥ ૨ ॥ કરે કરેવીશ્વ બધુ વાત, સોધ્યો બળદેવે
જુનાથ, કરી કૃષ્ણ થકી સરસાઈ, માટે દાજે બળો છો ભાઈ ॥ ૩ ॥ એમ
સુણીને વદે શ્યામ. વીરા કરો એ કામ, લાવો લખું કંડોતરી, પત્ર
લઈ બેઠા શ્રી હરી ॥ ૪ ॥ બળીભદ્રજી તેમાં લખાવે; છત્રપતી શીરોમણીક
લાવે; સુભ શોભીતા દુરીયોધન, રૂપે કુટરો તમારો તન ॥ ૫ ॥ અમે તે વર
માગી લીધો; અભીમાન્યુનો ફેકજ ક્રીધો; માસ વૈશાકના દવાદશી,
પધારો નીરભયથી ધસી ॥ ૬ ॥ જન લાવજો આવજો વેહેલા પધારો
દ્વાદશીએ પેહેલા; સગન પુર્ણીમીને દન, પણ પ્રથમ આવો રાજન ॥ ૭ ॥
ચાર દન રહેજો મુજ ધામ, જન લાવો શોભે ઘર ગામ; એમ પુરણ
લખી મેરારિ. વદે વીર પ્રત્યે ગીરધારી ॥ ૮ ॥ લાવો કુમ કુમ છાંટણાં ક
રિએ, માગી કંકાવટી શ્રી હરીએ; ગયા બળદેવ કંકુ, લેવા, છાનુ લ-

એ દેવાધિ દેવા ॥ ૯ ॥ જોઈ વિચારી આવજે રાય, નવ જાણીશ તુજ
કન્યાય; શીહનું ભક્ષ ન લે શીઆળ, સામેછે અરજીનનોખાળ ॥ ૧૦ ॥ હંસ
ભક્ષ શું પામે કાગ, કુવાશી ભમરાને કયાં ખાગ; એમ લખ્યું છાનું છ
બીલે, અંજદેવ વીના એકાલે ॥ ૧૧ ॥ આંઝ્યા હજાર કુમકુમ લાંઝ્યા;
પ્રભુએ છાંટણા છાંટ્યા; તેડ્યા શેવક દીનાનાય, આપી કોકોતરી તેને
હાથ ॥ ૧૨ ॥ જા ૧ જાદવ હસ્તીનાપુર; દુરિયાધનને લ્યો જર, લેધ
આલ્યા અનુચર ચાર, આંઝ્યા પુર સભા મોજર ॥ ૧૩ ॥ બેડિ ભુજથી
જીહાર કરી, રાયને કર પત્રીકા ધરી; કુમકુમ જોઈ રાજન, વહે મામાની
પ્રત્યે વચન ॥ ૧૪ ॥ વાંચી જુઓ શકુની મામા; હિમા જાદવના જોધ
સામા; મામા વાંચે સભાની માંય; મેડા વિદુર ભોરમ પીતાય ॥ ૧૫ ॥
કહે શકુની સાંભળરાય, થયો તુજ સુતનો વિનાય; થયા વેહેવાઈછપન
કોડ, થયા બળદેવને રણછોડ ॥ ૧૬ ॥ તારા ભાગ્યનો દીવસ જાગ્યો,
અભેમન્યુનો વિવા ભાગ્યો; એવું સાંભળતાં રાય રીજ્યો, હવે ન મળે
મુજ તુલ્ય બીજો ॥ ૧૭ ॥ જહુનાથે કારજ શુભ કરીયુ, મારા કર્મનું પાં
દડુ કરીયું, પ્રાંડવનું હેત તુટયું, હવે સગપણ એમનું છુટયું ॥ ૧૮ ॥
આખી અવનિ ! જેર, થયો ઇંદ્રચક્રી, સમશેર. મુજ સામુ કોઈ નવ
થાય થાયતો આવે જાદવરાય ॥ ૨૦ ॥ એમ સુણી શકુનિ કહે છે, જે
લ્યા પત્ર નીચે શું લખે છે કહ્યું છે આવજે વીચારી, લખ્યું છે નથી
કન્યા તારી ॥ ૨૧ ॥ એવું સાંભળી મોલ્યો ભુપાળ, લખીતગ છે શ્રી
ગોપાળ; એમની લખી વાત લ્યો શીધી. આતો મેંહને મરકરી કીધી
॥ ૨૨ ॥ વેહેવાઈ જાણિ દેવાધી દેવ હાંશી કર્યાની એમની ટેવ; હોયવેહે
વાઈ મરકરી કરે, લહાવો વીતે માર મન ઠરે ॥ ૨૩ ॥ એમ કહીને ઉડ્યો
રાજન; ગયો ભાણુમતીને ભોવન; રાણી પ્રત્યે કહે છે રાય; થયો પુત્રત
ણો વીવાય ॥ ૨૪ ॥ થયા વેહેવાઈ પુન્ય સત્રોક કર્યો શત્રુનો વીવા ફે-
ક; અભીમાન્યુની કન્યા જેહ, થઈ આપણિ સુરેખા તેહ ॥ ૨૫ ॥ આ-
ઝ્યા દુત હરીના ચાર; તેડી ભાણે કરો કંસાર; તેવું સુણિ રાણી હરખા
ણી, સજ્યા સણુમાર ઉલટ આણી ॥ ૨૬ ॥ વસ્ત્ર વિધવિધ ધારણ કીધાં
છત દેખાડવા પેહેરી લીધાં પુલ્લીપુલારોમાં ફરતી, તેડ્યા લગનિયાઆ
દરથી ॥ ૨૭ ॥ આપી આસન ભોજન દિવાં, સુત તણા ત્યાં વખાણ
કિધાં મારે લક્ષમણો જેહ બાળ, ભણ્યો મણ્યોને રૂપે રસાળ ॥ ૨૮ ॥
બળીભદ્રનું ભાગ્ય ઉઘડાયું. છતપતીનું છોકરું જડીયું; એનાં આ-
ઝ્યાંતાં મામાં અનેક, પણ મેં નવ માન્યું એક ॥ ૨૯ ॥ વિસ્વમાં સહુ

નાથી મ્હોટા, અમારે શા કન્યાના ટોટા; એમ કરી બોલાવ્યો સુત, જો
 થો જાહેવે કાળો ભુત ॥ ૩૦ ॥ લાગ્યું શેવકને મન દુખ, વર દેખીને મ-
 રડ્યું મુખ; કયાં હંસ અને કયાં કાગ સોભશે નહીં કન્યા સોહાગ ॥ ૩૧ ॥
 હજધરને ન ખોટું કહેવાય; ધણીનું સુજ્યું ઢાંકણિ માંય; આતો વેવાયુ
 ગરવજ આણે; વાને વાની મા વખાણે ॥ ૩૨ ॥ એવું સમજીને ઉભા થા
 ય. માગી જાહેવ જોધે વિદાય; આજ્ઞા લઈને પાવરીયા, સહુ કહિરવ હ-
 રખે ભરીયા ॥ ૩૩ ॥ સભામાં બોલ્યો દુરિયોધન, કેવો રઝળ્યો છે, અભે-
 માન; હવે ઉતર્યું પાંડવ નુર, સુણી દલ દુભાયે વિદુર ॥ ૩૪ ॥ સભા
 નિશે ઉભા થયા, અતી ઉવેગથી ઘેર ગયા; કહી કુન્તા સુભદરાને વાત
 સુણી અખળા કરે આંસુપાત ॥ ૩૫ ॥ અભીમન્યુ પોતાનો બાળ, ગ-
 થો ભણવાને નિશાળ; તેના જાણવામાં નથી પેર થયો કલેશ વીદુરને
 ઘેર ॥ ૩૬ ॥ બેઠા ચોક વિશે વિદુર, દુખે ઉભરાયું આપનું ડિર, રૂવે
 પરસાળમાં કુન્તા, મોઢે રડયા કરે સુમદ્રાય ॥ ૩૭ ॥ દેવ દુખના દિવસ
 આવ્યા, પુરવના નેશે દલડા દુભાવ્યા ॥ ૩૮ ॥ વળણ ॥ દલદુભાવ્યા દો-
 શથી, નેત્ર વહે જળધાર; વ્યાસ વક્ષભ એમ ઓયરે, સુણો શ્રોતાસાર,

કડવું ૩ રાગ ખાવગિયાનો.

કુન્તાજી વલવલતારે રે રે હો, દેવ દહાડો રૂઠીઓરે; ટક પ્રભુ મ્હારા
 નવે ગ્રહો થયા વાંઝા, ગ્રહસ્થ મટીને થયા રઝળતારાંકા, ઘટી માઝાઝાઝા
 જગતમાં પડયા જાંખા, દુહ્યા દુનીયામાં રે રે રે હો, અન્નોદક ઉઠીયોરે
 ॥ ૧ ॥ ક્રીયાં પાપે સુખની વ્રતી ઉથાપી, ક્રીધાપાંચે પુતરોથી પડપંચ પા-
 પી, મતી ખગલે સુને દુતમાં માદી આપી, કર્મ કહોડું જાગ્યું રે રે રે હો
 ધર્મ ધીરીધર ભુલીયોરે ॥ ૨ ॥ દુખીયા દીકરા ગયાછે વનકુળ વહેશે,
 ત્યારે જખ્યો દુરિયોધન જનમનો ઝેરી, જાહેવ કુળ જ વહાલું તે વહા-
 લા થયા વહેરી; વિવા સુતનો ભાગ્યો રે રે રે હો કન્યા વિના ઝુલીયોરે,
 ॥ ૩ ॥ આ દિકરે ન દીઠું તાતજીતણું સુખ, જનમી સમજ્યો સુખમા ત્યા-
 રે આવ્યું દુખ; કરેકુંવર લેવાઈ મયેલે મુખ, છે છૂંચો ઓશીઆળોરે રેરે
 હો પરઘેર ભરે પેટકુરે ॥ ૪ ॥ થયું નહીં સગુડાએને મોસાળ, ભાણેજ ભ-
 મતો ચેલી ભાગ્યું વેત્રીશાળ, કેમ વિરોધી થયા હજધર ને ગોપાળ, શત્રુ
 કર્યા રાજરે રેરેહો; મુક્યું છોડે છેટકુરે ॥ ૫ ॥ વળણ ॥ કુન્તાજી એમ
 કળકળે, વિદુર સુભદ્રાય; નીશાળેથી આવીયો, અભેમાન જે રાય.

કડવું ૪ રાગ સવરયો.

અભીમન્યુ નિશાળેથી આવ્યો, અરજુનનો કુમાર; દાદા દાદા ક-
હી બારણેથી પાંચ કયાં પોકાર ॥ ૧ ॥ નીત્યાંન વિદુર કુંવર માટે,
મીઠાઈ મેવો મંગાવે; નિશાળેથી આવે એટલે, હેતથી ધરી બોલાવે
॥૨॥ આ ૧ કહી ઉછંગ બેસાડે, રૂઢીયા સરસો આંપે; મુસ્તક ઊપર
હાથ ફેરવિ, મીઠાઈ મેવા આપે ॥ ૩ ॥ રખે કુંવરને ઓછું આવે,
સાંભળે કાકા કે બાપ; એવું બાણીને લાડ લડાવે, સંભાળ રાખે આપ
॥૪॥ તે દીન કુંવરે બોલાવ્યા પણ; નવ બોલ્યા વીદુર; અભીમન્યુ
ને ખોટું લાગ્યું, ભરાઈ આવ્યું ઊર ॥ ૫ ॥ અરેરે દાદા કેમ ન બો-
લ્યા પાંચ કયાં પોકાર; બાપ કાકા વણકોણ બોલાવે; ઓશીઆળો અ-
વતાર ॥ ૬ ॥ આંસુડાં આવ્યાં આંખમાં ને ધરી ધામમાં પેડો, દાદા
ને રડતા દીકા, તેની પાસે પુછવા બેઠો ॥ ૭ ॥ કેમ રડો છો કેમ રડો-
છો, શો કલેશ મનમાં વ્યાપ્યો; કરમરી પુછ્યું પણ દાદે; ઊત્તર એક ન
આપ્યો ॥ ૭ ॥ એટલે મન ઊભરાઈ આવ્યું, કુંવરનું તે વાર હું ન
બાપો તે કોણ બોલાવે, આંસુ વહ્યાં ચોધાર ॥ ૯ ॥ આકંદ કરતો
આંસુ ભરતો, કુંતાજી કને જાય; શી શોચનાથી રડવા બેઠાં એ મા-
લરી વ્રજ માય ॥૧૦॥ બાપ કાયા મારા વન ગયા તે, તને શું સાંભ-
રી આવ્યાં; તે તણે દુખ દિલ દુખાયું, અતી આંસુડાં લાવ્યાં ॥ ૧૧ ॥
એમ કહ્યું પણ વચન ન વધાં. છોકરું પડ્યું છોછું; રૂટે રૂટે તેમ રડવા
લાગ્યાં. ઊરમાં આવ્યું ઓછું ॥૧૨॥ માતા કહી માનું મોટું હલા-
વે આંસુ વારંવાર લુછે, ઢાંકેલું મોઢોડું માનું ઉઘેડે, વાંકો વળીને
પુછે ॥ ૧૩ ॥ તો પણ કુંતાએ કાંઈ ન કહ્યું, આકંદ કરતો જાય માળ
પર ચડતો રડતો રડતો, જ્યાં છે જનેતાય ॥ ૧૪ ॥ સુમદ્રાને આવીને
પુછ્યું શું છે મારી માત; શા દુઃખમાં દુખ્યાં છો જનેતા કરો છો આં-
સુપાત ॥ ૧૪ ॥ ઓશીઆળાં થઈ આકંદ માંડ્યું; લેવાઈ ગયું છે .મુ-
ખ, બાપ કાકા મારા વન ગયા છે, તે શું સાંભળ્યું દુખ ॥ ૧૬ ॥ તે દુ-
ખથી તમે રડતાં હોતો, મોહન કરશે મેહેર; દ્વાદશ વરસ જતાં રેહેશે
ને કાલે આવશે ઘેર ॥૧૭॥ દ્રવ્યગયુ મા તેની સોચના; હોય તો તો લ્યા
જોઈ; જનમ્યા જે જે પ્રાણી તે તે, સંગ ન લાવ્યા કોઈ ॥૧૮॥ નથીલાવ્યા
નથી લઈ જવાના, સત્ય માનો મનમાંય; નહોયને થાય થયેલું જાય, વ-

બા વેળાની છાંય ॥ ૧૬ ॥ આ સધળું સમજે છે પોતે કેમ રડે છે
 માત; કોઈએ તમોને દુહ્યાં હોય તો, કહો મુજને વાત, ગાળ દીધી
 હોય કોઈ પાપીએ, તો જીભ નેની કહાડુ; હાથ કોઈએ ઉપાડ્યો હોય
 તો, કાંડાં તે તણાં વહાડુ. ॥ ૨૦ ॥ તેમ છતાં તમે કેમ રડો છો, રડવે
 શું દુખ જશે; ભાગ્યશાળી છું સુત તમારો, આગળ આનંદ થાસે ॥ ૨૧ ॥
 સુતનું સાંભળી સુભદ્રાને. ચટકી ચીતમાં લાગી; આગળ તે શું સુખ
 થવાનું. તું જનમ્યો નીરભાગી. ॥ ૨૨ ॥ સભાગી સુતને દુખ ન પડે
 ઓરે મારા તન; જનમ જ્યારે થયો ત્યારે; પાંડવ પધાર્યા વન ॥ ૨૩ ॥
 તારે પગલેથી પીડા પડી, દુખ પડ્યું બહુ પેર; અભીમાન્યુ કહે મારે ચ-
 રણે યજ્ઞ થયો આપ ઘેર. ॥ ૨૪ ॥ વડોલ દાદા પાન્દુ રાજ, તે પાન્યા
 સુખ ગતા; પુત્રને પગલે સારૂ થયું, હું નીરભાગી નથી ॥ ૨૫ ॥ શુ-
 બી સુભદ્રા સત કહે છે. હરયા શત્રુ લોક; ભાગ્યશાળી હોયતો તારો,
 ન થાય વિવાહ ફેક, ॥ ૨૬ ॥ બળભદ્રનો જીવ ભમ્યો તે વેવીશાળ
 ન રાખ્યું; સાચા સ્નેહી શત્રુ થયાજે, સગપણ કહાડી નાંખ્યું. ॥ ૨૭ ॥
 કુંવર કહે પેર મેં જાણી, એ વાતમાં શો દ્વેશ. કાચા વીવાહની કન્યા
 ગઈ છે, તેમાં શો આવડો કલેશ ॥ ૨૮ ॥ કન્યા ગઈ તો ભલે ગઈ મા,
 હજી હું મોટો થાવું; બાપ કાકા મારા જીવે છે તો લક્ષ કન્યા એવી
 લાવું, ॥ ૨૯ ॥ તેને સારૂ કલપાન્ત ન કરો, માનીલ્યો મન સુખ; સુ-
 ભદ્રા કહે કન્યા ગઈ છે. તેનું નથી મને દુઃખ. ॥ ૩૦ ॥ સાચા શત્રુ
 હરખ પામ્યા. તે પ્રગટ્યું છે ઝેર, આપણી કન્યાનો થયો વિવાહ, દુરી
 થોધનને ઘેર; ॥ ૩૧ ॥ લક્ષમણનું લગ્ન લીધું, દુગ્ધ થયું મમ ઉર;
 તે વેદનાથા કુન્તા રડે છે રડે છે વૃદ્ધ વિદુર, ॥ ૩૨ ॥ કુંવર કહે મી-
 ય્યા રડો છો, ગઈ શત્રુને ઘેર, તેમાં શું ગયું આપણુ મા, એ વાત-
 નું શું બહેર ॥ ૩૩ ॥ એવાં વચન સુતનાં શુણી કોથે ભરાણાં માત;
 જ નંદન નીરભાગી કહીને મારી રહેમાં લાત. ॥ ૩૪ ॥ લાત મારીને
 માત કહે છે, ઉઠ્યો તું દૈવની વેઠ, દીકરો આવ્યો પણ તું મારે; દીકરી
 પડ્યો પેટ ॥ ૩૫ ॥ ક્ષત્રી કન્યા ન જવાહે પોતાની કરે મોટો સંગ્રામ;
 પણ તે કુખ વગોવિ મહારિ, બાપનું બોલ્યુ નામ ॥ ૩૬ ॥ કાયર કું-
 વર ગાઈ લખવિ. શાને તું જનન્યો જોધ; એવાં વાયક માતનાં સુ-
 છાં. કુંવરને ચડ્યો કોધ ॥ ૩૭ ॥ સાભળો માતા, વાળો શાંતી; નહિ લ-
 જવું માખાપ; એજ મુરેખા વડું નહિ તો બ્રહ્મ હત્યાદીક પાપ ॥ ૩૮ ॥

એમ કહીને નિચે ચાલ્યો, ઉઘેડ્યો ભંડાર; પોતાની પેટી માંહીથી લિ-
ધાં વસ્ત્ર અને શણગાર ॥ ૩૯ ॥ સુકનમાં મુખવાસ ખાધો. મુખકું
કીધું લાલ; ઉપાન ચણીમાં ધારણ કીધાં, પહેરી લીધો સુરવાળઃ ॥ ૪૦ ॥
કવચ બકતર કમ્મર પટો, અંગ વણી ઉલટ, જરીનો જમો પ્રેમે પહે
ર્યો મુસ્તટ પર મુકટ ॥ ૪૧ ॥ કાનમાં કુંડળ લોલક લળકે, કોટમાં
કાવળ હાર; કટી કરી પટકેથી બાંધી, તે માં ખોસ્યાં હથીઆર
॥ ૪૨ ॥ અપવા ખંજર સાંઝ્યને ત્રીસુળ, જમકયા કટાર, શુભી ગેડિ
ને મદા લિધી, તરકસ તીર તરવાર ॥ ૪૩ ॥ કર્વત કુહાડા બાથો ફરશી,
કમ્મર સાથે બાંધે, બાણનો બાથો બાણ ભરેલો ધનુષ ભરાવ્યું ખા-
ધે ॥ ૪૪ ॥ કારમી કીકીયે કુંવર ચાલ્યો વિદુરને પડ્યો પાય. ઓરે
દાદા દો અજ્ઞા હું લાવું એ કન્યાય ॥ ૪૫ ॥ વિદુરજી જોઈને ગમ-
રાયા, આ ખેલ કોણે લડાવ્યો, ચાંડાળ બુધી કોણ મળ્યું તે, કુંવરને
ચડાવ્યો, ॥ ૪૬ ॥ સુણી સતી કુંતાજી આવ્યાં, ત્યારે દીકો તે ઠામ.
કન્યા લાવવા સુત ચડાવ્યો, સુભદ્રાનું કામ, ॥ ૪૭ ॥ બેટા તને તા-
રિ માયે કહ્યું, તે કહે માંડિ વાત; અભેમાન્યુ કહે કન્યાને માટે, ક-
રે છે આંસુપાત ॥ ૪૮ ॥ શુભદ્રાને દીધી શીખામણ; રડિશમાં મુજ
માત, કન્યા મધ તો છે મધ કહ્યું, ત્યારે મારિ મને લાત, ॥ ૪૯ ॥ દી-
કરો નથી, દીકરી છે તું, લખવ્યો; અરજીન બાપ, તે સાંભળી કન્યા
વરવાને. માથે લિધુ છે પાપ ॥ ૫૦ ॥ કારિકામાં પરવરને કહું, સુરેખા
કેરું કહું હરણ, જીવશું તો આવશું જીતીને નહીતો પામશું મરણ ॥ ૫૧ ॥
વળણ ॥ એવાં વચન સાંભળી, કોપ્યા કુંતા માત ઉતર હેઠી પાપણી
ક્યાં કર્યો ઉતપાત ॥ વલણ બીજું ॥ સુણિ સુભદ્રા ઉતરિ, થર થર
કંપી કાય, વદે વક્ષમ શ્રોતાજનો. શું કહે છે કુંતાય,

કડવું ૫ રાગ સિધુ.

વિવેક વણ વહુજી દીકરાને દુભાવ્યો શાથી, ઘેર ગોદા લાલવા વૈ-
ડાપો શીખી લાવ્યાં ક્યાંથીરે, વીવેક વણ વહુજી. ॥ ૧ ॥ ટેકા હરિ ફરિ મા-
રે એક છોકરૂં તેણે વેળા વળસે ગોળી હશે તો ગોળી ઢાંકણું, જોઈશે
તેટલાં મળશેરે, વિવેક વણ વહુજી; ॥ ૨ ॥ હઠ ચઢી અભીમાન્યુને સા-
મથ ઝેણ રખાવવા, જોઈલી વહુ જોઈએ તમારે સાસુપણું દાખવવારે

વિવેકણુ વહુછ, ॥ ૨ ॥ સાસુનીતો બીક હોયે શાની, સ્વામી વન
સંચરીયો ધણિ બીના ધણીઆપું માંડી, આશો જીલમ કરીયેરે, વિ-
વેકવણુ વહુછ. ॥૩॥ પુત્રને પુઠપક્ષ મળે નહી પીતા નહી કાકા; પીયર
ના પુરાં નહીને; માંડયાડોળ ડમાકારે; વિવેકવણુ વહુછ ॥૪॥ છાછે છકી
ગધ હેક છાંછવી; છધ્યાને છકાવ્યો, તેં જાણ્યું મને પુછનાર કોણુ છે,
બાળકને બકાવ્યોરે. વીવેક વહુછ, ॥ ૫ ॥ આવાં ગુણથી પીયરી માં-
યે, તુજ સંભાળ ન લીધી; વળગણિ શોધનાં વસ્યાં સાશરીયે, પરણાવી
નાંખી દીધિરે, વીવેક વણુ વહુછ, ॥ ૬ ॥ ભાઈ તો શત્રુ થઈ પડ્યાને,
શા પર હું પદ આણ્યાં, કદી નહીને આજ મેંતો આવડાં ડાહ્યાં જાણ્યાં
રે વીવેક વણુ વહુછ. ॥ ૭ ॥ કોધે જનુની પણું જણાવ્યું, લાત રૂ-
દયામાં દીધી; ઠીક કેડ કસી પાઘડી બાંધી, આખી મરદાઈ કીધીરે. વિ-
વેકવણુ વહુછ. ॥ ૮ ॥ કૌરવ જાદવ જમાડી જેવા, નદે કુંવરને મેલી
એકલું અટવાય એથ વિનાનું. ત્યાં કોણુ એનું બેલીરે; વિવેકવણુ
વહુછ. ॥ ૯ ॥ શું કરું સંસારની સરગે હું, તુજ પ્રત્યે નવ આણ્યું; આ
દીકરો દુશમનમાં આણ્યો, જીભડોએ ઘર ઘાણ્યુંરે; વિવેક વણુ વહુછ
॥ ૧૦ ॥ આહ તેમ કરી રાખ્ય કુંવરને; વિપ્રીત વાત ફેરવિ વલ્લભ વદે
શ્રોતાજન મુણો, રૂધીર રેલ રેલાણીરે. વિવેકવણુ વહુછ, ॥ વણુ. ॥
શબ્દ સતીના સાંભળી; પડી પેટમાં ફાળ; કર જાણ્યો કુંવર તણો,
નહી જવા દેઈ બાળ.

કંડવું ૬ રામ માફનો પરજ.

મારા જયારે નહી જવા દેઉ તજને; જવુ હોય તોરે નાશ કરી
નાંખો મુજને. ॥ ૧ ॥ પીંડ પાડુરે કાહાડુ પાપી પ્રાણુ માલરો, ભુલ
માહારીરે, વાંક નથી તન તાલરો. ॥ ૨ ॥ તાત વનમાંરે, મનમાં ઓ
કેણું લાવશે; રડયા કૌરવરે; કાળ રૂપ તુજપર આવશે. ॥૩॥ જમજે-
વારે જાદવ જાજા જોરાવરે, તેના સામારે. યુદ્ધ તણિ હઠ પરહરો. ॥૪॥
હોય પાપીરે. તેવા શું રાઠ ન કીજીયે, છો બાળકરે બળીયા શું બાથ
નદીજીએ. ॥૫॥ પક્ષ વીનારે મુમત હોયો ન જાણ્યો કાલા કુંવરરે.
કંથેરે કર નવ્ય ઘાલવો, ॥ ૬ ॥ નહી પોહ્યોરે. પુઠવના લાંખી દોડ-
મા; શાને ઘાલોરે. હાથ એ વાઘની બોડમાં ॥૭॥ નથો જોઈતીરે. કં-
ન્યાએ કાળા કલેશના, કેમ વરીયેરે, દારા છે દારૂશુ દેશની ॥૮॥ હૈયજી

વતોરે, લક્ષ નારી એવી આવશે, બાપ દાકારે સામ્રથ તે ધણિ લાવ-
શે, ॥ ૯ ॥ સહુ ક્ષત્રીયેરે, વીવા કર્યાં જ્યાં ભાળીયા, તવ આવશેરે મન
ગમતા વેવિસાળીય; ॥ ૧૦ ॥ જોટ શી છેરે કન્યાનો કાળ પડ્યો ન-
થી, મુકો મુમતરે માતા હું તારી મરું મથી, ॥ વળણુ ॥ એ
મ સુભદ્રા વલ વલી, પ્રગટ્યો કુંવર તન તાપ, પેહેલું મન માન્યું માવ-
ડી, હવે બ્રહ્મહત્યા પાપ.

કડવું ૭ રાગ ચોપાઈ,

અભીમાન્યુ કહે માત મહારિ, નીરવે વરવી સુરેખા નારી લીધું છે
બ્રહ્મહત્યાનું પાપ. બેશી રહું તો લાજે બાપ. ॥ ૧ ॥ લાજે જનેતા તાલ
રી કુખ; કેમ વ્યર્થ થાયે વધ્યું મુખ. પાળે નહી તેને શું કરવું, ભણું
તે છવ્યા કરતાં મરવું. ॥ રાતવ વીદુરે કીધો વિચાર, રોક્યોરોક્યોરોકા-
શે નહી કુમાર; એમ જાણી વિદુરજી બોલે; ધન્ય સુત નહિ કો તુ તો-
લે. ॥ ૩ ॥ ભલે જવાનું આદરો તન, એક માની હ્યો મારું વચન; દી
વશે. નીસરવું નહી બાળ, સુખે શંચરો સાચંકાળ ॥ ૪ ॥ તેનું કારણસાં
ભળ સૂત, જતા જાણે કૌરવો કપુત; પડે પુંડળ પાપી પ્રાણી કરે વિ-
ધન અતી દ્વેશ આણી. ॥ ૫ ॥ માટે જાજે મોડી પડે રાત, સંજ લેજે તુ
તાલરી માત; તવ અભીમાન્યુ કહે ત્રાસ, વેણુ શીશ ચડાવું તમારું
॥ ૬ ॥ નીશા પડે નીકળશું ગામ; પણ સુભદ્રા આવે શું કામ; ત્યારે
વીદુર કહે મુજ તન, એને આવે થાશે લગન ॥ ૭ ॥ તુજ સાથે સુભ-
દ્રા આવે, એના બે બંધુને સમજવો; કલેશ કરીને કષ્ટ કપાવે, કરમરી
ને કન્યા અપાવે. ॥ ૮ ॥ સુણીસુત વદે મુખ એમ, ત્રંચ થઈ જુલો છો
કેમ; આડા સંગ કરવો પડે અન્યા, નાવે કરગરે કરજને કન્યા ॥ ૯ ॥
વદે વીદુરજી મુણુ બાળ, થાયે ખુશીયાં જો વેચીશાળ, તો તો હેત રહે
હમેશ નવ માને તો છે પછી કલેશ ॥ ૧૦ ॥ સુણી સુત ટાઢે થઈ
બેઠો, જવા ચીત ચીતરવટ પેઠો; એવે દીનમણી બેઠો મેર, પેહેર્યાં વ-
સ્ત્ર આજુપણ ફેર. ॥ ૧૧ ॥ લીધા અયુધ કમ્મર કરી, તવ સુભદ્રા શં-
ગે ધરી; લીધી ગાંસડી વસ્ત્રનિ માત; ત્યાર થયા અભિમાન સાથ
॥ ૧૨ ॥ રથ કહાડ્યો કુંવરે બાહાર, તેણે જોતર્યા ચાર તોખાર; તવ
ચઢી બેઠી સુભદ્રાય, રખે મુને મુકી સુત જય, ॥ ૧૩ ॥ ભક્ત વિદુરે

આગના આપી, દેછે શીખ કુન્તા રૂદેયાંપી; બોટાટંટાનો તંત ન ધરીયે,
કળે થાય તો બળ નવ કરાયે ॥ ૧૪ ॥ નથી પુઠ કે પક્ષ ઓ બાળ; કદી
લાંબી ન ભરિયે ફાળ, ધાર્યું થાશે હરીનું ઓ તંન, પછી વિરૂર વધા
વચન ॥ ૧૫ ॥ સુણો સુભદરા સુંદરી: કેહેજે તુજ વી.ને કરગરિ; સ-
મા સાથ સહુ બેળાં કરજે, માને નહી તો નરવું આદરજે ॥ ૧૬ ॥ એ
મ કહી લીધી આગનાય, બેઠો કુંવર રથની માંય; એક ભુજે ગ્રહા અ-
છોડા લીધી આમુક હંકાર્યા ઘોડા ॥ ૧૭ ॥ ડગ ભરવાને વાણ જાય,
તેવી સનમુખ આવી ગાય; જોઈ માન્યું વીહુરનું મન. જોઓ ફતેહ થ-
યા શુકન ॥ ૧૮ ॥ હાંપી અશ્વને પંથે પળીયો, નગના દ્વાર બહાર ની-
કળીયો તવ શબ્દ શીઆળના થાય, માઠા શુકન ત્યાં દેખાય ॥ ૧૯ ॥
પણ ગણગાર્યું નહી કુમાર; પુરપાટ હંકાર્યા તોખાર; પગ પડગીને રથ
ઘઘડાટ, જતાં જતાં આવી બે વાટ ॥ ૨૦ ॥ અભેમન્યુ ઉભો ખમ્યા-
ઈ, રાખ્યા ઘોડાના એછોડા સાહી; કહો માતા કેઈ હીસાયે વળીયે, ડાબે
કે જમણે પંથ પળીયે ॥ ૨૧ ॥ તમે ભોમીમાં નીત્ય જનાર; કીયે રસ્તે
દ્વારામતી સાર; તવ જણ્યું અશરણા સરણ, આવે ભાણેજ કરવાને હ-
રણ ॥ ૨૨ ॥ પણ પડે એકલો આવે, એનું બળ કદી નહી ફાવે;
મહારા ભક્તનો પુત્ર એ સાચો એને પડવા ન દેવો પાછો ॥ ૨૩ ॥ પે-
હેલું બળદેવને મેં કહ્યું; મહારું કહ્યું; મોટાએ ન લહ્યું, સમજાવ્યા
હતા બહુ પેર, તોયે ગયા કૌરવને ઘેર ॥ ૨૪ ॥ એમનું ધાર્યું થવા ન
દેવું, વરે ભાણેજ હું જસ લઉં; પણ એકલો શું ધાર્યું કરસે, નહી મ-
નસુબો પાર ઉતરશે ॥ ૨૫ ॥ એમ જણ્યું શ્રી રણછોડ, મેળવું એની
જોડે જોડ; કેમ જાયે પ્રભુ વર ચુકી, ભગનીને ભુલવણિ મુકી ॥ ૨૬ ॥
સુતે પુછ્યું સુભદરાને જ્યારે, કરી વીચાર બોલ્યા તે ત્યારે; બેટા માર-
મ ડાબે ચાલો. એહ પંથ મોસાળનો ઝાલો ॥ ૨૭ ॥ વળણ એવા
વાચક સાંભળ્યાં, માતાના જે વાર, કહે વહ્નલ રથ ફેરવ્યો, હાંક્યા
તવ તોખાર.

કડવું ૮ રાગ સાળી

અશ્વ હંકાર્યા ડાબે પંથે, ઘણી લાખી વહી વાટ; એટલે મારગ
આવી રહ્યો, આવ્યું વન સપાટ ॥ ૧ ॥ હીસા ભુલ થયો તવ કુંવર, અ-
રણ્ય ચાલ્યો જાય; જેમ વળે તેમ અરણ્ય આવે, ગુંચાયો મહવર મા-

ય ॥૨॥ પાછા વળ્યાનિ સુજ ન પડે. રાત અંધારી ઘેર; સણસણ
 રૂઝની સુસવે છે તમરા કરે ખંડાર ॥ ૩ ॥ કુંવર રખડે વિકરાળ
 વગડે; બહુ બાવળના ઝાડ; ટેકરા ખાડા કોતરે ડુંગર, પરવત પહાડ
 ને તાડ ॥ ૪ ॥ નદીનાં નાળા; ઝાડનાં જળાં, ઝાડી ઝાઝી પડેલી; કાંટા
 કંથેર વાયકીનાં, લાંબી ત્રક્ષનિ વેલી ॥ ૫ ॥ ખેર ખાખરને ખાજકી
 છે, ખરસાણિ ખારેકી; પત્ર વડે પવનથી ખખડે, મયંકાર ભાસે નળે-
 કી ॥ ૬ ॥ રાફડામાં સાપ શબ્દ કરે છે ચીતાળ પડીયા આડા; નામ-
 કણા માંડીને ફરે છે, નોળીયા વણીયર વાડાં ॥ ૭ ॥ સાહુડી શીઆળ
 સુવર સમલા હરણુ મ્રમને હસ્તી, છુડ રોઝાને નિછડાં રખડે સાંહ
 ચીત્તા વાઘ હસ્તી ॥ ૮ ॥ તનછ ચંદનધો પાટલાધો; કરચલાં કા-
 ચંડા; ધુવડ ચીખડી ઘેર કરે છે, ઊંટ સુને ઉડમંડા ॥ ૯ ॥ એવા વ-
 નમાં વાટે વહે છે, ગુફામા ગુચવાય; ઝાડનાં જડીયાં ડાળાં પડીયાં,
 ખીન્ડાં તેમાં ભરાય ॥ ૧૦ ॥ રથ ન હાલે ઘોડા ન ચાલે, ઘણાક પાદ
 પછાડે; અંધારે સુત હેઠો ઉતરિ, બળે કળી રથ કાહાડે, ॥ ૧૧ ॥ મુખ
 પોકારે ચાખુક મારે, ધરે વાજ પર રિશ, એ દુઃખ દેખી સુભદરાંજી, થ
 ઇ મયાં અપશોશ ॥ ૧૨ ॥ અરેરે દિકરા ભુલ્યાંને ભુલ્યાં સંતાપ આ-
 વ્યો આવો; અલીમન્યુ કહે માતા મુને પરણાવવા લ્યો લહાવો ॥ ૧૩ ॥
 ॥ મોહાડ ઘાલી લહાવ લેવા તે, આ કર્યા વીના ન કાવે; દુખ વેઠ્યા વ-
 ણુ માતા મહારી; કયાંથી વહેલી વહુ આવે ॥ ૧૪ ॥ એવાં મર્મનાં વચન
 સુણિ માતાએ નીચું ઘાલ્યું, પછી કુંવરે વિચાર કરી, ધનુષ્ય હાથમાં
 ઝાલ્યું ॥ ૧૫ ॥ શાને શાફ કછી વેઠું વીલા છે મુજ પાસ; અમનાસ્ત્ર
 થી અગ્રી મુકી, પંથ કફં પ્રકાશ ॥ ૧૬ ॥ તિમ્મર નાસે મારગ ભા-
 શે, થાશે અસ્વને સુખ; છતી વિધાયે સાને સાફ, વેઠું વેઠાવું દુઃખ
 ॥ ૧૭ ॥ એવું જાણી એક બાણ લીધું, મંત્ર જાણી તે વાર; અગ્નાસ્ત્રનું
 મુકિયું તે પાવક પ્રકટયો સાર ॥ ૧૮ ॥ ઝાડ બીડ સળગતા લાગ્યાં, તી-
 મ્મર પામ્યું નાસ; વધ્યો અગ્ની વનને વિશે, ઘણો થયો પ્રકાશ ॥ ૧૯ ॥
 તે અજવાળે અશ્વો ચાલે, કુંવર મહાસુખ ધારે પ્રખળ પ્રકાશ પાછ-
 ળ રહે કે આગળ બીજું મારે ॥ ૨૦ ॥ એવી રીતે સળગાવતો ચા-
 લ્યો સુભદરાનો તન; સુખ દુપે જતાં જતાં ત્યાં આવ્યું હેડંબા વન
 ॥ ૨૧ ॥ તે વન વીશે રાક્ષસ રહે છે, માયાવિ વિકરાળ; તણ તણ તા
 ડના ઊંચા દહતો, બામ તણા રખવાળ ॥ ૨૨ ॥ તેનું રાજ્ય કરે છે રા-

ક્ષણિ. રાણિ હેડંબા નામ; તે પેમદા પરણેલી ભીમને, વશો વાસી વ-
ન ધામ ॥ ૨૩ ॥ પુત્ર તેનો ગટારગછ નામે, માયાવી બળવાન; તે
વન સળખાવ્યું સુસવાટે, અરજુનને સંતાન ॥ ૨૪ ॥ પવન ઝપાટે સુ-
ર છપાટે, આગ અતી ઘણી લાગી; ભખક ભખક બંહનીના જોઈ
અમુર ઉડ્યા જગી ॥ ૨૫ ॥ અરેરે આઠન કોણે કીધું, રોશમાં વાળી
રિસ; ધાજેરે ભાઈ ધાજે કહીને, પાપીએ પાડી ચીસ ॥ ૨૬ ॥ તે સ-
બ સુણીને સહુ જગ્યા, તોફાની થયા ટોળે, આયુધ લીધા હાથમાંને
ઉપડ્યા ફોટે ડોળે ॥ ૨૭ ॥ આપણિ રાણિના ભય થકી, કોપાણીથી ન
વ અવાય. અંત્રીક્ષના ઉડનારા પક્ષી, આ મારગે નવ જય ॥ ૨૮ ॥
દેવ દ્રષ્ટી નવ નાંખી શકે તો; બીજનો શો ભાર, અતુળીક બળીયો ન
જય કળીયો રાણી તણો કુમાર ॥ ૨૯ ॥ તેવામાં બાગમાં આગ મુકી,
કોણે જણાવ્યું, જર, ચાલો ઝાલો ભાલા લુજે, પકડી લાવિએ ચોર
॥ ૩૦ ॥ એમ કહીને શહસ્ત્ર મુરા, તૈયાર થયા ચડી ચોટે; ફલંગ ભર-
તા દહીત ન ડરતા, દોડ્યા દડમડ દોટે ॥ ૩૧ ॥ ત્રીતાડ ઉંચા નાકે
બુચા, હાથ હાથ લાંબા દંત; કાન સહુના સુપડા સરખા બીહામણા
બળવંત ॥ ૩૨ ॥ ચાલ્યો ચોટે દારણ દોટે, હુમી ભાર ભરપુર, રથ-
માં બેઠાં સુભદરાએ આવતો દીઠો અમુર ॥ ૩૩ ॥ અરેરે દેવ દૈત આટલા
કાહાડશે પુત્રના પ્રાણ; હું નિરભાગણી આશું કીધું; જન ફીટી થશે;
કાંણ ॥ ૩૪ ॥ ભયંકર ભય ભાગવાથી, મતક મુરછા ચડી; સુભદરા
મુરછાંગદ થઈને, રથમાં ઢળી પડિ ॥ ૩૫ ॥ વળણ પ્રાણ ઉંચો ચડિ
ગયો ન રહી શુભ બુધ સાન; કહે વલ્લભ તે જોઈને, મન ધાર્યું
અભેમાન ॥ ૩૬ ॥

કડવું ૧૦ રાગ લલીતનિ છાયા.

અરર શું થયું માત માહરી; પુરણ ના પડી હોંશ તાહરી ॥ ૧ ॥
ધરણ તું ઢળી, રાંક માવડી; મરણ તુલ્ય શું રથમાં પડી ॥ ૨ ॥ લ-
ગન ધારીયું દીકરા તણું; મન વારીયું, વાર, તેં ક્ષણું ॥ ૩ ॥ હડ
કરી અતી નાર લાવવા; રથ ચડિ ગયાં, સંગ આવવા ॥ ૪ ॥ રતન
માતરે, હાથ હું ચક્ષુ જીભલડી લઈ, દંતમાં ડથું ॥ ૫ ॥ અરણ્યમાં
પડ્યો તાત જે હતો; રઝળતો કર્યો માતા તેં છતો ॥ ૬ ॥ ઉછંગ લે

ધને, કોણ પાળશે; નજર મીઠથી, કોણ ભાળશે ॥ ૭ ॥ અવર માત
કો, માલશે નથી; -હૃદય આંપીને, તુ હશે જતી ॥ ૮ ॥ રમીશ બેશી-
ને. કેમ મા કને અગત હોરે. માત મુજને ॥ ૯ ॥ જીવત ધીક છે; મા-
લરું હવે; મળીશ ગાવડી કયે ભવે ॥ ૧૦ ॥ નયન આંસુડાં જય
છે અતી; વલ્લભ એયરે, આવી આ ગતી ॥ ૧૧ ॥ વળણ રડતો
રહે કાટયુ, આસુ આલ્યા જય, દહિનો દેખી કુંવરે વિચાર્યું મનમાંય,

કડવું ૧૧ રાગ સવરિયા.

વૈશમપાથે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેશય, વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું સુરેખા હર્ણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ મન વિચાર્યું અભીમા-
ન્યુએ ધારીયુ રડયામાં રોળાઈ જશું, કડણ કાળજી રાખુ મહારું લાછી
નાંખ્યાં આંસુ ॥ ૨ ॥ જાણ્યું કે અસુર ઊત્પાત કરશે; મરશે મહારી
માડી; પ્રાણ બ્રહ્માંડ છે જનેતાનો એકાન્ત દેઉં સુવાડી ॥ ૩ ॥ બે ઘ-
ટીકાએ આવશે શુદ્ધી, રહેત દઉં રથ માંહ; પણ પાપીનો પ્રહાર પ-
ડે તો, માતાનો પ્રાણ પળાય ॥ ૪ ॥ એમ જાણી રથમાંથી ઉતરીયો,
કટી કપીને ખાંધે, જનુની પડી શુધ્ધ બુધ્ધ વિના, કુંવરે લીધી ખાંધે,
॥ ૫ ॥ લેઈને પળીયો કુંવર બળીયો, એકાન્ત જંગલ ઝાડી; વક્ષ શુ-
ક્રમાં વસ્ત્ર હોરાડી ભૂમી માડી સુવાડી ॥ ૬ ॥ અસુર સાથે સંગ્રામ
કરવો, ધારીને આવ્યો કુમાર; ઘોડા અછોડા ગ્રહીને રથે. લઈ બેઠો
હથીઆર ॥ ૭ ॥ એવામાં અસુર અવિ પહોંચ્યા દુષ્ટજનો દહ દોટ,
કુંવરનો રથ ઘેરી લેઈને, ઊભા વળીને કોટ ॥ ૮ ॥ લોચન રાતાં કરોધે
ન માતાં, વધા અસુરો વાણી; કોણ તું છે ને કયાંથી આવ્યો, બા-
ળક મનુષ્ય પ્રાણી ॥ ૯ ॥ કેમ નાતને જાતજ તારી, કીયું ઘરને ગામ;
કોણ માખાપનું છોકરું છે, કોણ તારું નામ ॥ ૧૦ ॥ અભીમાન્યું કહે
શું સહુ પુછો. નાતને જાત અનુપ; લાખુ કહ્યા કરતાં કહુ થોડું સક-
ળ ભૂમીનો ભુપ ॥ ૧૧ ॥ દાંતવ માનવ સર્વનો રાજ; રહ્યત તમે
મહારી; તે સાંભળીને કરોધ વ્યાપ્યો દુષ્ટ જનોને ભારી ॥ ૧૨ ॥ નડાને
મ્હોડે ન બોલ મોટું, મોટું વગર વિચાર્યું; બાગમાં આગ લગાડી
મોટે, મરણ તારું ધાર્યું ॥ ૧૩ ॥ જેમ કહે તેમ બકયા કરે છે, આયુષ્ય
દુકો કહાવ્યો; જે જે અલ્યા જીવતો નથી જવાનો; કાળ તારે સાર

આવ્યો ॥ ૧૪ ॥ અભીમન્યુ કહે કાળ કરો શું. કોણ હણે મમ કાય;
 જે તમે જીવ્યાનો ખપ કરો તો, નાશી જાઓ પડી પાય ॥ ૧૫ ॥ તે
 સાંભળીને કુમતી કોપ્યા, કહાડી નાંખ્યો પ્રાણ; બાલા લીધા જીવમાંને
 કરી રહ્યા બુમરાણ ॥ ૧૬ ॥ ઉછળીયા બળીયા મળીયા છે, માયાવી
 મહાવીકરાળ; ધશી ધશીને ધાયા કરડવા. ફટક દેતા ફાળ ॥ ૧૭ ॥ ઉ-
 ચા નીચા અવળા આડા, ઘણી ગરજના ગાજે; લાગ આવે તેમ લાતો
 ફેંકે, રથ તો ખારને ખાજે ॥ ૧૮ ॥ લડત લડે લાંબા પંજે, મારો મારો
 મુખ ભાંખે; વાંસડાના ફાંસડા ઉખેડી, કુંવર ઉપર નાંખે ॥ ૧૯ ॥
 જોર જીલમ જોઈ જંગલીનો કોઈ કર્યો અભેમાન; ધનુષ્ય ચડાવી ટં-
 કાર કીધો, ઉપર લીધાં બાણ ॥ ૨૦ ॥ મહા દ્વેષ ધારે બાણજ મારે,
 મુમતદેવા મુકાવિ અસુર આડને અવળા ખશી, આયુધ દે ચુકાવી.
 ॥ ૨૧ ॥ તાકી તાકી તન તોડીને મારે, પણ પાપીને નવ વાગે; વાગે ક-
 દાચીત કોઈકને તો ખોડખામી નવ લાગે ॥ ૨૨ ॥ પ્રાણ ન જાય
 ઘાત ન થયો; અસુર એવાને એવા; કુંવર લાગ્યો વિમાસવાને, આ
 જીવ જતી કેવા ॥ ૨૩ ॥ માતાને ઉદર રહ્યો હતો હું, ગર્ભ અષ્ટાદસ
 માસ; તવ કોકા વીધા વાંચીતી, મમ મામા અવિનાશ ॥ ૨૪ ॥ નેમાં
 એવો હેતુ આવ્યો હતો કે, માયાવી હોય જેહ; ખડગ ન વાગે વાગે
 ન લાગે, પતન ન થાય દેહ ॥ ૨૫ ॥ તેમાના અસુર ભાસે છે આ, જે
 મ ફાવે તેમ ફાલે, તેની જાતના ઉપર એકલું શીવજીતું બાણ ચાલે
 ॥ ૨૬ ॥ એવું જાણી ઉલટ આણિ. કામ કુંવરે કીધું મહાદેવજીનો
 મંત્ર જાણીને. એક બાણ તવ લોધું ॥ ૨૭ ॥ ફેરની પુંદડા ફરીને ફેંક્યું
 થયો કારમો કોપ; જે જે જોઈને બાણ અડ્યું; રાક્ષસ થયા લોપ
 ॥ ૨૮ ॥ નવસને નવાણું હણ્યા, કુંવર કળીયો માઠો; એક બચી ગ-
 યો રાક્ષસ સહુમાં, તે જીવ લઈને નાઠો ॥ ૨૯ ॥ જાતાં જોયો અભેમન્યુને
 સવળો લીધો સાર; છોને એ જાય જીવતો જઈ કેહેશે સમાચાર
 ॥ ૩૦ ॥ વળણ ॥ રાક્ષસ નાશી આવીયો, હેડંબા ભોવન; જગો
 જગો માવડી સું કરો શયન.

કડવું ૧૨ રાગ સોહણીની ચોપાઈ.

આવી અસુરે ગરજના કીધી, સાંભળી બળવંતિ બિધી; ઉઠી આ

વિ વીપ્રીત મન જાણી, શું છે શું છે પુછે છે રાણી. ॥ ૧ ॥ જોયું વન
સળગતું જ્યારે, બની બાવરિ બાળા તે વારે; કોણે કરમ કર્યું આ-
જ આવું વધ્યો વહની શી રીને સમાવું. ॥ ૨ ॥ સુણી દહીત કહે
ઓ માડી, બાળી નાંખી બધી વન વાડી; જાગી ઉઠ્યા અમો સહુ દા-
સ, શત્રુ કરતાનો કીધો તપાસ ॥ ૩ ॥ કોઈ મનુષ્ય જાતી છે બાળ,
આવ્યું રૂજની વન વીકરાળ, પાંડે એકલો નથી કોઈ સંગ; બોલે નિ-
રભય હીમત અંગ. ॥ અમે ॥ માંડી તે સાથે લડાઈ; કરી પ્રાણ દેવાની
ચડાઈ; પણ પડી નહી કુંવરને વેઠ. એક બાણે પહોંચ્યા સહુ
ઠેઠ. ૫ આવ્યો એકલો જીવતો માડી, નવ્ય આવ્યું તે તુંને ઉઠાડી.
સુણિ દીલમાં દુભાણી દારા: રેહેજે ઉભો અનુચર મહારા. ॥ ૬ ॥ ક-
હી મધ તે સાતમે માળ; આવી સુતો જ્યાં પોતાનો બાળ, કોઈ ભરી
લોચન રક્ત માત; મારી તનની રૂદેમાં લાત. ॥ ૭ ॥ ઉઠ્ય સુત થયો
સંતાપ; આવ્યો બળીયો કોઈ તારો બાપ; જોને આમ લાગે અતી વ-
ન, તોએ, દળીદ્રી તું કરે સયન. ॥ ૮ ॥ માર્યા સહસ્ર શેવક એક પલ-
માં બાણ કાઢાડ્યો બધો બહુ બળમા; હજી હામ રાખી રહ્યો ઉભો,
એનો શો હશે મનસુબો. ॥ ૯ ॥ એવાં વચન માતના સુણી, ઉઠ્યો ગ-
ટારમછ માહા ખુનો, કરી ગરજના કોપે ચડિયો, સાતમે માળથી બો-
ચ પાડ્યો. ॥ ૧૦ ॥ દીડો વિકરાળ વહની વનમાં; લાગી તપત ઘણી તે-
ના તનમાં; ઉડે અમની તણા અગારા, થાય ભડકા ભાર ભબકારા,
॥ ૧૧ ॥ સળગે વનસ્પતી સુસોટ; વળે ધુમ્રના ગોટે ગોટ, દેખિ દેખિને
મહા રીસ વ્યાપિ, કોણ આવ્યો એ હરન્ય પાપિ. ॥ ૧૨ ॥ પુછ્યો સેવકને
સમાચાર; તેણે કહ્યો વાત વીસ્તાર; જાણિ ખખર ખુનસે ભરાયો; બુધે
જવા હેડંબાનો જયો, ॥ ૧૩ ॥ વળણ ખુનસે ભરાયો ખારીલો; બુધે
જવા મન; વહે વલ્લભ પછી શું થયું સુણે શ્રોતાજન.

કડવું ૧૩ રાગ ધન્યાશરિ.

વાયુના નંદનનો એ નંદન નિકંદન મન ધાર્યું; ઝડેર વધ્યું (વ-
શ તુલ્ય વપુએ મહા વિપ્રત વિચાર્યું ॥ ૧ ॥ થયો ઉતાવળો અતી
આકળો; દારણ દીલમાં દ્વેશ, માયાએ માયા રચવાને મુસ્તક છો-
ડ્યા કેશ. ॥ ૨ ॥ રીશ કરીને શિશ ધુણાવિ, પછાડ્યું પાશાણ માંચ,

જુજુ જેવડા સહસ્ત્ર જંતુ, ખરી પડયા તવ ત્યાંય. ॥ ૩ ॥ પવન પ્રથવિ
સ્પર્શ થયો કે હરન્ય થયા અસુર; શરીર પોહોળા પુષ્ટ ઘણેરો, લાંબા
ત્રિતાડપુર ॥ ૪ ॥ ધુળવે ધરણ મુક્તા ચરણ, આવી કરે ચક્રચુર; એ
વા ચોદ્ધા ઉત્પન દીધા, કોષ ભરેલા ફર. ॥ ૫ ॥ દેખીને આનંદ પામી
હેડંબા. હું પણ રૂપે થાવું; બેટા ગટોરગછ તારી સાથે પુરણ પક્ષે આ-
વું ॥ ૬ ॥ છે ઘણો સુરો પરાક્રમે પુરો, વીંનનો કરનાર; તે વણ રાત્રિ
થે રણ ન નીકળે, એ માલરા કુમાર ॥ ૭ ॥ તુ બાઝને પણ અળ-
ગી ઉભી, કરિશ તારી રક્ષા; જો તે રાવર ઘણો હશે તો ગળે બાલી ક
ઈ ભક્ષ ॥ ૮ ॥ સાંભળિ મતીને સુત બોલ્યો; બણી જનેતાની વા-
ત; પુરશે પુરૂષ પરાક્રમ કરીયે, કામ નહી તારૂં માત, ॥ ૯ ॥ યુધ ક-
રતા હાર હું પામુ, તો તું આવજો ધાધ; એકલાને હણવો છે તેમાં શા
કરવી સરસાધ ॥ ૧૦ ॥ એવું કહ્યું તવ બોલી હેડંબા. પધારો મહારા
બાળ; બે ઘડી રહીને આવીશ જોવા, છે મુને પેટમાં ફાળ, ॥ ૧૧ ॥
॥ વળણ ॥ માથે દીધી આમના, ગટોરગછ બળવાન, બ્યાસ વલ્લભમુખ
ઓચરે; શેન્ય કર્યું સાવધાન, ॥

કડવું ૧૪ રાગ નાટકમાં ચાલો ભૈયો ચાલો એ રાગ.

ચાલો દધતો ચાલો ઝાલો, હાથે હથીઆર; છાકમાં છડેલો કોઈ
બામ બાગ બાળનાર ॥ ૧ ॥ જુલમ વાપરે શું સર્વનો સરદાર; ફાટે-
લો તે કોણ છે એ દઈત મારનાર ॥ ૨ ॥ બાધા કેહેડ કશી કશી ધ-
શી ધશીને પીટંપીટા મારો રીંટા, ધશિ ધશિને ॥ ૩ ॥ હો હો કુ-
ટો હુટો લાજ તે તણિ; શિશ બે ધરાવી આવ્યો આપણા ભણિ ॥ ૪ ॥
એવું મુણી સર્વ ઉડયા. હરાવિ ન હોડ; હાથમાં આયુધ લેઈ, બચ જો
ડાલેડ. ॥ ૫ ॥ ધમક ધમક ધરણ ધુજે, ચમક ચમક ચાલ; પરડ પરડ
પગલાં પાડે, શત્રુને છે સાલ ॥ ૬ ॥ ધબડ ધબડ કરે ધબાકા, ફાટયાં
રહ્યાં લોચન; પડધી પગની સાંભળા કાને ધીરીટધરને તન, ॥ ૭ ॥
ચેતન બનીને આતુર ઉભો આપ અતી હોંશીઆર; અસુર આવ્યા
દોડતા દોડતા; સાથે છે સરદાર ॥ ૮ ॥ રથજ દીઠો અભીમાન્યુનો, પ-
લી ગયા સુસોટ; વચમાં ધેરીને આગળ પાછળ ઉભા કરીને કોટ ॥ ૯ ॥
વળણ ॥ કોટ કરી ઉભા રહ્યા, દેવી દાઝણ દુખ; કહે વલ્લભ સુત બી-
મના, રહ્યો કુંવર સનમુખ,

કડવું ૧૫ રાગ સાખી.

કુંવર સામે માયાવી ઉભો, ગોરમછ બળવાન; સઘળી દિશા દ્રષ્ટી
કરીને, જેઠ દીધું અભીમાન ॥ ૧ ॥ ત્રીતાડ હંચા સરવે દીઠ,
એક મનુષ્ય આકાર; કુંવરે બળયું સર્વ તુણે છે; સનમુખ તે સરદાર
॥ ૨ ॥ એવું બણી અભેમાન બોલ્યો, કોણ છે શા મનસુખા ભુપ-
તી બણિ મુજ સામી શી, અરજ કરવાને ઉભા ॥ ૩ ॥ સાંભળી સુત
હેડંબાને બોલ્યો; બકે શું વણ વીચાર્યું; મ્હોત ભમે છે તારે માથે મ-
ત્યુ થશે અણધાર્યું ॥ ૪ ॥ કોની નાતને કોણ જાત તું; કંઈ દીશા
ધર ગામ, કોના કુળનો કુંવર છું તું, તાત તણું શું નામ ॥ ૫ ॥
અભીમન્યુ કહે શું પુછે છે. માંડીને મુજ વાત, તાહયરી જાતીને જાતી
શી છે, કોણ છે તારો તાત ॥ ૬ ॥ મુમત લેતાં નામ ન દેતાં, વીખા-
ણ આપ વડાં; જે તાતજી તણાં નામ કહેનો, થાય નહીં લડાઈ ॥ ૭ ॥
પણ જીવાનીયાએ બાળ ગેષ્ટા, હુંપદ બહુ મન આણે; રીઆળ સીમ-
માં કુતરૂં મામમાં, તેવી રીતે મત તાણે ॥ ૮ ॥ ગોરમછ કહે સુણ છે-
કરા, વાંકાં વહેછે વચન; કયાંથી તું આવ્યો આ ભુમીમાં, લગાડ્યું મ્હા-
રું વન ॥ ૯ ॥ અભીમન્યુ કહે ભુપતી હું છું, સકળ ભુમી છે મ્હા-
રી કેટલા વર્ષથી અહીં વસ્યો તું, વાત ખરી કહે તારી ॥ ૧૦ ॥ સા-
ચે સાચું કહેજે નહીં તો ઉપજે દુઃખ આડું, વણ રજાએ વસ્યો છે
વનમાં, લાવ્ય ભુમીનું ભાડું ॥ ૧૧ ॥ ભાડા વીના રહેવા નવ દીજે;
હીજે ધનમાત્ર લુટી; પાય ન પડે ને બાકરી બાંધે આયુશ દોરી ખુ-
ટી ॥ ૧૨ ॥ વચન સુજિ ખડ ખડ હસ્યો હેડંબાનો તન જીવ્યો દે-
ત્યો ભાડું આ માગે, ભાડે હું વસ્યો વન ॥ ૧૩ ॥ શું છોકમાં છકયું
છે છોકરું, જેમ ફાવે તેમ બોલે; દેવ ધર્મ ધરિ ડરે મહારાથી, ન ગણું
તરણા તોલે ॥ ૧૪ ॥ માંભળરે રથના બેસનારા નથી તું મુજ સમાન;
શેશની સામું અજણાયું જેમ સીંગની સામું સ્વાન ॥ ૧૫ ॥ સાગર
આગળ બાબડું જેવું કનક કને કચીર, તે પ્રમાણે તું મુજ સામે,
શું રહ્યો રાખી ધીર ॥ ૧૬ ॥ તેવું સાંભળી કુંવર બોલ્યો, પારથનો
સંતાન, ક્ષીંમત નથી તુજને મ્હારી; થમ હીંમતવાન ॥ ૧૭ ॥ અ-
નેક તમે એકલો હું છું; જે જે હાય મારા; માણરી આગળ કેવા
તમે છો. એક ચંદ્ર બહુ તારા ॥ ૧૮ ॥ સુર્યના સામા દીપક કોટીક, મે-
ધ ધારા કનક છાંટા, કેવિ તમે છો કેવા જેવા, બાલાની આગળ કાંટા

॥ ૧૯ ॥ વળણ ॥ એમ વચન અભેમાન્યુનાં સાંભળી કોપ્યો અપાર; કહે વહાલ તવ બોલીયો, શ્રીમ તણો કુમાર. ॥ ૨૦ ॥

કડવું ૧૬ રાગ ચૌપાઈ.

બોલ્યો મટારમછ મુખ એમ; સહુ જોઈ રહ્યા છો કેમ મારો ઠેર કે-
ર કરો ઝાઝો, બહુ બોલીને શું જય સોજો. ॥ ૧ ॥ બાગમાં આગ મુકી
અપાર. મારો મહા મન મેલીને માર; ચુંથો ચામડીને હાડ ભંગ; એ
નું આખું રહે નહી અંગ. ॥ ૨ ॥ કોઈ બાઝે ન આપ સંગ; વાળો રોસ
ણુ રીપને રંગ; એવું કહેતામાં કોપ્યા અશુર; રાતા તાતા થયા ભર-
પુર. ॥ ૩ ॥ ફેંકે ફાંસડા વાંસડા કહાડી મારે પાશાણુ જંગલી ઝાડી; ગ્ર-
હ્યા અભીમન્યુએ હથીઆર; લેઈ બાણુ દેવા માંડ્યો માર. ॥ ૪ ॥ તવ
પ્રકોદરનો તન કરી ગરજના ગયો ગમન; જમ વનમાં પાડો આવે;
ઝાહાડ પાહાડને તાડજ લાવે ॥ ૫ ॥ નાખે અંત્રીક્ષથી ધરી સુર, ચેતી
કુવર કરે અકચુર; કરે કકડા આવી અંગ વાગે; પણ બાણુથી પર-
વત ભાગે ॥ ૬ ॥ ઝાડ તાડ કરે છે છેદન, પાડો પડતો નથી અભેમન;
એમ લડતાં મે વડતાં શું કીધું, મંત્ર ભણી શંભુ બાણુ લીધું. ॥ ૭ ॥
ફરી પુદડી ફેંક્યું જ્યારે, સહસ્ત્ર દહિત થયા લોપ ત્યારે; દેખી અવીનાશી
ક્રોધ ભરીયો માયાવી નર નીચે ઉતરીયો. ॥ ૮ ॥ એણે પછાડ્યું શીથ
વિસ બાર કર્યાં અસુર વિસ હજાર, ટોળે ટોળાં ને ફોટેલા ડાળા. ફેંકે
કરશીને ગોફણુ જોળા; ॥ ૯ ॥ ઢેપાં ઢેખાળાં ધારિને મારે પાપી પ્રચંડ
પોક પોકારે; દૈત્યને સોંપી ગયો ગગન, રહ્યો અત્રિક્ષ હેડંબા ત-
ન ॥ ૧૦ ॥ કરે હંચે રહી અતી જોર; ભલો હાથ આંચો છે ચોર;
એમ કર્યાં કરે બકોર; આગ મુકી એ હરામખોર ॥ ૧૧ ॥ કરે કુંવર-
ને કૂર કષ્ટિ; પડે પાસાણુની મહાપ્રતિ, ખશે ખેવાડુ બળવે અંગ, તો
ચે ગાત્ર ધણું થાયે ભંગ. ॥ ૧૨ ॥ ધ્રુવ્યા થર થર કુંવરના ચરણુ બણ્યું
નિશ્ચે આ-યું આજ મરણુ; નહિ જીવિયે જીવડો જશે; મહાર આ-
ગ રણમાં ચુંથારો ॥ ૧૩ ॥ નીશ્ચે મરણુ તો રડવું શા માટે,
બહુ બાણુ છોડયા શુસવાટે, એક લીધું મોહાસ્તર ભણી, નાંખ્યું મ-
ગન બણિને ધણી ॥ ૧૪ ॥ મોહાયું ભિમ સુતને જમ, પેહું પુરણુ રૂઢી
યા માહિ; તવ પ્રાણુ બહારે ચડીઓ નવ જોજન જમ કુર પડીયો.
॥ ૧૬ ॥ રહિ નહી એને શુદ્ધ સાન, પડ્યો હુમીમાં થઈ બે ભાન;

ભાન; પછી કુંવરે શું કામ કીધું, શીવ મંત્ર લખી બાણ લીધું. ॥૧૬॥
નાંખ્યું બહુ બળથી કરી કોપ, થયા અસુર સધળા લોપ, હોમો એવે
થઈ ઘડી ચાર, વળી મુરછા ભીમ કુમાર. ॥ ૧૭ ॥ ઉઠ્યો રૂઠ્યો ભરા-
યો ટક, કીધા અસુર હજાર એક; ચાલો શેવક સુરપણું કરીયે, પ્રાણ
શત્રુ તણો પરહરીયે, ॥૧૮॥ લેઈ ટોળુને આવ્યો બળીયો, દેખી દુશ-
મન બહુ કળકળીયો; કરો બળ હોનાર હોય, ઝાહડ પહાડ ન માર-
શો કોય, ॥૧૯॥ મારો ઝપાટો જણાવો જોર, કરો ધુળે અંધારૂં ઘોર; નાખો
રેણું થશે અંધકાર; તેણે મલરાવી દેવો કુંમાર, ॥ ૨૦ ॥ વળણ ॥ ગમ-
રાવો એ છોકરું, ઉછાળો ભુભાગ; નેત્ર ન સુજે એટલે, ફાવે મહારો ભાગ.

કડવું ૧૭ રાગ જવાહી ધ્રુમસ.

આજ્ઞા આપી અસુર જીવને, ખુંખાર્યા વાક્ષસ લોકજી; ધણાક ગા-
જ્યા વડવા બાજ્યા; પાડતા પોકા પોકજી; ॥ ૧ ॥ જોર કરે કળકળે
કારમા ને, મારોમારો મુખ ભાખેજી; ખોખે ખોખે ધુળ લેઈને, કુંવર ઉ-
પર નાખેજી; ॥ ૨ ॥ લોચન મીચી નજર નીચી, રાખીને રેણું ઉછાળે
જી; વાંકા વળીને દાટજ વાળે; આડું અવળુ નવ ભાળેજી. ॥ ૩ ॥ ઠે-
કડા ભરતા હોકારા કરતા, જખરું જણાવે જોરજી; કાંકરા કુંકરી ઝી-
ણી રજેટી, ઉડી થયું ધમધોરજી. ॥ ૪ ॥ કરી ગરજના મગન અડીયો,
હેડંબાનો બાળજી; અંત્રીક્ષ રહીને ચરચા જોતો, વ્યાકુળ થઈ વિકરા-
ળજી. ॥૫॥ અભીમન્યુ અકળાયો રૂંધાચો, ચરણ થરથર ઝંજોળ રજે-
ટી ભરાઈ નાશીકામાં, નેત્ર વડે નવ સુજોજી. ॥૧॥ સ્વામી લેવાય નહી
સ્વામી મુકાય નહી રાક્ષસરેણુરોળેજી; રજતજ કાંકરી ઉડતી આવે, ઉભો
ઉભો અક્ષ ચોળેજી. ॥૭॥ વક્ષ વપુ સહુ ધુળે ભરાણા; મુખે મતીકા પુરા
શિળ; વઢવાનું મેલ્યું વેગળુને, પટકુળ ઓઢ્યું તાણીજી. ॥ ૮ ॥ તવ
ખખર પડા મટોરગછને, પુરણ ઉચો અડીયોજી, સમગી સમ ત્યાં ઝ-
ડપ મારી, આવીને રથમાં પડીયોજી, ॥ ૯ ॥ કુંવર ઉપર ક્રોધ કરીને,
કીધો મુઠ્ઠી મારજી; ગાભરો કીધો મટોરગછે, છીનવી લીધા હથીઆર
જી. ॥૧૦॥ અભીમન્યુને ફાળ પડીને, પટકુળ અંગથી કહાડ્યુજી, મ-
રણું આકર્યું મન થકીને, હસ્ત થકી યુદ્ધ માંડ્યુંજી. ॥ ૧૧ ॥ બે બળીયા
ત્યાં માજ્યા ખહાજ્યા, બળથી ખાચો ખાથજી; કુસ્તાઈ લામી સુસ્તાઈ
લામી, જુએ અશુરનો સાથજી. ॥ ૧૨ ॥ હડતા કનડતા રથેથી

પડીયો પૃથવીપર પ્રચંડજી, માયાવિ દાવ જોઈ ધાવ કરે છે, રાક્ષસે
 ક્રીધું કુભંડજી ॥૧૧॥ ગોરગછની પક્ષ કરીને, મારે કુંવરને મારજી;
 બીજએ રથ બધો ભાગી નાંખ્યો, માર્યા ઘોડા ચારજી. ॥૧૪॥ બળી
 એ બળિયા બાઝયા કરે છે, એક એકને દે ઢીકજી; છાતીના બંધનો સ-
 મંધ તુટે, કળ ચડી આવે હીકજી. ॥ ૧૫ ॥ કરણ પકડી નાશીકા ભાગે
 દે છે ઢિંચણની ડેસજી; ઘોસ થપડને મડદા પાદ, મારે ને ઝાલે કેસજી.
 ॥૧૬॥ કોણિએ કોણિ દે કુખ ચોંટી. લડાવે શીશે શીશજી; પડતા હેઠા
 થાય ને બેઠા નાંખે ચીશે ચીસજી. ॥૧૭॥ એવામાં. માયાવિ દાવ જોઈ
 ને, બેશી ગયો છે ધરણજી; મ્હા ક્રોધ ભરીયો અભીમન્યુનો, ચપશી
 ઝાન્લો ચરણજી ॥ ૧૮ ॥ ઉચકી ઉભો થયો છે સુબો, હિલોળી નાખ્યો
 હેઠાજી, પડ્યો ચતાપાત તેની રહેપર, ગોરગછ ચડી બેઠાજી. ॥ ૧૯ ॥
 કુંવર નીચે તરફડે છે, દેશ માયાવી ધારેજી; અભીમન્યુના મુખમાં ર-
 થું; ભરીને ગડદા મારેજી, ॥૨૦॥ દંત પીશીને બહુ ચપશીને, ગળે
 હિથો નક્ષજી; નવસો નાડી ત્યાં તણાઈ સુતની, ઉચાં ચડીયાં ચક્ષજી.
 ॥૨૧॥ મોડેથી નીકળ્યા ફીણ ફીસોટા, કારમુ થયું કુભાન્ડજી; શુધ્ર ગ-
 ધન સ્વાસ થયો બંધ, પ્રાણ ચડ્યો બ્રહ્માંડજી ॥ ૨૨ ॥ અંતરયામી ત્રિ-
 શ્વના સ્વામી, બાણી હરીએ વાતજી; બાણ્યું બાણેને ભોમી પડ્યો,
 થશે એની દેહ ધાતજી, ॥૨૩॥ જો એ મરશે તો ધાયું કરશે, કરશે હ-
 રણ નહિ કોયજી; મારું બોલ્યું રહેશે મ્હારા મુખમાં હળધારીનું કયું
 હોયજી, ॥૨૪॥ એવુંજ બાણીશ પુરૂષ પુરાણી, ચાતુર કેમ જાય ચુકી-
 જી; ગોરગછના ઘટમાં ગોવિંદે, દયાને દિનતા મુકાજી, ॥૨૫॥ તવ કો-
 મળ રહે મટોરગછનું, થઈ ગયું શુભ સાઈજી; અરેરે જીવ નીકળી ગયો
 હવે એને શીદ મારજી, ॥ ૨૬ ॥ વળણ એમ કહી ઉભો થયો, ચા-
 લો દૈતો બાગ; વહે વક્ષભ સહુ સંચર્યા, હોલવવાને આગ,

કડવું ૧૮ ગાગ ચોપાઈ.

આલ્ષા આગ એલવવા અમુર, દોડયા દડબડ દોટેપુર; પણ વઢતાં
 થઈ ને વાર, ઘેર હેડંબા ક્રીધો વિચાર ॥ ૬ ॥ પુત્ર પરવર્યો દુશમન
 પાસ થઈ વાર પડ્યો મન ત્રાસ; હજી આવ્યો સુત બળીયો; સામો
 શત્રુ માથાનો મળીયો. ॥ ૨ ॥ રખે કુંવરને કાંઈ થાય; મ્હારું જીવતર
 છુટી જાય; મોટે ઘાલું લડાઈમાં લક્ષ. પરવરું હું પુત્રની પક્ષ ॥ ૩ ॥

એવું ધારીને નીકળી નાર, આવી સોત્રણુ ધામની બહાર; હતી સુક્ષ્મ
શામા અનપ, એણે ધર્મ માયાવિ રૂપ. ॥ ૪ ॥ રણુ વઢવા જવાની રૂચી
સાત તડવા બની ઉંચી; ત્રણુ તાડ સાંબા બેઉ ચરણુ, ચાર તાડ સાંબુ
દેહ વરણુ. ॥ ૫ ॥ શીશ રંગર સમ કેશ કેવા, સાંબા બડા મ્હોટા વાંસ
જેવા; નવગજ નાશીકા દ્રાંગાળા. સ્વાસ સીર મ્હોટાં ઘડનાળાં. ॥ ૧ ॥
નવદ્વાર સરીખું વદન, મ્હોટાં સરોવર સરખાં લોચન, વ્યામ દંતવજ
તોડે તેવા, બેઉ કંરણુ સાગર નાભા જેવા, ॥૭॥ એવો કારમો વેશ ધ-
રીને, ચાલી પુત્રની પક્ષ કરીને; દોડી પુત્રની પક્ષે આવે, જનાં લોહ ત-
ણા ચણા આવે. ॥૮॥ દધત ટોળું જીતી આવ્યું જેવે, દીડી માતા ગ-
ટોરગચ્છે તેવો કિંધો જનુનિ જણી બહાર; શિદ સધારો માતા આવાર
॥૯॥ તવ હેડબા કહે ઓ બાબ, લાગી વાર મને પડી ફાળ; જાણ્યું કરી
આવું શત્રુનું ભક્ષ, આવતીતી હું તારી પક્ષ. ॥૧૦॥ ભલે સામો મળ્યો
તું કુમાર; બેટા કહે યુવના સમાયાર; હતો શત્રુ કેવડો કેવો, સુત કહે
માતા મ્હારા જેવો. ॥ ૧૧ ॥ પણુ ઘણો હતો બળવાન, કોઈ મોટા તણો
સંતાન; બળવંત એ બાણાવળી, માથો મુઝો છેતર્યો છળી, ॥ ૧૨ ॥
કહે હેડબા હરાવ્યો હોડે, બેટા કોણ કુંવરની જોડે; બોલ્યો ગટોરગચ્છ
માત મ્હારી, નથી જોડે કોઈ નરનારી, ॥૧૩॥ આવ્યો એકલો રથમાં
બેસી, પડ્યો રૂજનિ રણમાં પેશિ આવ્યો કાળમેં કારજ કીધું, એ
નું સખ રણમાં રહેવા દીધું. ॥૧૪॥ સુણી બોલિ હેડબા એમ, છેતેછોકરૂ
જેવાનો પ્રેમ; તેને જેવાને જઈ છુ તન, તમે હોલવો આપણું વન
॥ ૫ ॥ આપી આજ્ઞા સુતને જ્યારે, ચાલ્યા સરવ સુરા બાગ ત્યારે;
કરે વહાંનિ સમાવા ઉપાય, પણુ હેડબા ચાલી જાય. ॥ ૧૬ ॥ પડિ શુભ
દ્રા મુરછામાંય; થઈ બેઠી વળી મુરછાય; આવી શુદ્ધી આવ્યું ભાન;
ગયો રથ સૈત કયાં સંતાન. ॥૧૭॥ વળણુ કયાં ગયો સંતાન માહયરો,
એમ કરે પોકાર; વ્યાસ વહ્નભ વાણી વહે, ભાસે વન ભયંકાર,

કડવું ૧૯ રાગ કારી.

બોલ્યા વધ્ધશમ પામે વચન, સુણુ પરિક્ષત કેરા તન, એતો પુત્રને
પોકાર કરતી, વન વિશે આંસુડાં ભરતી. ॥૧॥ પુત્ર પુત્ર કહીને પોકારે,
કોઈ ન બોલ્યું મભરાઈ ત્યારે; અરેરે કેમ થયું ઓ બાળ, લાગી શોધવા
વન વિકરાળ, ॥૨॥ મારે ફાંફાં અંધારે ફરતી. ત્રાહ ત્રાહ તે મુખ ઓ-

અરતી;દીઠી રથરણમાં ભાગેલો,જડયો સોધતાં પુત્ર પડેલો ॥ ૩ ॥ જોયુ
સખ શુતનું જેવારે, બેઠી મગગી ભુખીયા ત્યારે; હોશ કોશ ગયા એ
ના ઉડી,દારા દુઃખ દરીયામાં બુડી ॥ ૪ ॥ અરેરે દેવડા આજુ થયું,
મારું નિર્ધનનું ધન ગયું, પુટયું કરમ મહાર કઠોર, ખોષ બેઠી એ-
કનું એક છોર. ॥ ૫ ॥ દેવ દહાડો થયો મહારો વાંકો, પડયું દુઃખ
રહ્યો નહી આંકો, પુત્ર પુત્ર પોકારજ દિધો; શુત શુતેલો બિછામ લી-
ધો, ॥૬॥ બોલો બોલો કહીને બોલાવે; મુખ ગાલીને માત હલાવે, ઉચો
કસ કરીને જોતી. કોટે રૂઢીયા તેવું રોતી ॥ ૭ ॥ આલે લોચન આંશુ
ચોધાર, કુટે શીશને છાતી અપાર, નવે ગ્રહો વાંકા થઈ પડીયા, કેમ
કઠોરાં કર્મ નીવડીયાં. ॥૮॥ ગયું ધરખાર ધનમાલ રાજ,મથોટેકતારોને
લાજ, પડી પરધેર પેટડું ભગતાં તોલ્ય ફળ મળ્યા અતી નરતાં. ॥ ૯ ॥
સ્વામી મુકીને વન પડાયો હુતો; લાવી રણમાં મુકી શુત શુતો; એમ
વલવલે અત્યુ આદરે, રડે રણમાં રામા ઝીણે સ્વરે. ॥૧૦॥ આવી હેડબા
જેવા સંતાન. તેણે રૂદન સાંભળ્યું કાન; ઓહો કોઈ કામા કરે રૂદન,
મને કહ્યું તું મહારે તન, ॥૧૧॥ નથી શુત સંગડો નરનાર. ત્યારે આ કોણ
કરે પોકાર, કોઈ છે અબજાની જતી, રડે જેમ છળી જાય છાતી ॥૧૨॥
શુત શાયે શીસગાઈ એની, થાય સી માત કે થાય બેઢેનો; હાલ જેવાને
જાઉં હું પાસ,નહી બોલે પછી પામી ત્રાસ, ॥૧૩॥માટે હાલ અહીં ઉભી
રહેવું, એનું સંગપણ સાંભળી લેવું; એવું જાણી શુશ્રમ દેહ ધરી, બેઠી
તર્જ શુક શુંદરી ॥૧૪॥ દીધું ધ્યાન ત્યાં કાનજ માંડયા,શુણે છબીલી
ઊતપાત છાંડયા રડે શુભદ્રા શીશ કર ધરી, પાડું દેહ મહારો કાંક કરી
॥૧૫॥ વળણ ॥ એમ અતી આકંઠ કરે, સુત ગ્રહિ બે હાથ, કહે વ-
લ્લભ સંભારતો, સાસરીયાનો સાથ; ॥

કંડવું ૨૦ મું ઓખાહરણમાં ગણપતબોલો

હો બાળા એ રાગ.

મારા લાડકવાયા તન; અભેમાન બોલોનેરે; તારિ માતા હું કરું
રૂદન; અભેમાન બોલોનેરે, ॥૧॥ જરા બુઓને આંખ હિવાડો. અભે.
તેતો રઝળાવિ રણમાં માડી અભે, ॥૨॥ ક્રીયા શતરૂએ ક્રીધો આ કેર
અભે, હોય સંગ સગુ તો લે ગ્હેર અભે, ॥૩॥ બેટા જનમનો તુ રાશી

અભે; નથી વડીઆઈ કુન્તા ડોશી, અભે; ॥ ૩ ॥ સુણી હેડંબાને
આવ્યાં આસુ; અભે; કુન્તા નામે છે મહારાં સાસુ અભે, ॥ ૫ ॥ બેટા
તુજને નડ્યું મહારં કર્મ, અભે, નથી વડીલ કાકો તારો ધર્મ, અભી,
॥ ૬ ॥ હેડંબાને સગપણ ભાસ્યું ઠેઠ, અભી; રાજ ધર્મ તો મહારા જોઈ,
અભી ॥ ૭ ॥ બેટા ન રહો કુશળ ખેમ, અભી. નથી કાકો ભાંડ ભંજન
ભેમ, અભે, ॥ ૮ ॥ સુણિ ત્રાસ હેડંબા પામી, અભિ; કહ્યા ભીમ તેતો
મહારા સ્વામી, અભિ ॥ ૯ ॥ બોલો બોલો બેટા અભિમુન. અભિ; નથી
તાત તારો અરબુન, અભી. ॥ ૧૦ ॥ આવ્યો ઉમંગે આયુધ ખોશી, અભી;
નથી કાકો તો શેદેવ જોશિ, અભી ॥ ૧૧ ॥ હોય તો તે ફકાવે ધુળ,
અભી; નથી નાનો કાકો નીકુળ, અભિ ॥ ૧૨ ॥ હેડંબાએ સગાઈ સત્ય
જા ; અભિ; આતો દેરાણી ને હુ જોડાણિ. અભિ ॥ ૧૩ ॥ વળણ ॥
એમ સગપણ સત્ય જાણીયું. તવ મન પ્રમટયો શોક; કહે વલ્લભ
તે માનુનીએ, મુઠ્ઠી મોટી પોક. ॥

કંડવું ૨૧ રાગ સાખી.

પોકજ મુઠ્ઠી કારમીને, આવીકુંવરનીપાસ; તે દખી સુભદ્રા ધુણ
પડીયો મનમાં ત્રાસ ॥ ૧ ॥ અરેરે આ અધાર વનમાં; અખળા જાત કેવિ;
ભુત પીઆસ કે ડાકેણ સાકેણ, વંતરી કે વનદેવો ॥ ૨ ॥ ચુડેલ ઝાંપડિ
કે મેરડો છે, શિકોતરી કે પાણી એમ અતી મન તરંગ ઉઠયા, ગોરી
ઘણી ગભરાણી ॥ ૩ ॥ એટલે આવી બોલી હેડંબા; બાઈ; તમે દેરાણી.
હું ભીમશેનની ભામની છું, તમ તણી જોડાણી ॥ ૪ ॥ જરા ન ખીશો
જરા ન ડરશો, ધારણ રાખજો મન; આ સુતસાથે જુદ્ધ કર્યું છે, ગોટારગછ
મુજતાંન ॥ ૫ ॥ ભાઈ ભાઈએ વઢયા અજાણે, નથી લડ્યું અન્ય કોય;
એવું સાંભળી સુભદ્રના મનમાં ધારણ હોય ॥ ૧ ॥ પછી હેડંબાએ પુત્ર
લાંધો પોતાને ઉછંગ; વવે જીવીને શું કરું હું, પાડુ માર અંગ ॥ ૭ ॥
પેહેલી ન જાણી મેંતો દેરાણી, કાણી કીધી કુખ; અરબુન દીયર ડા-
હયો મહારો, શું દેખાડીશ મુખ ॥ ૧૮ ॥ કાળી ટીલ મહારે કપાળ ચોટિ,
બેડું લાંચન મહોટું, કેહેશે કે પીતરાઈ પણું જણાવ્યું; ખરેખર થયું
ખોટું ॥ ૯ ॥ એમ કરીને રડવા લાગી, પોક મુકે બે ભાન. ગોટારગછ
બાગ હોલવે છે તેણે સાંભળ્યું કાન ॥ ૧૦ ॥ સાંભળો દેતો સાંભળો
દેતો; માત મહારી પોકારે, સો વશા પલો જીવતો થયો મહારી જનુ-

નીને મારે ॥૧૧॥ શું જુઓ છો જઈએ જપાટે સપાટે સુસોટ, એમ
કહ્યું કે એસુર સરવે, દરબડ મુઠી દોટ ॥૧૨॥ લગભગ આવ્યા દોડતા
છે; લડતના મનસુખા, જનેતાને જ્યાં રૂદન કરે ત્યાં વેરો ધાલિને ઉભા
॥૧૩॥ શું છે શું છે પુત્રજ પુછે, કેમ આ છોકરૂં ઝાલ્યું; હેડંબા કહે
અણસમજણમાં. ઉધમાતમાં ધર ધાલ્યું ॥ ૧૪ ॥ એકાએક શું વગર
બોલે આરંભ્યો સંગ્રામ; સામા શામી સું પુછ્યું નહી હોય ધર ગામ
બાપનું નામ ॥ ૧૫ ॥ ગોરગછ કહે મુજ માતા; તે વાત ક્યાં તું પુછે
હજિમજિ સુત ઉછંગ લાધે; તે તણુ કારણ શુ છે ॥ ૧૬ ॥ સુતના
વાયક સાંભળીને, વદિયાં મા વચન; મરણ પામ્યો બંધવ તારો અર-
જુનજનો તન ॥૧૭॥ એકું સાંભળી પડ્યો ચરોડે અરેરે શ્રી રણછોડ;
ત્રિલોકનાં આવો ભાષ ન મળે, ભાગિ ગમ મહારિ જોડ ॥ ૧૮ ॥ અ-
રેરે ભાષ બેહક બેસાડ્યો; કહી હજિ પડ્યો ધરણ; હવે જીવિને શું ક
રૂં હું; આણું મારું મરણ ॥ ૧૯ ॥ વલણ ॥ મરણ આણું માલરૂં, જી-
વ્યામાં શો સાર, કહે વલ્લભ રૂવે વણે, ભિમ તણે કુમાર.

કડવું ૨૨ રાગ લલીતની છાયા.

અરર બંધવા; આમ શું કર્યું; ધરણ પોડતાં દિલના ડ્યું વિર રી
શાળવા, રિશ શું ચડી, અથમ બાવિરે, વાતના જડિ ॥ ૨૨ ॥ મરણશું
પડ્યો પુર્ણ પીડનો, સુરપણ વણો ભાષ ભિડનો ॥૩॥ ખખર હોત તો,
આમ ના બને; એકલડો કર્યો, બંધવા મને ॥ ૪ ॥ રજળતો થયો. વિર
તાલરો, અમુલ્ય ભાગિયો, ભુજ માલરો ॥ ૫ ॥ નજરચિ તને, જોઈ ન
શકું વગર ઓથનો, ક્યાં જઈ ટકુ ॥ ૬ ॥ હથગ થઈ ગયો, તુજ દુખડે;
ફરિશ તું વિના. રંક મુખડે ॥૭॥ બળ ન દાખુરે. સંગ કોઈને; દિવ
સ માહરા. કાઢું રોઈને ॥૮॥ મુખ દેખુરે ક્યાંચિ તું તણું; જન્મ મા-
નતું, દુખ આ કણું ॥૯॥ વળણ ॥ એમ ગોરગછ વલવલે; વા-
ગ્યો પેહેલો ધાવ વલ્લભ દુખે દુખીયો. કિયો મરવા ભાવ.

કડવું ૨૩ રાગ સવર્ણયો.

ગોરગછે આદ્યું મરડું હેડંબા વઢી વચન, શો માલ છે સુતએ
અ કર્યામાં ઓરે માહરા તન ॥ ૧ ॥ બ્રાત તારો નથી મરણ પામ્યો
હજી બ્રહ્માડે પ્રાણ, વ્રધોને પુન્યે જીવતો થારો, નીશ્યે છે નિરમાણ
॥૨॥ કલેશ મુકિને કુંવર મહારા; આપણા ધામમા જાઓ; ચરણામ્ભતી

અમર કુંપો છે, સાતમે માળથી લાવો ॥ ૩ ॥ સુણી ગટારગછ સંચરીયો
 તો, આવ્યો પોતાને પામ; કુંપો લાવ્યો બહેલો, આવ્યો પ્રભુ કરો વિરા-
 મ ॥ ૪ ॥ તેમાંથી અમર હાથમાં લીધું, હેડંબા હેત આણી, બીજુ લી
 ધું ગટારગછે, ત્રીજુ સુભદ્રા રાણી ॥ ૫ ॥ સુભદ્રા કહે આવજો આડે,
 ધરમ જોડનું પુન્ય; મરણ પામેલો બેઠો થાજે; કુંવર અભેમન્ય ॥ ૬ ॥
 ગટારગછ કહે પરમેશ્વર દુખડું મહારું સમાજે; આડે આવજો સત્ય કુ-
 ન્તાનું. બંધવ બેઠો થાજે ॥ ૭ ॥ હેડંબા કહે ચરણમાં હું નહાનેથી
 મોટી થઈ; ભીમ વીના અવરના સામું, જો મેં જોયું હોય નહી ॥ ૮ ॥
 પતિવ્રતા વ્રત પાળ્યું હોય તો. તે પુન્ય આવજો આડે; સુત પડેલો બેઠો
 થાજે કહિ મુખમાં જળ પાડે ॥ ૯ ॥ ત્રણે મળી મુખમાં જળ મેલ્યું,
 પુન્ય તણુ જે વાર; પ્રાણ બ્રહ્માંડે ચડિ ગયેલો. ઉતરીયો તે વાર ॥ ૧૦ ॥
 નસેનશોમાં પ્રાણ પ્રસરીઓ, શુદ્ધી આવી તવ રહ્યો. મારમારકરનો ક્રોધ
 ભરેલો અભિમાન્યુ ત્યાં ઉડ્યો ॥ ૧૧ ॥ કયાં ગયો શત્રુ કયાં ગયો શત્રુ.
 હજાહજ બ્યાપી શીશ; ગટારગછે અભીમાન્યુના, ચરણોમાં ધ્યુ શીશ,
 ॥ ૧૨ ॥ સુભદ્રા કહે કુંવર મહારા, કેને શત્રુ હમે છે, શો સગો થાય તા-
 હયરો જો, ચરણ કોણ નમે છે ॥ ૧૩ ॥ ધરમાંને ધરમાં વઢી મુઆ, ન-
 નથી દુસમનદાઈ. ભીમ કાકાનો સુત ગટારગછ, વડીલ તારો ભાઈ ॥ ૧૪ ॥
 તે સુણતામાં અતી હેત આવ્યું, મુમત મોઝા વળીયા ઉઠાડ્યો ભઈ
 હુજ ઝાલી; અન્યોઅન્ય બે મળીયા ॥ ૧૫ ॥ આંગળી ઝાલી નીકળ્યા ચા
 લી, ધામ ભણી મુખ જણી, તે બેઠે પુઠે હાથ ગ્રહીને, બય જોડાણીદે-
 રાણી જોડાણીને બે બંધુ. પાન સોપારી લીધાં ॥ ૧૬ ॥ સામા સામી બેશી
 હીંદોળા ખાટ્યો; તેમાં કર્યા આસન; એક બાજુ સુભદ્રા બીરાછ; સાથે
 અભેમાન તન ॥ ૧૮ ॥ એક હીંદોળે બેઠો હેડંબા, સુત પોતાનો સાથ;
 તે બેઠે લાગ્યાં પુછવા, શુભદ્રાને સરવ વાત ॥ ૧૯ ॥ હેડંબા કહે ઓરે
 દેરાણી, શું કરે છે સહુ ઘેર; પાંડવ અહીંથી પરવર્યા તે, પછી થઈશીપેર
 ॥ ૨૦ ॥ સુભદ્રા કહે સુણો જોડાણી: કહુ પહેલી વાત; તમારે ધામેથી ફ-
 રતા ફરતા, ગયા જે બ્રાત ॥ ૨૧ ॥ પંચાળ દેશમાં પંચાળી નારી,
 પરણ્યા પાંચે વિર; ઘેર જઈને રાજ્ય લીધુ. ધર્મ ધોરી ધર ધીર ॥ ૨૨ ॥
 પછી નર દીયર તમારા આવ્યા એ દ્વારામતિ. હરણકીધું માલ્યુ ને, લ-
 ગ્ન થયું ફરથી ॥ ૨૩ ॥ જન્મ થયો અભીમાન્યુનો કહેવાઈ લીલા

લહેર; પાન્ડુ રાજને સદગતી દેવા; યજ્ઞ કર્યો આપ ધેર ॥ ૨૪ ॥ અકારો
 કર્યો કૌરવ સાથે, કહેવાયા વિસ્વમાં હીવા; તે યજ્ઞમાં અભીમન્યુનો ખ-
 જાદેવે ક્ષીધો જિવા ॥ ૨૫ ॥ તે પછી વાંકા દહાડા આવ્યા કહિરવે કપટ
 કિધું; દુત રમાડી પાન્ડવ કેરું, રાજ્યાસન લઈ લીધું ॥ ૨૫ ॥ ષ્ટપતી સ-
 તી દુતમાં હાયાં. કહિરવ કુમતિ કહાવ્યા; નગ્ન નચાવવા મારદેતા, પં-
 આળી સભામાં લાવ્યા ॥ ૨૭ ॥ સૌવિર મળિને ચીરતાણ્યાં, સતી સાથે
 ખજ દાખી; અનેક ચીર પ્રભુએ પુર્યાં, ષ્ટપતીની લાજ રાખી ॥ ૨૮ ॥
 તે થયા પછી વ્રતી ફરી તે પછી સોંપી નાર; પાંચે ભાઈને પ્રેમદા તે,
 વન ગયાં વર્ષ બાર ॥ ૨૯ ॥ હું અભિમન્યુને કુંતાજી રહયાં વિદુરને ધેર
 ગરીબ અવસ્થા આપણી આવી; તે જાણી સરવે ધેર ॥ ૩૦ ॥ ની
 રંધન થયાં ને રાજ્ય ગયાં. તે સમજ્યા સહુ લોક; ખજાદેવે જાણ્યું ન વિ-
 તે લહાવો, માટે વિવાહ કર્યો ફેક ॥ ૩૧ ॥ ફેક કર્યાની ફીકર નહોતી
 નહોતું તેવાતે જહેર; પણ તે વિવાહ ભાગીને કર્યો, દુર્યોધનને ધેર ॥ ૩૨ ॥
 તેથી મને મહા કલેશ થયો, તે કુંવરે પુછી વાત; મેં દીકરી દીકરી
 કહી દુલ્હો મારી છાતીમા લાતા ॥ ૩૩ ॥ તેથી અભિમન્યુને રીસ અધિ-
 કજાકજા બોલ્યો આપ; એણે કહ્યું એ કન્યા ન વરૂં તો પ્રહલ્યાનું
 પાપ ॥ ૩૪ ॥ એમ કહીને તઈયાર થયો એ, વાયું ન કીધું લગાર; કૌરવના
 ભયથી રાત્રિએ, નીકળ્યા ધામની જહાર ॥ ૩૫ ॥ મેં જાણ્યું જે કુંવર
 સાથે, પીહેરીયે હું જાઉં; મહારા બે બંધુને કરગરીને એ કન્યા પરણા-
 વું ॥ ૩૬ ॥ એમ જાણું હું જોડે આવી, દારણ દુઃખમાં દુલ્યાં; પંચતણિ
 યાદ રહી નહિને, દારીકાં મારગ ભુલ્યાં ॥ ૩૭ ॥ વનને વિશે વીપત વે-
 જા, આવી પોહોચ્યાં હાંધ; અજાણે અજાણે લઢાઈ લેલ્યા નીશા સમે
 બે બાઈ ॥ ૩૮ ॥ એરે ગટારમછ દીકરા મારા, ભાઈને બહુ સમજવો
 હઠ મુઠી દે એ કન્યાની ધેર પાછો મોકલાવો ॥ ૩૯ ॥ કલેશની કન્યા
 ન જોઈએ આપણે; ઘણુંક મળસે તન; કાકિનાં તેવાં વેણ શુણિ વહે,
 ગટારમછ વચન ॥ ૪૦ ॥ એ કાકિ ભાઈને પાછા મોકલું લાજે માહારા
 બાપ; એ કન્યા એને ના પરણાવું, તો પ્રહલ્યાનું પાપ ॥ ૪૧ ॥
 શુભદરા કહે જુઓ હેડંબા, આશે તમારો ધારો તમ સુત ટંટાનો તંત
 લે છે તમે; પાસે છો કેમ ના વારો ॥ ૪૨ ॥ હેડંબા કહે ટક ગ્રહે છે, તેમાં
 તે હું શું વારું; મરવું ન ડરવું પાછા ન ફરવું, કામ એ ક્ષત્રીનું
 સાર ॥ ૪૩ ॥ ધારે તે કરે કુંવર મહારો. હું પણ પક્ષે ધાવું; દવારી કાઢીશ

જે પુત્રને મારે; તો દ્વારીકાં ગળી જાઉં. ॥૪૪॥ સુભદ્રા મુણી વીસ્મય
પામી, સુરતણીછે સવાઈ; માતનું જોર તેનો દીકરો કરે ધાર્યું તેમાંશી
નવાઈ ॥ ૪૫ ॥ પછી હેડંબાનો પુત્ર પુછેછે, કાકી ક્યારે લગ્ન થારો; જ-
ન લેખને કઠિરવ બેઠા, દ્વારીકા ક્યારે જશે ॥૪૬॥ સુભદ્રા કહે કાલે સ-
વારે, નીકળશે એની જન; ગોટારમછ કહે પરમ દહાડે; અમે થયું સા-
વધાન. ॥ ૪૭ ॥ વળણ ॥ એમ કહીને એ રહ્યા આગળ કહુ મહીમાય;
કહે વહિભ કઠિરવ ગ્રહે. વીવાહ સામગરી થાય. ॥

કડવું ૨૪ રાગ ચોરાગી ચોપાઈ.

વહા વધશમપાયે વચન, તુંતો સાંભળજે રાજન; હવે હસ્તીના
પુર શું થાય, કરે ત્યારિ દુરયોધન રાય ॥ ૧ ॥ લીધી સેન્યા કોણી અ-
ગીયાર, ક્રીધા વર રાજને ત્યાર સાથે સર્વ કુટુંબ પરીવાર, લીધા ભી-
શ્મ દ્રોણને કપાચાર. ॥ ૨ ॥ ચોથા અસ્વસ્થામા પણ સંગ, ભલો
ક્રીધો ત્યાં જનનો રંગ, કર્યા સાબેલા શોભિતા સારા, પહેરી પટકુળ
નીકળી દારા ॥૩॥ વાગે દુન્ડભીડંકા અપાર થાય ભેર ભુંગળ ટેંહકાર;
વાગે મોરલી મોવર સરણાઈ; તાસાં ઢોલ પરવમ વાગે માંહી ॥૪॥ વાગે
છતરીશ વાજાં તે સાથે કહાડયો વરધોડો ભુનાથે; વરન સખવીચો
સણુમાર, જમા પટકા ચીરા હીરા હાર ॥ ૫ ॥ કાને કુંડળ લીલમલ્લજ-
કે, બાંધ્યા બાલુબંધ રત્ન ચળકે; કેડે કામનીચો માણુ ગાય, ભાણુમતી
દીપક કરમાંય ॥ ૬ ॥ ચાલ્યાં મુલ સોભાયે સોહાગ; થયા મુકન આડા
વહાનાગ; પુછે પાપી આ મુકન કેવા, કહે મામો રૂતે થાય તેવા ॥ ૭ ॥
પછી ચાલ્યાસરવ સુખભેર, નરનારી બાળકભલીપેર; એણે ઘણીશોભાવી
છે જન; મનમા મ્હોટાઈ અભીમાન ॥ ૮ ॥ થયા લગભગ દ્વારકાંમતી
ત્યારે બોલ્યો છત્રપતી; મામા સેન્યના બેઢા છે જેહ, આપો આભુપણ
શોભે તેહ ॥ ૯ ॥ જોઈ જોઈ જાદવ વીરમે થાય, જોઈ બળદેવ બહુ હ-
રખાય; જોઈ જાણે એવું વીશ્વપતી, આવો વેવાઈ મને મળ્યો નથી ॥૧૦॥
જાળ્યો ગોરીચો ગીત ભાતભાત, જઈએ તેવા થઈએ પ્રખ્યાત; એવી
આગના દીધી ભુપાળ, કહ્યા પ્રમાણે કર્યું તતકાળ ॥૧૧॥ આવ્યા દ્વારી
કાને ઝાંપે જ્યારે દીધા દુન્ડભી ડંકા ત્યારે, જેના ઉંટ ઉપર ઘોંસા વાગે
રસ્તે આવી માગણ લોક માગે ॥ ૧૨ ॥ ઘણા બંધીજનો આવી જાયે,
ચાલતે રથ અપછરા નાયે, રસ્તે જતા થાયે થેઈકાર, જુલે ઉંટ હાથીને

તોખાર. ॥ ૧૩ ॥ ઘણા રથ સુખપાલ ને મેના, બોલે છડીદાર જસ ઘણા
એના; લે છે પુરણ વિવાનો દહાવ; રસ્તે થયા અંતર છંટકાવ. ॥૧૪ ॥
આવી ઠારકાને ઝાંપે જન, સામા આઁયા બળદેવ ભગવાન; આઁયા
બદવ છપન ડોટી. અહો બન આવિ ઘણું મ્હોટી, ॥૧૫ ॥ એવા વીખા
ણ થાય અપાર, દેખી ગાય કૌરવની નાર. ॥ વળણ ॥ ગીતાં ગાતી
કામની, નહી મનમાં કાંઈ શોક; વરરાજને નીરખે આવી ગામનું લોક.

કડવું ૨૫ મું ઝરમરિયા ઝાલા એ રાગ.

ખંકા રાજના ડંકા વાગીયા, બદવરાય જગો; આવી કૌરવ કેરી જ
નરે, બદવરાય જગો છત્રપતી હૈ પધારાયા, બદવરાય જગો, જગો બળ-
દેવ ભગવાનરે; જ. ॥ ૧ ॥ ભવિસ ભટ્ટ તમાલર, જ. ક્યાંથી જનૈયા
તમ ઘેરરે જ; કૈ આઁયા ને કઈ પાછાગયા, જ. પણ તમપર થઈ મ્હેરરે
જ, ॥ ૨ ॥ હુપતી નરપતિ નામના, જ. મલપતા દુરીયોધનરે; જ.
શેન્ય સકળ સોહામણિ જ, કરશે એ. નગરી પાવનને, જ. ॥ ૩ ॥ આ-
ઁયા હસમલતા હાથાયા જ, રથમેનાને સુખપાલરે. જ, આઁયા છે ઘો-
ડલા ખંખુરતા. જ. વાગે મરદંબ દોલ તાલરે જ. ॥ ૪ ॥ ગોકુળ ગા-
મના રહેવાશીઓ. જ. ઘણા દહાડા ચારી ગાયરે; જ. હમે વેવિશાળમાં
નીચું, જ હવે આઁયા જાતી માંદરે જ. ॥ ૫ ॥ નહીતો ડો ક્ષત્રી કહેતું
નતું, જ. સહુ કહેતું હતું ભરવાડરે. જ. હમે મળ્યા તો દહાડા વળ્યા.
જ. વેવધનો માની લેજો પાડરે, જ. ॥ ૬ ॥ ગાય બદવ કેરી કામની. પુ-
લાશો મેલો, નથી અજણ્યું તમકુળરે. પુલાશો મેલો; થોડાં પુલીને થા-
વો ફાળડો, પુ. વિચારો વેવાણો મુજરે. પુ. ॥ ૭ ॥ બોલો વિચારી દી-
મર જાતનાં, પુ. સંતનુની મછમંધા નારરે, કુ. છે બાઈ માંછીની દીકરી
કુ. તેણે હતું ઘર નાત ખારરે પુ. ॥ ૮ ॥ ગાંધારી વેવણ વડીલ છે; કુ.
તેને જઈ પુછી જુઓ વાતરે, પુ. માહાદેવજીનો નંદીયો પુ. તે પરણિ
જયો તેની સાથરે. પુ. ॥ ૯ ॥ આજ કાલ વધી પડ્યા વિશ્વનાં, પુ. પેહે-
લાનો ક્યાં કહીઓ અન્યાય, પુ. તેમને લેવા ક્ષત્રીની નાતમાં; કુ. હમે
આ દીજીયે કંન્યાયરે, કુ. ॥ ૧૦ ॥ ચંદ્ર સરીખી અમ છોકરી. કુ. વર-
રાજ છતડાંનો ભાઈરે, કુ. ડાહી ડમરી દીકરો દીજીયે, કુ. બુધી નથી
વરમાં કાંઈરે કુ. ॥૧૧ ॥ વાયશ સંમ હંશ બાંધીયે, કુ. જેવા મરકટને

મોતી હારરે. કુ. બોળવાયા બળદેવ દે છે દીકરી. કુ. કેહેવરાવશે ન-
હીં બહુ વારરે, વીરરે, કુ. ॥૧૨॥ વલણ ॥એવી રીતે વેવણે, આનંદના
ગીત ગાય; કહે વલ્લભ સહુ લોક ત્યાં. વરને જોવા જય.

કડવું ૧૩ રાજ સાખીની ચાલ.

વરરાજને જોઈ જોઈ લોકો, મરડે પોતાનાં મુખ: બળદેવે બીહા-
મણો વર સે.ક્યો જોઈ પૈસાનું મુખ. ॥૧॥ ચંદ્ર સરીખો મુત પાલથનો
અભિમન્યુ જેનું નામ કન્યા લાયક એ વર હતો. ૩૫ ૩૫નો ધામ.
॥ ૨ ॥ બળદેવજીએ આ વર લેવા શું જોઈ કીધું પ્રયત્ન; કામડાની
કોટમાં બાંધે છે, સુરેખા સરખુ રત્ન ॥ ૩ ॥ એમ છાના વાતો કરે છે,
ટોળેટોળાં વળી ત્યાંય; બળદેવજી જન તેડીને લાવ્યા; દારકાં કેરી માં
ય. ॥ ૪ ॥ સાંભા સામી બે મુકામ આપ્યા, જુજવા નરને નારી; આસના
વાસના ઘણી કરીને, હજવર ગયા ઉતારી ॥૫॥ એવે આણંદે દીવસ
ગયો. ॥૬॥ અભિમન્યુને આપે ઉઠાડ્યો, વિર હું દારીકાં જવું; અર-
જુન મુત કહે મમ વીરા હું પણ સાથે આવું. ॥ ૬ ॥ ગટારગછ કહે મ-
મ બંધું, બેઠા બને શીવ શીવ; હું એકલો જવું સુભદ્રા કાકીનો ઘ-
ણો છે અધીરો જીવ. ॥૮॥ સુણી સુભદ્રા એમ બોલી, બેટા એ બોલે તું
કાલો; જોવા મહારો મોગો મને તેવો; તારી માને તેવો તું બહાલો. ૯ ॥ ભત્રી
જ તેં એકલો શાં રણ ભોગવ્યાં તે બતાવો: દીકરા હું આગના આપું
છું. હળીમળી બેઉ જવો. ॥ ૧૦ ॥ ગટારગછ કહે ખુશી તમારી, ઉઠો
વિરા થાઓ ત્યાર; અભિમન્યુએ વસ્ત્ર પેહેર્યા, હાથ લીધાં હથીઆર.
॥૧૧॥ ત્યાર થઈને કુંવર બોલ્યો ઓરે ગટારગછ બાપ, મહારે ઘેર છે
સારેખી જાણ, તેવી નથી જોઈ કામ ॥૧૨॥ રીક્રી સીક્રી નવનીધીતમા
રે; દ્રવ્યેદારે સુરપતી; પણ મને એક ખામી લાગે છે, વાદન કેમ કાંઈ
નથી, ॥૧૩॥ ન મળે ઉંટ કે ન મળે હાથી, ન મળે એક તોખાર; અર
ણે ચાલીને દારિકાં જશું કેવે પ્રકાર ॥ ૧૪ ॥ ગટારગછ કહે વીરા
મહારા, જે કહો તે છે ત્યાર; એમ કહીને દહીત માયાવી; બોલાવ્યા તે
ણિવાર. ॥ ૧૫ ॥ ચાર દહીતનો રથ બનાવ્યો; ચારને કીધા ઘોડા; ચાર
દહીતનાં પીન્ડાં બનાવ્યા, ચારના ચાર અછોડા ॥ અભિમન્યુ જો-
ઈ આનંદ પામ્યો આ ગુણ કેમ કળાય; વીરના વખાણ કરતો આવિ,
બીરાજ્યો રથમાંય ॥ ૧૭ ॥ ચાપુક ઝાલી હાંકવા બેઠો, ભીમ ત-

છો કુંવાર; બંને માતાની આગના લીધી, હંકારીયા તોખાર ॥૧૮॥ રથ
 ચલાવ્યો પત્ર વેગે દ્વારીકાં લગભગ થાય; એક જોજન ગામ આધુ
 રહ્યું કે, બોલ્યો અમે માન ત્યાંય ॥ ૧૯ ॥ ઓ ભાઈ રથ રાખો હાંધ ઉ-
 બો, રહ્યો અશોક બાગ; તેમાં છે બોંયરૂં ઉતરવાનું, જાણે નહી કોઈ
 કામ ॥ ૨૦ ॥ ગામમાં ગયાનું કામ નહી, લેવી છે પરાઈ છોરી; નથી
 આવ્યા કરવા શાહુકારી; છે કરવાની ચોરી ॥ ૨૧ ॥ એવું સાંભળી ર-
 થ રાખ્યો, ઉતરીયા બે ચિર; માયાવીથે રથ લોપ કીધો, બાગે ગયા ર-
 હુધીર ॥ ૨૨ ॥ સોહામણી શોભા બાગ તણી છે લીલાશ ભરિ અપા-
 ર; શીતળ વાયુ વાય જાણુરો, ત્યાં પ્રજ્ઞ અઢારે ભાર ॥ ૨૩ ॥ વચમાંસ
 રોવર સુદીર શોભે, હંસ રહે તે કીનાર; કમળ પોયણા ખૂબ ખીલેલાં
 ભમર ભમે વારોવાર ॥ ૨૪ ॥ બપૈયા બાગમાં બોલ્યા કરેછે, કોયલ કરે
 બકોર; પોપટ ઝીંણિ ડાળીયે હીચે, ટઉકા કરે છે મોર ॥ ૨૫ ॥ શબ્દ
 પાડી પાડી મેના બોલ, બોલિ છે લોલા રંગ; ચમકી ચકચક ચકોર
 બોલે, કઉઆ છે સ્વેત અંગ ॥ ૨૬ ॥ તેતરના ટઉકા થાય મિડા, દાહુર
 પક્ષી અનેક; અનંત પક્ષી બાગમાં બોલે કહેતાં ન આવે છેક ॥ ૨૭ ॥
 લટરો લીવિ તરુવર કેરી, ઘણીક લાંબી વધેલિ, ગુલમાંસ ગુલછડિગુ-
 લસખો, અંધોને અંધેલિ ॥ ૨૮ ॥ મોખરો મંલઆગરિ ને મરેડી, સુર્ય
 વંશી ફૂલ મોઢોટા; કરેણા કરેણીને ગુલખાસો, ગુલશવડિ મલગોટા
 ॥ ૨૯ ॥ ખડયંપો અંધાવતી ચમરી અમ્મર ફૂલ સુવાહિ; રૈવાત કેત-
 કીને જાંઘ જુઘ; બોરસહી બારમાસી ॥ ૩૦ ॥ હારસગોને અમથીઓ છે
 ફનસવંશી ફૂલ; જયફળ જવતિ તમાલ પત્ર, તજ ધણિ અમુલ ॥
 ૩૧ ॥ સફર જનને શીફળ ફેફળ, શીકોરાં સેતુર; શેફટો શીમળો શીતા
 ફળી છે સિત્તાં મરિ મહા મધુર ॥ ૩૨ ॥ સામફળ જમફળ ઝાડ જાંબુનાં,
 બપૈયાને બદામ; કનસ ફનસ પપનસ લીંબુ, દાડમડી જમ ॥ ૩૩ ॥
 એખાડ અંજીર અનનસ કાળુ, કમરખ કેળને ડમરા, કલમી આંબા
 બોરડી નારંગ, તે પર ભમે ભમરા ॥ ૩૪ ॥ દ્રાક્ષ ચોર ચારોળી ને પ-
 સ્તા, ફાલસાં ખારેક મ્હોટી, પીપર લવિંગ અકલગરો એલચીની લં-
 બ સોટી ॥ ૩૫ ॥ અગરચંદન સુખડ જસુદ, લજ્યાળું શકોચેલી; આ
 શાળ વળયારી પાડો પાંદડી, હેરામણિ શામ વેલિ ॥ ૩૬ ॥ સમુદ્ર સોલ
 ને નાગર વેલ્યો, પંકજ ધરણુ ઢળાથો. પોપટ વેલી આંધવેલિ તે, પ્રજ્ઞ
 માં વાંકી વળાથો ॥ ૩૭ ॥ વળણુ એવા બાગમાં આવીયા, હરખ્ય
 જાંઘ નરેશ, પછી દીઠ બોંયરૂં, તેમા કર્યો પ્રવેશ.

કડવું ૨૭ મું ॥ રાગ સામેરી ॥

ઉતરીયાબેભાઈ ભોંયરામાં, ભોયરભારે વિશાળ; ગટોરગછ તેમાં કરી
 માયા, દહીત કીધા તતકાળ ॥ ૧ ॥ બે દૈતની બે ખુરશી કીધી, બેઠા
 ભાઈ શ્વાસ વળ્યો; હેડબા સુતે ચાર દહીતનો ઢાંચીયો કરીને ઢાળ્યો
 ॥ ૨ ॥ ચાર દહીતનાં પાત્ર બનાવ્યાં, લોટા લોટીને થાળા; ચાર દહીત
 મનુષ્ય બનાવ્યા, ચાકરી કરવા વાળા ॥ ૪ ॥ અભીમન્યુ જોઈ વીરમય
 પામ્યો, ભાઈ પ્રત્યે ઓચરીયો; સામાન ઘર ખટલો જોઈએ તે, ભલો
 માંથામાં ભરીયો. ॥ ૪ ॥ એમ અતી મન આનંદ પામી, બેઠા છે બેઉ
 બ્રાત; દારિકાંધીશનું નથી અજાણ્યું આવ્યાની જાણી વાત, ॥ ૫ ॥
 અંતર્યામન થઈ હરી આવ્યા, ભાણેજ શું ભાવ ભરીયા, આવ્યો છું
 મળવા કેહેતા કેહેતા, ભોંયરામાં ઉતરીયા. ॥ ૬ ॥ ગટોરમળ કહે કોણ છે
 એ, તવ બોલ્યો અભેમાન, આવવા દો મારા નાહાના મામા, નામ એ
 નું ભગવાન. ॥ ૭ ॥ વિવાદેકમાં એ નથી રાજ, વાત જાણું છું તમામ,
 કન્યા દેવિ ધારી દુશમનને, મોહોટા મામાનું કામ. ॥ ૮ ॥ એમ કહીને
 બેસી રહ્યા બે, ભાણેજને દલ દુખ, મામા આવ્યા કે અભીમન્યુ, મરડી
 બેઠો મુખ. ॥ ૯ ॥ પ્રજા કહે કેમ આડુ જીએ છે, શો મુજથી થયો શોક,
 કશુર તે બાંધ હજારીની, તેણે વિના કયો ફેક; ॥ ૧૦ ॥ સુર્યની સાખ્યે
 સત્ય વડુછું, ચોખ્ખે અંતસકરણ, સુખ રૂપે બે ભાઈ મળીને, કરો ક-
 ન્યાનું હરણ, ॥ ૧૧ ॥ જોઈને ધુમાય તેજ ધુમો, સલામાં છું ગોપાળ, છે-
 વટ સુધા સાહ્યતા મારી, વાકો ન થાયે વાળ. ॥ ૧૨ ॥ અભેમન્યુ કહે
 વાફ મામા. તમે ધારી રૂડી પેર, દારણુ દુખનો દહાડો આવ્યો, રહ્યાં પ-
 રાયે ઘેર. ॥ ૧૩ ॥ મૂજ બાપ કાકા વન સંધાર્યા નાંખી દેઢને નેટ, વિદુ
 રને ઘેર પુત્રને માતા, પોશીયે પાપી પેટ. ॥ ૧૪ ॥ બહેન તમારી શુભ-
 દ્રાણ; છું તમારો ભાણેજ, પરઘેર વેઠ કરી પેટ ભરીયે, લાન્છન તમને
 તેજ, ॥ ૧૫ ॥ ભાણેજ ભમની નવ્ય તેડાવ્યાં, સમાઈ સુંપડી છેટી; જ-
 ગતની લાજ તમેને ન આવી; શુંગયું ખાત્રા ખુટી ॥ ૧૬ ॥ કળણ કહે
 તું મુણ ભાણેજ, કહું વિશ્વનો મહિમાય, દિવસો વાંકા આવે ત્યારે કે
 ઈ સજી નવ થાય, ॥ ૧૭ ॥ અહનો દિવસ હોય તે વારે, રહે વશ મરદ
 મેહેરી, આવકત આવે એટલે ભાઈ, થાય બહાનું પણ વેહેરી, ॥ ૧૮ ॥
 સમજીને શું મારે છે મેહેણું, વળી આ વેળા વળશે ધાર્યું કરો હાંકકામ
 તમારૂં, જરૂર કન્યા મળશે, ॥ ૧૯ ॥ ગટોરગછ સાંભળી થયો ખુશી

બોલ્યા પ્રાણજીવન; આ ભીમ સુત તમારી પાસે હું માગુ છું વચન.
 ॥૨૦॥ માયાવી કહે માગો માહારાજ, બોલ્યા અશરણા સરણ; સોળ
 સહસ્ર મહેલ માહારામા, તમે ના મુકો ચરણ ॥૨૧॥ અભીમન્યુને મા-
 હા હુખ લાગ્યું; મામા એવું કહો કેમ, મહારા ભાઈને કેવો જણ્યો, શું
 પડ્યો મનમાં વેમ. ॥૨૨॥ પ્રભુ કહે કાંઈ વેમ નથી ભૈ; ભલે બધે સ્થ-
 ન કરે; કરે પણ તારો વીર છે મસ્કરો; જ્યાં જાય ત્યાં હાશી કરે ॥ ૨૩॥
 ગોરગણ કહે વીરા માહારા હરીએ કરી ખરી વાત; તેમાં તું હુખ લાગ્ય
 ન મનમાં, સમજાવ્યો એમ ભાત; ॥૨૪॥ ગોરગણે ગોવીંદજીને વેણ
 દીધું તત કાળ; જવો તમરે ધામ ન આવું; પછી ગયા ગોપાળ ॥૨૫॥
 ગોરગણ કહે મમ વીરા હવે હું દારિકાં જાવું; કો વ કુળનો હું છું
 અજાણ્યો ત્યાં જઈ ઓળખી આવું ॥૨૬॥ એમ કહીને બોંયરામાંથી,
 નીકળી આવ્યો જહાર; નગ્રને દ્વારે આવતે ઉભો ભીમ તણો કુમાર.
 ॥૨૭॥ એવે દીઠો એક જદવ જતો, ગોરગણે બોલાવ્યો કહો ભા-
 ઇ કોણુ લોક તમે છો, પુછવાનો પ્રેમ આવ્યો ॥૨૮॥ જદવ કહે જદુ-
 પાતના, હમે જદવ જતે ગોરગણ કહે પધારો, ધામ નથી લાંબી વાતે
 ॥૨૯॥ એમ કહીને વિદાય કીધો, માયાવી જે ભુપ: આકતી જોઈ જ-
 દવનીને, તેવું ધરીયું રૂપ ॥૩૦॥ જદવ જોવો જોઈ બનીને, નગ્રને વીશે
 પળીયો; બજરમાં બીજે જદવ દીઠો; તેને જઈને મળીયો. ॥ ૩૧ ॥
 ગોરગણ કહે કેમ ભાઈ, વેવાઈ આવ્યા ક્યારે; હું નથી જણતો વાત
 આવ્યાની, જદવ બોલ્યો ત્યારે. ॥ ૩૨ ॥ મઈ કાલની જન આવેલી છે,
 બની વાસે જોવા જવો; ગોરગણ કહે ચાલો સાથે, મને સહુ ઓળખા-
 વો, ॥૩૩॥ જદવ કહે શું નવ ઓળખે, દુરિયોધન ભુપતી; હેડંબા
 સુત કહે ઓળખાવો, ઓળખતો હું નથી ॥ ૩૪ ॥ એમ કહી જોડે
 જદવ લીધો, આવ્યા બની વાસે; જદુ કહે જે ગાદીયે રાજ, શકુનીમા-
 મા પાસે. ॥ ૩૫ ॥ જેદ્રથ ભગદત ભુરિશ્યેવ, કરણ સુશરમાય; આ-
 દ્રોણ આ ગોરને આ અમ્મર, આ વ્રધ ભીશ્મ પીતાંય, ॥ ૩૬ ॥ એમ
 સહુ જોઈ ઓળખાવ્યા, ઓળખી નીકળ્યો જહાર, ભીમ સુતે જાણ્યું,
 ઓળખી લૈ કૌરવ કેરી નાર ॥ ૩૭ ॥ એવામાં એક જદવ કેરી કામ
 ની દીઠી ભુપ; માયાવીએ માયા કરીને, તેવું લીધું સ્વરૂપ. ॥ ૩૮ ॥ જ-
 દવની બીજી બુવંતીને, મળ્યો હેડંબા તંન, સાંભળ સજની જન આ-
 વિ છે, તે જોવાનું મન. ॥૩૯॥ ચાલ તું સાથે સૈયર મહારિ, સમજ-

વી લેઈ જાય, નારીથોને જનિવાસે આળ્યો જોવા લાગ્યો શોભાય,
 ॥ ૪૦ ॥ જદવની નારિએ ઓળખાવી, ભાણુમતી જે રાણી; તેની સાથે
 ઓળખાવી દીધી, રાણી તણી દેરાણી. ॥ ૪૧ ॥ ઓળખાવિ શકુનિની
 નારી, શુસ્સે ભરાયો મનમાં, વેહેર વેહેર લેઉં તોજ ખરો, એમજ તા-
 ક્યું મનમાં ॥ ૪૨ ॥ ત્યાંથી નીકળ્યો ભાણુમતીની, મુખ્ય દાસી દીઠી
 ભ્રુપ; જદુની નારીથી જુદી પડીને ધરયું દાસીનું ૩૫ ॥ ૪૩ ॥ પછી
 ગયો બળદેવને ધામે, જોવાને સર્વે તપાસી; તવ રેવતીએ એમ જા.
 હ્યું આવી રાણિની દાસી ॥ ૪૪ ॥ એવું સમજી આઉકાર દીધો.
 આળ્યા શું સંદેહ જોવા; મટારમછ કહે રાણીયે મોકલી, સુરેખા કન્યા
 જોવા, ॥ ૪૫ ॥ કન્યા દેખાડી રવંતીયે, રૂપે શશી હોય તેવી; મટારમછે
 મન વિચાર્યું, ભાભી તો ભાઈ જવી ॥ ૪૬ ॥ બીજા સહુને ઓળ-
 ખી આલ્યો હેડખાનો તન; મીઠાઈ મેવા લાગ્યોને આળ્યો ભોયરા-
 માં રાજન. ॥ ૪૭ ॥ બે ભાઈએ બેળા ભોજન કીધું, કહી સહુ માંડી
 ને વાત, એવે સમે દીવસ વીત્યો, પછી ગઈ પોહોર રાત ॥ ૪૮ ॥ તે
 સમે ભીમનો નંદન બોલ્યો, વીરા અભિમાન જવું; કૌરવ કાકાને ખં-
 ખેરીને, કાલે રાત્રીએ આવું. ॥ ૪૯ ॥ આપણું ધન એણે હર્યું તો એનું
 હું હરી લેવું. ખાગની પાસે મેદાનમાં છું, સમીપ રહ્યા જેવું ॥ ૫૦ ॥ એ
 મ કહીને જહાર નીકળીયો; બળીયો માયાવી તન; મોહોટા મેદાનમાં
 ઉભો રહીને, માયા રચે રાજન. ॥ ૫૧ ॥ વળણ મેદાનમાં ઉભો રહી
 માયા રચે બળવાન; વહ્નલ વહે કામ કારમું. કરે ભીમ સંતાન.

કડવું ૨૪ રાગ સાળી.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજે રાય; વસ્તારી તુજને
 સંભળાવું, સુરેખા હરણ મહીમાય. ॥ ૧ ॥ છોડીને શીશ પછાડ્યું
 માયાવિયે તે વાર; જુભુ જેવડા જીવ ખરિ પડ્યા, દહીત થયા નિરવાર
 ॥ ૨ ॥ તેર સહસ્ર અસુર ઉપન્ના, લાંબા પોહોળા સુરા સારથી; તેમાંથી
 હજાર દહીતને, કીધા મોટા હાથી ॥ ૩ ॥ એક હજારને ઉંટ બના-
 વ્યા, ન મળે જેના જોડા; એક શહસ્ત્રને અળગા રાખી; તેના બનાવ્યા
 ઘોડા ॥ ૪ ॥ હાથી ઘોડાને ઉંટ સુદ્ધાં, કીધા ત્રણ હજાર; ત્રણશહસ્ત્ર અ-
 સુર કેરી, સાંકળો કીધી સાર ॥ ૫ ॥ એકેકી સાંકળે અકેક પશુ બાંધી

દીધું, તે વાર; જુજવિ જાતની જુજવિ ઓળ્યો, ઉભી રાખી નીરધાર, ॥ ૬ ॥
 પછી ત્રણ શક્તને કીધા, મનુશ જાતી દાસ; એક એક શેવક ખેશી ગયા
 એક એક જનવર પાસ ॥ ૭ ॥ જેથી જનવર વશમાં રહે; માંને માવ
 તનો ત્રાસ, ત્રણ સહસ્ત્રને ખાવા કીધી, ત્રણ સહસ્ત્રની ઘાસ, ॥ ૮ ॥ એ
 રીતે ખાર હજાર હહીતો, વાવરીયા વિવેક; રહ્યા ત્રણ હજાર માંથી, અસુર
 હજાર એક ॥ ૯ ॥ ત્રણ સેનો તંબુખનાવ્યો, જરિયાનનો નહિ ભુલ; સોનાનું
 શિખર હિરા લગકે, ફરતી મોતીનિ ઝુલ. ॥ ૧૦ ॥ લિલમો લગકે રત્નજ
 ચળકે, જોતાં પામે મોહ મન; એક સો દહિતનું તંબુ વિશે; ખનાવ્યું સીં
 હાસન ॥ ૧૧ ॥ સોના ચોપડા સો કર્યા મેહેતા ખળપણુ કરિ ન શકે,
 ખડિયા કલમો લેધ લેધને, બેઠા બેઠા લખે ॥ ૧૨ ॥ ત્રણ સેને પેરાદાર
 ખનાવ્યા, તે બહાર પેરા ભરે; ઉઘાડાં આયુદ્ધ કરમાં ગ્રહિને, ચોકસ ચો-
 કિ કરે. ॥ ૧૩ ॥ એક સોને અનુચર ખનાવ્યા, ખંમ્મા ખંમ્મા મુખ ભાં
 ખે, ગટારગછેની સેવામાં રહિ, પંખાથી પવન નાંખે ॥ ૧૪ ॥ કે પાન
 આપે સોપારી આપે, કે જન ચમ્મર ઢાળે; કે પગ ચાંપે માગે તે આપે.
 શોભે કળા જેમ શોળે ॥ ૧૫ ॥ લીલિ ટોપી લિલિ કકવી, લીલા સુ-
 રવાળ પેઠા; આંખ કપરિ આકૃતિ જખરિ, સોધાગર થધને બેઠો ॥ ૧૬ ॥
 સીંહાસન પર શોભે માયાવિ. થધ બેઠો વેહેપારિ; રૂજની વિતિ વહાણું
 વાણું દેખાઈ શોભા સારી ॥ ૧૭ ॥ ઉઘડ્યા હરવાજ દારિકાનિ, ચાલિ
 ગામમાં વાત; વેહેપારિ આવ્યો જનવર લાવ્યો, જગી રાય પ્રખ્યાત,
 ॥ ૧૮ ॥ છત્રપતિ છે ગ્રહસ્થ વણેરો તેથી આવ્યો વેહેપારિ; એવી વા-
 રતા થધ શભામાં બળદેવ હરખ્યા ભારિ, ॥ ૧૯ ॥ કૃષ્ણની પ્રત્યે હશી-
 ને બોલ્યા, સાંભળો શ્રી ગોપાળ, તમોને મુજ સરખું નવ મળીયું, એકે
 વેવિશાળ ॥ ૨૦ ॥ ગ્રહસ્થ વેત્રાઈનું નામ જાણીને, મોહોટો વેહેપારી આ-
 વ્યો; હાથી ઘોડાને ઉંટ સારા, વેચવા માટે લાવ્યો. ॥ ૨૧ ॥ પ્રભુએ જ-
 જણ્યું ખરો વેહેપારી, લાવ્ય હું ખેલ લડાવું; જનવર લેવરાવવાને માટે
 બળદેવને ચડાઉં. ॥ ૨૨ ॥ એમ વિચારિ કહે ગીરધારી કરમ હીણો
 કોઈ આવ્યો, ફેરો એનો ફેગટ પડશે, શું વેચવાને લાવ્યો. ॥ ૨૩ ॥
 જનવર એનું નથી ખપવાનું; બળભદ્ર કરો વિચાર, હું તમ વેહેવાઈ
 ને ઓળખું છું, નાદારનો નાદાર ॥ ૨૪ ॥ ચમડિ તોડે પણ દમડી ન છોડે
 પુરણ મળીયુસ; મરે દોડિ ખરયે ન કોડી; જીવનો છે કંભુશ. ॥ ૨૫ ॥
 તવ બળદેવને માઠું લાગ્યું શું મુજ વેહેવાઈ એવો; મુમતા પર જનવર
 લેવરાવું પછી તું કહીશ કેવો ॥ ૨૬ ॥ કૃષ્ણ કહે તમે મમત મુકો;

પન્ડે કહેવા નવ જાશે, તમારું બોલ્યું રહેશે તમ પાશે, પાછા વળી
પસ્તાશે ॥ ૨૭ ॥ બળદેવ કહે જ્યારે અદેખા, લેવરાવું તારી હોડે,
પ્રભુ કહે આખરમાં બેસો આવશે દીક્રે મોહોડે ॥ ૨૮ ॥ એમ અ-
તી વળ ચઢાવ્યો, બળદેવ હભા થાય, મુમતે ભરીયાને સંચરીયા,
જની વાસે જાય ॥ ૨૯ ॥ દુરીયોધને માન્ય દીધું, પુરણ પ્રતાવ્યો પ્રેમ;
આસન આપી બેસાડી પુછ્યું કહો પધારયા કેમ ॥ ૩૦ ॥ બળદેવ
કહે નામ તમારું સાંભળી બેપારી આવ્યો; હાથી ઘોડારે ઉંટ સારાં
વેચવા માટે લાવ્યો ॥ ૩૧ ॥ તેથી વખાણ થયાં તમારાં, મારિ સ-
ભાની માંય, તે સાંભળીને કષણે માહારો ઝાંખો પડી ગયો ત્યાંય.
॥ ૩૨ ॥ અદેખાઈથી એવું બોલ્યો, મુરખ કોઈ આવનાર, દુરીયોધન
શું જનવર લેશે. છે જીવના નાદાર ॥ ૩૩ ॥ એમ તમારી કરી ચેષ્ટા
ળી. માટે ઉઠો તમે જવો; મારા તમારા ટેકને માટે, જઈ જનવર લઈ
આવો ॥ ૩૪ ॥ રાખીને હીમત માગે જે હીમત, તે આપીને લાવો
દુરિયોધન કહે લાવું ઝપાટે. હવે તમે ઘેર જાઓ ॥ ૩૫ ॥ મુજ ઘે-
ર ઘણો પૈસો બળ્યો છે ॥ ૩૬ ॥ ઉઠો મામા પહેરો જમા, ઉઠો દુસ્યાસ
ન કરણ વીરા તમે પણ ઉઠો, માને વેચાઈતું મન ॥ ૩૭ ॥ એમ કહીને
ચારે ઉઠ્યા, રથમાં બેસી તે વાર, છકેલા ધનને અહંકારે નીકળ્યા
નગ્રની બહાર ॥ ૩૮ ॥ બાગના મેદાનમાં જવા લાગ્યા, ટેક ધરયા છે
સ્પષ્ટ હાથી ઘોડાને ઉંટ બાંધ્યા, તે તો પડીયો દ્રષ્ટ ॥ ૩૯ ॥ દુરીયો
ધન કહે જીઓ મામા, મોહ ન લાગે સાથી, આપણે ઘેર સોંધ્યો નવ
મળે, એવો ઘોરો કે હાથી ॥ ૪૦ ॥ આપણા લાયક છે જનવરો
મોહ ઘણેરો ચડીયો; એવે લગભગ જતાં જતાં તંબુ નજરે પડીયો
॥ ૪૧ ॥ દુરીયોધન કહે જીઓ મામા, હું છું છત્રપતી; પણ જરીઆ-
નનો આવો તંબુ, આપણા ઘરમાં નથી ॥ ૪૨ ॥ એવે એની સાહ્યબી
દીડી, તંબુ કને પરવરીયા, ચારે જણા રથ વીશેથી, માલ લેવા
હતરિયા ॥ ૪૩ ॥ ડેરા તંબુમાં જવા લાગ્યા, આમળ છત્રપતી; ગટાર
મછના શેવકે રોક્યા, તંબુમાં જવાનું નથી ॥ ૪૪ ॥ શેઠની આ-
ગના મળ્યા વિના; ચાલ્યા જવો ભરયા છરના, મામો કહે આતો
છત્રપતી છે, શેવકે કહ્યું તેના ઘરના ॥ ૪૫ ॥ એમ કહી
ત્યા ઉભા રાખી એક શેવક મહિ જાય; શેઠને કહ્યું મળવા ગ્રાહક;

અવ્યા તે, રાજ્યકુંવર દેખાય ॥ ૪૬ ॥ ગટારગછ કહે આવવા દો; કહી
બેઠો આડું જમ; છડીદારે કહ્યું છત્રપતીને, હવે જાઓ સહુ કોઈ ॥ ૪૭ ॥
એટલે આવ્યા ચારે જણા. ડેહેરા તંબુમાં પેઠા. ભભકો જોઈને ભય
ભરેલા, આવકાર વીના બેઠા ॥ ૪૮ ॥ પછી ગટારગછે સામું જોયું, હ-
શી દીધો આવકાર; કહ્યું કે હશે પાન્ડવમાં, બોલ્યો અંધ કુંભાર
॥ ૪૯ ॥ એરે મામા આતો જુઓ, પાન્ડવ ગાયો ગામ, જોને તે એમને
સંભારે, મહારૂં ન લે કોઈ નામ ॥ ૫૦ ॥ એટલે વહેપારી પ્રત્યે બોલે;
મેમો મુખ વચન; પાન્ડવ તો ભીખારી થઈને, ચાલ્યા ગયાછે વન ॥ ૫૧ ॥
અનવસ્ત્રના છે ઉધારા. એવી થઈછે ગતિ; સહુના શીરોમણી છે આતો
દુર્યોધન હુપતી ॥ ૫૨ ॥ વળણ ॥ નરપતી છત્રપતી, આ દુર્યોધનરાય;
વહ્નિ વહે વખાણીયો, મામાયે મહીમાય ॥

કડવું ૨૯ રાગ ઝડપની સામેરી.

ગટારગછ કહે મેહેતા મહારા, પડે વહેવારમાં વાંધો; શુકન આપ-
ણને મળ્યા માઠા, ઝટપટ ચોપડા બાંધો ॥ ૧ ॥ આપણે હોંશ ભરેલા
આવ્યા. જણિ કુન્તા તન; રાંડીરાંડ મળેલી સામી, નીકળ્યો દુર્યોધન
॥ ૨ ॥ ફોકટ ફેરો પડ્યો આપણે. ચાલો થાઓ તઈયાર; એ આપણો મા-
લ શું લેતો તો, નાદારનો નાદાર ॥ ૩ ॥ અમડો તોડે દમડો ન છોડે,
જાણું એની કરણી; છે આંધળાનો છોકરો એની મા આખતાને પર-
ણી ॥ ૪ ॥ મારા હાથીની કિમત જણે; પ્રકોદર વાયુ તન; અશ્વત્થી કો-
મત અરજીન જણે વળી નિકુળ રાજન ॥ ૫ ॥ ઉટની કીમત રાયકા
જણે, વળી જણે સહેદેવ; પરાક્ષા વિના પરખશે શું, કંજીસ છવના
એવા ॥ ૬ ॥ વળણ ॥ માટે બાંધી ચોપડા જમએ આપણે ઘેર, દુર્યોધન
દબધ મયો, ભારે ભભકા ભેર.

કડવું ૩૦ રાગ સાખી.

વધશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણજનમેજે રાય; વિસ્તારીતુજને
સંભળાવું. સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ શકુના મામો એમ
બોલ્યો, સાંભળો વાત વહેપારી, એકવેળા કામ પાડી જુઓ, ખબરપડશે
અમારિ ॥ ૨ ॥ જનવરમાં કાંઈ નથી જોવાનું, બધી પરીક્ષા અમને;
કીમત કહો વ્યાજખી રિતે; માગ્યું દમ્યું તમને ॥ ૩ ॥ ગટારગછ

કહે મારા હાથી, ગજથી ઉચા ભરાય; એની કીમત એક એક ગજે,
 પાંચ પાંચ હજાર થાય ॥ ૪ ॥ ઉચ્ચક કીમત અશ્વ ઉટોને, એકેએકે
 અક અયુત; મામણી તાગણિ નહી કરવાની, સમજે ક્ષત્રી સુત.
 ॥૫॥ દુર્યોધન કહે કમ્બલ છીએ, ગજ ભરવાનો લાવો; અસત્ય અધર્મ
 કાંઈ ન મળે, સાથે જોવાને આવો ॥ ૬ ॥ તવ ગોટારગછે મજ દીધો, લીધો
 કરણે હાથ; પાવડી ચડી ચાલ્યો માયાવિ, મેહેતા મુસંદી સાથ ॥ ૭ ॥
 ચાલ્યા શેવકને છડીદારો; શેઠની શેવા માટે; દુર્યોધન કહે મારા કરતાં
 રાજના રાજનો ઠાઠ ॥૮॥ ચોપડા લઈલઈ ઉભા ગુમાસ્તા, કરણહાથીતો
 ભરે; ચોપડામાં આંકડા મુકે, ભરતર ચોકસ કરે ॥ ૯ ॥ જણી ધને
 કરણ ગજ, ઓછું ભરવા જાય; પણ માયાવી સોજ ગજનો, હોય
 તે વિસ ગજ થાય ॥ ૧૦ ॥ એ રીતે એક હજાર હાથી; ભરી રહ્યા
 સીરદાર, ઉચ્ચક કીમત અશ્વ ઉટોની ગણતરી કરી તે વાર ॥ ૧૧ ॥
 દ્વાદસ કરોડ થયા રૂપૈયા, હિશાબ મેળવી લધો; ગોટારગછ કહે લાવો
 નાણા. આંકડો નિસ્યે કીધો ॥ ૧૨ ॥ દુર્યોધન કહે ઓરે બહેપારી,
 કોણ તમારું ગામ; કીધો દેશને કયાંના રહેનારા, લખાવો તમારું નામ
 ॥૧૩॥ હુડી કરીને મોકલી દેશું. અમે તમારે ઘેર; ગોટારગછ રક્ત-
 લોચન કરી બોલ્યો બહુ ક્રોધભર ॥ ૧૪ ॥ ઉધારાનો નથો ધંધો હાલ
 નાણાં ગણી આપો, દુષ્ટ કહે પરદેશમા છીએ, વીવેકથી માપ માપો
 ॥૧૫॥ જને આવ્યા કયાં નાણાં લાવ્યા, તેકરતાં લખી દધ્યે, ગોટારગછ
 કહે અમે શું કરીએ; રોકડ ગણી લઈએ ॥૧૬॥ દુર્યોધન કહે રોકડા નથી
 રાખો ભરોશો અમારો, અધીર રહેતી હોય તો રેવાદો આ રહ્યો માલ
 તમારો ॥૧૭॥ ગોટારગછ કહે નાણાં નતાં તો, શીદ કર્યો વેહેપાર, ચો-
 પડા અમારા બગડોયા, દીધી તસ્દી અપાર ॥ ૧૮ ॥ શું જુઓછો શે-
 વક મહારા કરો કારમો કેર; અવળા, બાંધિ ઉંચા ટાંગી, મારી નાંખો
 ઠેર ॥ ૧૯ ॥ એટલે એના શેવકો કોપ્યા અવળા બાંધી દીધા; ઉધાડી
 તરવારે પેરા મુક્યા; નજરકેદી કીધા ॥૨૦॥ દુર્યોધન કહે ઓરે મામા;
 દ્વારીકાં વિશે જાણો, ગ્રહસ્થાને ઘેર ખત ખાતાં લખીને નાણાં લાવો
 ॥૨૧॥ તવ મામાએ અરજ કીધી એકને છોડો સાર; નાણાં તમારાં
 લાવો દધ્યે, નહી લાગે કંઈ વાર ॥૨૨॥ ગોટારગછ કહે એકને છોડો
 તવ આવ્યા છડીદાર; ચારમાંથી છુટવું છે કેને એમ કર્યો ઉચાર
 ॥૨૩॥ મામા કહે મુજને છુટવા દો. નાણાં લેઈ ઝટ આવું, ત-

વ છોડાવ્યો શકુનીને, મામા કહે હું જાઉં ॥ ૨૪ ॥ જો કોઈ નાણા ધી-
 રે છે તો પાછો આવું છું આમ, ધીરનાર કોઈ ન મળે તો, મારે
 તારે રામરામ ॥ ૨૫ ॥ એમ કહીને મામા નાઠો, ગયો દ્વારીકાગામમોહો
 માગ્યાં વ્યાજકમ્બલ કરી ખત લખી લીધાદામ ॥ ૨૬ ॥ રથ ભરાવિલાવ્યો
 ને આવ્યો; કહ્યું શોદાગર લ્યોને; રાજ ધીરાજને કેદ કર્યા છે હવે તો
 છોડીદેને ॥ ૨૭ ॥ મટોરગછે ગણી લીધાં, નાણાં તેણીવાર, બાંધેલાને
 છોડી મુક્યા, કહ્યું ખરો વેહેવાર ॥ ૩૮ ॥ હવે ઉધારે માલ ધીરીશુ,
 માલ સુખે લઈ જાઓ; ત્રણે હજાર મારત તમે, ગામમાં માલ મુકી
 આવો ॥ ૨૯ ॥ દુર્યોધન દુસ્ત્યાસનનને શકુની ચોથો કરણુરાય, રથમાં
 બેસી આગળ ચાલ્યા, પુઠે જનવર જાય ॥ ૩૦ ॥ ગામમાં આવ્યા,
 ગયા મટોરગછ પાસે ॥ બળદેવજીને ખખર પોહોંચી, પાસે બેઠા
 દિનાનાથ; બળદેવજીયે પ્રભુના સામે, મુછે નાંખ્યો હાથ ॥ ૩૨ ॥
 જો ભાઈ વેહેવાઈ નાદાર મહારો, અદેખાઈથી તું બોલે; પણ જો બધા
 જનવર લાવ્યો, કોણ છે એની તોલે ॥ ૩૦ ॥ પ્રભુ કહે ભાઈ મોટો તે
 મોટો વાત એની નવ થાય; દિવસ કરતાં રાતે શોભા મર્મે વધા
 જડુરાય ॥ ૩૪ ॥ એવ માં તો રાત પડીને, વીતી મઈ ઘડી ચાર; લોકો-
 થે કરી તઈયારો સુવાની, દેવાયાં નથનાં દ્વાર ॥ ૩૫ ॥ મટોરગછે માયા
 સંકેલી, પાંચસે દઈત્ય બનાવ્યા, પાંચસેના ટોપલા કરીને, નાણાં ભરી
 ઉપાડાવ્યાં ॥ ૩૬ ॥ અસુર તેડી ભોંયરે આવ્યો, ભાઈએ આવકાર દીધો
 એક ખુણે ટોપલા ઠાવવિને, નાણાનો ઢગ કીધો ॥ ૩૭ ॥ અભીમન્યુ
 કહે કયાંથી આ લાવ્યા, ખુટાડે ન જાય ખુટયો, મટોરગછ કહે વીરા
 મહારા, દુષ્ટ કાકાને લુટયો ॥ ૩૮ ॥ એમ કહિ બેઠો બંધુ બેઠા, બેળું
 કરયું ભોજન; એવે સમે મધ્ય રાત્રી ગઈને, બોલ્યો ભીમનો તન ॥ ૩૯ ॥
 ઓ વિરા હવે જાહું છું હું તો દુખ દેવા મુજ જાતે. તમે તમારે નીર્ભય
 રહેજો, આવીશ હું કાલે રાતે ॥ ૪૦ ॥ અભીમન્યુ કહે નિત્યાન જાઓ
 તેતો નહિ ઠીક ધારો; મટોરગછ કહે આજનો દહાડો, છે કાઢીયોનો
 વારો ॥ ૪૧ ॥ એમ કહીને નિકળીયો એ, ગયો બાગની બાહાર; કેસ
 છોડીને ધુણવા ગેઠો, હેડંબા કુમાર ॥ ૪૨ ॥ એટલે એની માયા હાલી
 બહુજ ચડી ચોટે; ગામમાં હાથી ઘોડા હંટ બાંધ્યાં, તે ભોંય પડી આ-
 બોટે ॥ ૪૨ ॥ ઉંટ ખરાડે હાથી ત્રાડે, અશ્વ પછાડે કંઈ ચરણ;

સરવે જગ્યા જોવા લાગ્યા. જણ્યુ કે પામશે મરણ ॥ ૪૩ ॥ અરેરે કોઈ ઉપાય કરો, પાડે છે પોકે પોક; થયો ઉત્પાત ને હોકારા જગ્યું ગામનું દોષ ॥૪૪॥ ગોવિંદજી તવ હસવા લાગ્યા, ચાલો તતપર થઈયે, શું તે બળદેવના વેહેવાઈને, તમાસો જોવા જઈએ ॥૪૫॥ એમ કહીને જોવા આવ્યા; માયાવીએ ખેલ કીધા, ગટોરગછે જનવરોના જીવજ ખેંચી લીધા ॥૪૬॥ શરીર સહિત માયાવિને, લોપ એણે તવ કીધા; બરોબર આખા મરીને; ખોખાં રહેવા દીધાં શહસ્ત્ર ॥ ૪૭ ॥ તણ જનવર મુઆ, પાપીને પ્રગટયો શોક; અરેરે માઈં ઘર બેઠું, કહીને મુઠી પોક, ॥૪૮॥ માયાયે તવ ગોદો મારયો. ક્રીમ્મત આપણી થાશે; કહેશે કે આટલામાં રડે છે, નીર નહી હોયે પાશે ॥ ૪૯ ॥ એમ કહીને છાનો રાખ્યો, બળદેવજીયે દિઠું, દુરીયોધન કહે વેવાઈ લાવો, પશુને દાટવા મીઠું ॥૫૦॥ પ્રભુ કહે જોઈએ તે આપો. ચોરે બળદેવ જ્ઞાત; હળધારી કહે તું જ અહીંથી, મુકય મરકરીની વાત ॥૫૧॥ એમ કહીને મીઠું દીધું, ખાડા ગોડાવ્યા ઘણા; મીઠું નાંખીને નાંખવા માંડ્યા, ખોખાં પશુ તણાં ॥૫૨॥ ખાડામાં નાંખેને લોપ થાયે, એ કામ માયાનું કહાવ્યું; હર પ્રકારે તુકશાન કીધું, મીઠું પણ બગાડ્યું ॥૫૩॥ પછી સહુ સહુને સ્થળ ગયા; કૌરવ જનીવાસે; દુરીયોધન બહુ રડવા લાગ્યો, રાણીજી આવ્યા પાસે ॥૫૪॥ આવા ઉંધા વહેપાર કરજે, ઠપકો દીધો અપાર. પછી સઉ મનવાળી સુતા, શું કયું ભીમ કુંમાર ॥૫૫॥ જણ્યું કે લુટવા કાઠીયોને; જો એક કઈં વહેપાર; તો વહેમ ખાઈ કોઈ નહી આવે રચું જુદો પ્રકાર ॥ ૫૬ ॥ વળણ જુદા પ્રકારે રચના કરું એમ સમજ્યો બળવાન; કહે વૈષ્ણવ રચના કરી; ઓળખાં બહુ દુકાન ॥

કડવું ૧૩ રાગ સવૈયાનો.

વૈશમપાયે એણિપેર બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને સંભળાવું સુરેખા હરણ મહીમાય ॥ ૧ ॥ દરવાજથી બે બાજુએ; લાંબી બે ઓળો કીધી; જુજવી જતના તંબુ તાણિ, દુકાનો બનાવો દીધી ॥૨॥ જુજવી જતના કર્યા વહેપારી, જુદા જુદા વહેપાર; મનુશ જુદો જુદો જતો, મહેનતુને માગનાર ॥ ૩ ॥ કોઈ વહેપારી કોઈ ભિખારિ, બનાવ્યા ભીમને તાંન, પુરણ કહેતાં પાર ન આવે થોડું કરું વરણન

॥૪॥ વધદ પુરાણી બ્રાહ્મણ ભેડા ભાડેલાને જોશી; વિધારથી સારથી-
 યા મેહેતા કરતા લેખણ ખોશી ॥૫॥ કાયત મુસદીને ઝવેરી, સોની
 ચોકશા જડીઆ; ચીતણીયાને શેઠ પટેલીયા, સલાટ મુથાર કડીઆ,
 ॥૬॥ ગાંધિ નેસ્તીને તંબોળી, પાટીદાર વાણિયા, સરૈયાને સારવી
 પટવા; ચપડીયાને તાણિયા ॥ ૭ ॥ ખમાર ખતરી શાવક શણુવી, મુ-
 ખડીયા મેવાવાળા; દક્ષણિ દુખળાને મરેઠા, કાણુલી સીંઢી કાળા. ॥૮॥
 કુંભાર લુહારને કંસારા; રજપુત ગરાશીયા કોળી, ધાંચી મોચી માળી
 દરજી; કંદોઈને પંચોળી. ॥૯॥ કાઠી લોકને ગોલા ઘોળી; છીપાને ગ-
 ળીઆરા, કણુખી કાછીયાને મારવાડી, ચુડધરને બંધારા, ॥ ૧૦ ॥ મા-
 દર મવને મસ્કરા છે, ડોસી વાણિયા, ઘાટીયા. પસ્તાળીયાને દલાલ ધા
 યજ્ઞ, વિટનાર ને ભાટીયા. ॥૧૧॥ ખાલ પારખવાનને ખરાદી, વાસદને
 વણુઝારા; રાવળીયાને ભોમ ભીલડા, ડભગરને હલકારા ॥૧૨॥ દુધા-
 રા તલંગી વાડીયા, ગાડીવાન પેહેલવાન, દરવાન સરવાનદ ભરનારા.
 મસ્તાનને પેહેલવાન, ॥૧૩॥ રંગારા ચીતારા વિધારા, પખાલી તુનના-
 રા, ચોધરીને દાતણીઆ વાધરી સાદડીયા ચુનારા ॥ ૧૪ ॥ આશેદર
 ચરવે દાર વ્હોરા, પીંડારાને તારકશી; પીંજરા ઈંગ્રેજ ફીરંગી, મુમલને
 પારશી. ॥૧૫॥ ચોરચાડીયાને જુગારી, મુસલમાન ભડીઆરા, આરખ
 હખશી બાહાર વાશિયા, દીમરને ચમારા ॥ ૧૬ ॥ બાજીમરને બજ-
 ણિયા છે, ભાંડ ભાટ ભવૈયા, નટવા નાચણિયાને વાઢી. ગાંધર્વને ગવૈયા
 ॥૧૭॥ ફાતડા હીજડા ગુણુકા દૈયણુ. શેવડાતે ઝલાલી, ઝંડાફકીર જોગી
 મેવાડ, જપતીને હલાલી ॥૧૮॥ આવસાર ભરવાડને ભાડભુજ, બુકસેલર
 લેખડિયા; હકીમ દાકતતર મેમણુ મુમના, તાઈ ઘડવિ ચોગડીયા. ॥ ૧૯ ॥
 વાંસફેડા સારસ્વત ખોજ, કાપડિને ખત્તાશી, ક્ષત્રો બ્રહ્મક્ષત્રીને નામડા
 બહુરૂપી મધવાશી ॥૨૦॥ વકીલ કાપડીયાને છાપતીયા, કઠીઆરા કુંઢી
 ગરા વળતણિયાને વળાવિયાછે, નાણાવટી તો નરા ॥ ૨૧ ॥ ધર્મ હંશ
 અને ઉદાશી; સંન્યાસીને ત્યાગી; બ્રહ્મચારી ભગતને ગોસાંઈ, તપે-
 સ્વરીને વઠરાંગી ॥૨૨॥ મુની કાનકટાને પવાઈ, વેલીને બહુ ખામી;
 વિશેષ વિસ્તાર જો કરિએ નો, વખત વિતે આખી ॥ ૨૩ ॥ વળણ ॥
 બહુ કિંધા વેડેપાડીયો. સરવે જુગતી જત, વટે વલ્લભ રચના રચી,
 પછી થયો પરમાત.

કડવું ૨૮ મું રાગ ધન્યાશરી,

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા, સુણુ જનમેજે રાય, વીસ્તારી તુજને
 સંભળાવું, સુરેખા હરણુ મહીમાય ॥ ૧ ॥ વાહાણું વાહું દરવાજા
 ઉઘડીયા. હોંકારો ગામમાં પેઠો; મોટારંગે એક દુકાનમાંડી, શણુગાર વે-
 ચવા બેઠો ॥૨॥ સોળ સોળ શણુગાર ચણ્યા ચોળી, ચિર અતી અ-
 મુદ્ય; એક એક નારીનાં ખીંટીયે ખાંટીયે, ભેરવીયાં નહીં જુદ્ય ॥૩॥
 મોટો વેપારી પોતે બનીયો; વેચે વસ્ત્ર શણુગાર; દારિકાં વિશે વાત ચા-
 લી. ઉપમા અપરમપાર ॥ ૪ ॥ છત્રપતીનું નામ સુણી, પરદેશી લોક
 આવ્યા; દરવાજા બહાર કિધું; માલ ઘણેરો લાવ્યા. ॥ ૫ ॥ અંત
 રયામીનું નથી અજણ્યું; ભાણેજ પર છે દયા; કૌરવની નારીનો ઘાટ
 ઘડવા. પોતાના મેહેલમાં ગયા ॥૬॥ એકસોને આઠ પટરાણીને, બોલા-
 વી પોતાની પાસે; કહ્યું કે તમે પેહેરી ઓઢીને, જાઓ જનીવાસે ॥૭॥
 કૌરવ કેરી કામનીયાને, ફેકટની કુલાવો; બાહારનું બજાર જોવા માટે
 તેઓને તેડી જાઓ ॥૮॥ હોરાવળે કાંઈ એમની પાસે તમારે કાંઈ ન
 લેવું; બહારની ચીજ જે લાવશે તેને, હું પેસવા નહીં દેઉં ॥ ૯ ॥ એ-
 વિ પ્રભુએ આજ્ઞા આપી, પહેર્યું ઓઢ્યું બહુ નાર; આવી ઓઢી તે જ
 નીવાસે, સહુએ દીધો આવકાર ॥ ૧૦ ॥ દુરયોધનની ભાનુમતીએ,
 બોલાવ્યા હેત આણિ; રક્ષમણીને જોડે બેસાડ્યાં, પછી વઢિ મુખ વાણી
 ॥૧૧॥ કેમ આવ્યાં પ્રભુની પટરાણિ, રક્ષમણી, તવ બોલે; જગતમાં
 ભામની ભાગ્યશાળી, નથી કોઈ તર તોલે ॥૧૨॥ છે ધનવંતા ધણિ તમ
 તણા, નામ સુણી લોક આવ્યા; દેશ દેશાન્તરના વેહેપારી, વેચવાને
 માલ લાવ્યા ॥૧૩॥ નગ્રની ખારણે બજાર થયું, મંડાઈ બહુ દુકાન; તે
 જોવાને જવા સાર, આવ્યા થઈ સાવધાન ॥ ૧૪ ॥ સાભળીરે ભાનુ-
 મતી કુલી; આજ તમે વાત જાણી; મારા ધણિના નામ પ્રમાણે. નથી
 ખરોખર મંડાણિ ॥ ૧૫ ॥ એમની પુટે મનુશ મેદનિ, ખરેખરિ ભ-
 રાય; શ્રદ્ધીમાં મહારા ધણિને નામે, જ્યાં જય ત્યાં મંડાય ॥ ૧૬ ॥
 અમ તોલે કોણુ ગ્રહસ્થ છે જગતમાં, પૈસાનો નાવે પાર; અટવાય લક્ષ્મી
 ચરણ તળે મણીયે નહીં લગાર ॥ ૧૭ ॥ છત્રપતી નથી ભાગ્યશાળી
 હું આવી એમને ઘેર, મારે પગલે હસ્તીનાપુરમાં, થઈ છે લીલા
 લહેર ॥ ૧૮ ॥ સૌ સુંદરિને સતભાભાજ; સાંભળિ સમજ્યાં એ-

મ; કરમજાદી કેહેવરાવવાનો, પુરણ એમનો પ્રેમ. ॥ ૧૯ ॥ પછી રક્ષ-
મણી એમ બોલ્યાં, ઉઠો તતપર થઈયે; તમારા કંથની આજ્ઞા માગો;
બજાર જેવા જઈયે. ॥ ૨૦ ॥ બાણુમતી કહે ચાલો વેવાણ્યો, શું આજ્ઞા
દે પતી, ધણીને પુછવાનો ધારો, અમારા ઘરમાં નથી. ॥ ૨૧ ॥ શું કાંઈ
દાખેલ છીએ ધણીનાં, શું ધુણીની ઓશીઆળ; અમોને એ આવિને પુ-
છે. બહાર જતાં ભુપાળ, ॥ ૨૨ ॥ મને પુછ્યા વિના પાણી ના પીયે, વશમાં
રહે રાત દહાડી; પુછ્યા વિના કાંઈ કામ કરે તો, હું નાંખુ ધુળ કાઢાડી
॥ ૨૩ ॥ રક્ષમણિ કહે વાડ બાઈ. છત્રપતી ભલા સાંખે; અમારા પ્રભુને
પુછાયે નહીતો, ચામડા કાઢાડી નાંખે. ॥ ૨૪ ॥ બાણુમતી કહે તમે
ડરેલાં, શું કરી નાંખે ગોપાળ, મુજ પતી ટુંકારો કરે તો દેહ એમણ-
ની ગાળ. ॥ ૨૫ ॥ પ્રભુની નારીયોએ માંઠ, વાળી, શું બોલે મ્હોટાની ગોરી;
પતીને તુછ્ય જેવો કરી કાઢાડે; એજ કપુતનિ છોરી ॥ ૨૬ ॥ રક્ષમણી કહે
ભાગ્યશાળીછો, ધરમા ચલણ ચાલે; રાણી કહે પુછા મામીજને, પતી
થી પત્ર ન હાલે ॥ ૨૭ ॥ એમ કહીને વસ્ત્ર પહેર્યો કૌરવની સહુ નાર;
શણુગાર સજ એકસોને છ, નીકળી મુકામ બહાર ॥ ૨૮ ॥ છ કારભારી
ની છ નારી; સો ભાઈની સો સાથે. પ્રભુની પટરાણી રક્ષમણી; બાજ્યાં
રાણીના હાથે ॥ ૨૯ ॥ વાતો કરતી સરવે ચાલી, નીકળી નગ્નની બા-
હાર, ત્યાંતો ગળહળ શોભી રહ્યું છે, નવું થયેલું બજાર, ॥ ૩૦ ॥ બા-
ણુમતી ધ્રુવીને બોલી, જુઓ પ્રભુની રાણિ, દુકાનો મારા નાથના ના-
મની જુઓ કેવી મંડાણી ॥ ૩૧ ॥ રક્ષમણી કહે તમારા ધણીના, ના-
મની મંડાઈ સારી, શાંખણી રાણિ સમજે ન કાંઈ, પુલણિયણ એહ
કારિ ॥ ૩૨ ॥ બજાર બધું જોતાં ચાલ્યાં, ગયાં ગટોરગછ પાસે; વસ્ત્રને
સુંદીર શણુગાર ઢીઠા, માયાવીને અવાસ ॥ ૩૩ ॥ રક્ષમણિ કહે ભાનુમ-
તીજ, તમ લાયક શણુગારો. તેવાંજ વસ્ત્રો લાવ્યા વેહેપારી, મોઢે જીવ
અમારો ॥ ૩૪ ॥ એટલે આગળ થઈ ભાનુમતી, ગટોરગછને પુછે; એક એ
ક નારીના શણુગાર વસ્ત્ર, તેનિ કીંમત શું છે ॥ ૩૫ ॥ જુદી ભાષા ગ-
ટોરગછ બોલ્યો, દુર હમારો દેશ; ત્યાંની નારીયો બહુ ઇછે છે, આ દેશ
નો પહેરવેશ ॥ ૩૬ ॥ માટે મુલ કરવાનું નથી લેવું હોય તો આવો, તમા-
રાં ઉતારિ અહિં મુકો, અમારાં પહેરી જાઓ ॥ ૩૭ ॥ ભાનુમતી કહે રક્ષ-
મણિજ, વહેપારી આંધળા જેવો, આપણા કરતાં ઉંચા સોનાનો ભારે
દાગીનો કેવો ॥ ૩૮ ॥ મોતીનો માલ છે બહુ ભારે; હાલો કયાંશી મળેજેમ

સતભામા કહે ઉઘાડો નફો ભુલે તેના ભોગ ॥ ૩૯ ॥ ભાનુમતી
 કહે તમેને અમો, સરવે બદલી લઈયે, પ્રભુની પ્રેમદા એવું બોલી, બદ
 લીને ક્યાં જઈએ ॥ ૪૦ ॥ અમારા ઘરમાં ધણિ છે નબળો, અણસમજી
 ભગવાન, મુમતા ઝાલે જરા ન સમજે, નફો કે નુકશાન ॥ ૪૧ ॥ ભાનુ
 મતી કહે ભોગ ભવિશના, કહી કઠિરવની પેડી, વસ્ત્રાભુષણ બદલવાને
 દુકાનમાં જઈ બેઠો ॥ ૪૨ ॥ મટોરગછ કહે બધું બદલજો, મુજ મનમા
 રહેશે વેમ; ભાનુમતી કહે નથી માંડાં અમે ભુલશું કેમ ॥ ૪૩ ॥ એમ
 કહીને બદલી લીધાં, પટકુળને શણગાર, વાધણી વીંકી ધરાધરીબદલી
 નીકળી સરવે નાર ॥ ૪૪ ॥ ભાનુમતી કહે જાંચુવંતીજી, હવે દેખાઉં-
 છું કેવી; સતભામા કહે શું પુછોછો. થઈ છત્રી લક્ષ્મી જેવી ॥ ૪૫ ॥
 ચાલ્યાં એવી વાતો કરતાં ગામમાં આનંદ ભેર; કણ્ણુ પ્રભુની કામ-
 નીચો તે; ગઈ પોતાને ઘેર ॥ ૪૬ ॥ પુછ્યા પ્રભુએ સઉ પ્રેમદાને બખરના
 સમાચાર; સતભામા કહે બદલો કીધો વસ્ત્ર અને શણગાર ॥ ૪૭ ॥ એ
 મ કહીને એતો રહ્યાં, પેલી સહુ જનીવાસે; સ્વામીયોને લોભ બતાવ
 વાને, આવી દુરીયોધન પાસે ॥ ૪૮ ॥ છત્રપતી કહે ભાનુમતીજી મને
 પડ્યો એક વેમ; ઇંદ્રાણી સરખું રૂપ તમારૂં આજ થયું છે કેમ ॥ ૪૯ ॥
 ભાનુમતી કહે તપાસી જુઓ, અમારા શણગાર; તમારા જેવા અમે ન
 કરીયે, ઉંઘા ઉંઘા વહેપાર ॥ ૫૦ ॥ હાથી ઘોડા જઈ હોરી આવ્યા સો
 લાભ લીધો લોવિ, જુઓ અમે એક વહેપારીને કેવા છેતરી આવી
 ॥ ૫૧ ॥ દુરીયોધન કહે જુઓ મામા, બહુ પાકી ભાનુમતી મામો કહે
 તારી મામી; તે પણ કાચી નથી ॥ ૫૨ ॥ નારીયોનાં એમ વખાણ કી-
 ધાં સરવે ગઈ સ્ત્રી જન; એવે સમે પોહોર રાત્રિ વિતી સરવે કરયું શ-
 યન ॥ ૫૩ ॥ નગ્નના દરવાજા બંધ થયા, માયાવિએ માયા મેલી, બખર
 બધું લોપ કીધું લિધું બધું સંકેલિ ॥ ૫૪ ॥ પછી બસે દહત બનાવિ;
 સોના ટોપલા કરીયા, નારીયોના ધુતો લીધેલા; દાગીના તેમાં ભરીયા
 ॥ ૫૫ ॥ સો દહતને માથે ઉચકાવી, ભોંયરામાં સંચરીયાં; નાણાંના ખુણા
 સામો ખુણો, તેમાં ઢગલો માર્યો ॥ ૫૬ ॥ અભીમન્યુ હસવા લાગ્યો,
 આ પુંજી ન જય ખુટી; મટોરગછ કહે વીરામહારા, સો કાકીયોનેલુટી
 ॥ ૫૭ ॥ એમ કહીને ભોજન ભેળાં, કીધાં બન્ને બ્રાત; હશી હશીને
 વાતો કીધી એવે ગઈ મધરાત ॥ ૫૮ ॥ મટોરગછ કહે વિરા મહારા
 બે ઘડી બારણે બઉં આજે રાત્રિ નથી રહેવાનો, કાકીયો કુદાવિઆ

હું ॥ ૫૯ ॥ એમ કહિને બહાર નીકળ્યો, માયાવિ જીવનો જાગ્યો;
મસ્તકના કેસ છુટા મુકી, પોતે ધુણવા લાગ્યો ॥ વક્ષ ॥ લાગ્યો
મેદાનમાં ધુણવા, કર્યો માયાવી કોપ; કહે વક્ષ અબજા તણાં વસ્ત્રો
કીધા લોપ.

કડવું ૧૩ રાગ સાખીનો.

વૈશમપાયે એણિપેરે બોલ્યા, શુભ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું સુરેખા હરણ મહીણાય ॥ ૧ ॥ ચીર ચણીયા ચોળી લોપ
કરી, શણગાર રહેવા દીધા; માયાવી રચના રચીને, ભય કર જંતુકીધા
॥૨॥ ચીતાકોની ચાંકરણો બનાવિ, પુરણ મેળવ્યાં પાપ; કહ્યાંના કાળા
નાગ બનાવ્યા; સાંકળના કર્યા સાપ ॥૩॥ દામણીના થયા કાન જનુરા
શરીર ઉપર ફરતા; મોતીના મકોડા થઈને, ચટ ચટ ચટકા ભરતા ॥૪॥
વાળીના વીંછુ પાંદડીના વંદા; જીણા મોતીની કીડિ; ચુડીયોની થઈ
ચંદન ઘોયો; સહુ પ્રેમદાને પીડિ ॥ ૫ ॥ કાળીમાંઠો કાળી નામણો
તુલસીની તનસો કાળી; સળવળાટ શરિર થયો જન જણી ભયભાળી
॥ ૬ ॥ વસ્ત્ર શરીર ન મળે કોને, પુરણ પડિયો શોક; ભયંકર જંતુ દે-
ખીને, પાડે પોકારો ॥૭॥ નગ્નતણું લોક જગી ઉઠ્યું, ઉઠ્યાશ્રીઅવિના
શ; ચાલોરે લોકો જઈએ જોવા, કરીયેકાંઈતપાસ ॥૮॥ તવ સર્વલોકજવા
આવ્યું આવ્યા અનંતા સુત; શું થયું છે બહારથી પુછે, શું મહી ભ-
રાયું ભુત ખંખેરિ નાંખે, મોડે પોકારે બાપ ॥૯॥ ઉંચી નીચી અબજા
કુદે; દુખ દશા થઈ કેવિ; સુતરનો તાર પાસે ન મળે, સૌ માયે જણિ
એવી ॥ ૧૧ ॥ બહારથી બહુ ખુમો પાડે છે, છત્રપતી રાજના દ્વાર ઉઘે-
ડો દ્વાર ઉઘેડો, શું થયું છે વિવન ॥ ૧૨ ॥ તો પણ કોઈ ઉત્તર ન દે,
પુરણ દુખમાં પડિયો; છૂટે કેશે કુદે સઘળી, જેમ જાણે ભુતડિયો,
॥ ૧૩ ॥ ચાર ઘડિ કુદાવિ મારી, એવો કારમો કો; પધુણુતો ખંડ રહિને
જંતુ, સર્વ કરી દીધાં લોપ ॥ ૧૪ ॥ એટલે વળી ધીરજ મનમાં, શર-
મમાં સહુ પેડી, ટોળેટોળાં ભેગાંથઈને, ખુણે ખુણે પેડી ॥ ૫ ॥ એક
નારીયે અદખોસે દ્વારે. કહ્યું કે કષ્ટ કાપો, સુત તાર નથી અમ
પાસે, વક્ષ અમને આપો ॥ ૧૬ ॥ પુરશેના પાસે ઘોળાં વસ્ત્ર દીધાં
તેણિ વાર; ઘોળાં તો ઘોળા પડેરિને, બેડી સરવે નાર ॥ ૧૭ ॥

પછી બારણાં ઉઘેડી નાંખ્યાં, પેઠા પુરૂષો તમામ. બળદેવજી આંબ્યા
 કબ્બુ આંબ્યા; આંબ્યું આખું ગામ ॥૧૮॥ સૌ સૌની નારિને પુછે, આ
 ખેલ કોણે બનાવ્યો ચુડો ન મળે ધોળાં વસ્ત્રો, બળે રંડાપો રૂડો સો-
 ॥૧૯॥ ભેઠ ભેઠને સર્વ હશે છે, મરકરિ કરે ગોપાળ; રંડાપો રૂડો સો-
 ભ્યો પણ; માથાં ઉપર છે વાળ. ॥૨૦॥ બળદેવજી કળકળવા લાગ્યા;
 આશું તુજને જેર કેમ કરે છે મરકરીયો તંજ ભાઈ તારે ઘેર ॥ ૨૧ ॥
 પ્ર કહે ભેઠશું તમાસો, જગતને વેહવારે; તમાસાનું ન હોય તેડું, રો
 જ જમાડીને માને. ॥૨૨॥ છત્રપતી તો પુછવા લાગ્યે, ભાનુમતીને એ
 મ. ક્યાં ગયાં આલુશણ વસ્ત્રો; કુદવા લાગ્યાં કેમ ॥ ૨૩ ॥ ભાનુમતી
 કહે ભરથાર મહારા વાંકો દીવમ થયો. વસ્ત્ર આનુષણ બદલાવીને,
 વેહે પારી છેતરિ મયો ॥ ૨૪ ॥ દુર્યોધન કહે બહુ ડાગણુમાં, કરો નફા-
 નો પ્રેમ; રાણી કહે કાલે જનવર લાવી, છેતરાયા તમે કેમ. ॥ ૨૫ ॥
 કોઈને છોકોટા નવ કરશે, અમે તો અહીં નહીં રહીયે, પરણાવો પુત્ર તમે
 તમારે અમે અમારે જમએ, ॥૨૬॥ દુર્યોધન કહે શું કહ્યું છે તે, આ-
 વડી કરો રીશ; જવાનું તો નામ નવજ દેતી, તુજ ખોળે તુજ શીસા ॥૨૭॥
 એટલે પાછું કહ્યું રાણીયે; શું કહું નફ્ટ તમને; રાખવા હોય તો વ-
 સ્ત્ર આલુપણ, કૈથી લાવી દો અમને ॥ ૨૮ ॥ દુર્યોધને કહ્યું પ્રભુને. વે-
 જા અમારા માપો ઘેર જમ પોચાડી દેઈશું, નારીના પોશાક આપો.
 ॥ ૨૯ ॥ બળદેવજી કહે આપો વીરા, કહ્યું માન્યું મોરાર; આપ્યાં એ-
 કસો છ નારિનાં વસ્ત્ર અને શણગાર. ॥ ૩૦ ॥ પછી સૌ સૌને સ્થળ
 ગયાં; ગયો હેડંબા તન; ભોંયરા વિશે અભીમન્યુની જોડે ક્યું સય-
 ન ॥૩૧॥ રાત્રી વિતી બહાણું વાયું. ઉઠ્યો ભીમનો મુત, એ ભાઈ
 ગામમાં જઈને આવુંછું, કરી આવું કાંઈ તુત. ॥૩૨॥ એમ કહી બહાર
 નાકળીયો, દુષ્ટને દમવા સજી, પચાસ દહિતો બનાવી તેની, બનાવી
 શાક ભાજી, ॥ ૩૩ ॥ માંસડો બાધી માથે લીધો, પોતે કાછીયો થયો;
 દ્વારિકા ગામના બજાર વિશે વેચવા માટે ગયો, ॥૩૪॥ સારા શાક ભે-
 ણને લોકો ભાવજ પુછવા આવે; તવ માયાવી બજાર કરતાં બમણું
 મુલ બતાવે. ॥૩૫॥ તેથી તેનું કોઈ ન લેતું, એવે આંબ્યા ગીરધારિ
 જનૈયા માટે હરનિશ લાવે; શાક સામગ્રી મોરારિ. ॥૩૬॥ તેમણે દીઠો મ-
 ટોરગછને; પ્રભુ જઈ તવ પુછે; સાચા કાછીઆ સાચુ કેહેજે, આ શાક
 નો ભાવ શું છે ॥૩૭॥ માયાવિ કહે ભાવજ શાનો લેઈ જાઓ માહારાજ

સતવાદીને ખવરાવશોમાં. લેજો લપટ લાજ ॥ ૩૮ ॥ એમ કહીને આ
પી દીધું પોતે થયો વીદાય; સાથે સારાં શાક બીજાં લિધાં ઘેર ગયા
જડુરાય ॥૬૯॥ કહી નહીને તે દીન પ્રભુ, પેઠા રસોઈ કરવા માયાવી
શાક જુદા કીધા. પાપી તણાં પેટ ભરવા ॥૪૦॥ શ્રદ્ધિનો સ્વાદ ખેંચી મહી
મુકયો, જનધયા જમવા આવ્યા; બાજઠ ઢાળી બીરાંજ્યા સરવે, પ્રભુ
પીરસણું લાગ્યા ॥ ૪૧ ॥ સતવાદીને પીરસ્યું સાચુ, સોભાધને માયા
વિ, છોકારભારી સહીતને તે નવીન સામગરી ભાવી ॥ ૪૨ ॥ બાકી
બીજને પીરસ્યું સાચું, જમવાની આજ્ઞા દીધી ચાખી જોતામાં અતી
સ્વાદ લાગ્યો, કૃષ્ણે કારીગરી કીધી ॥૪૩॥ કઊરવે કહ્યું લઈ જાયો પાછા
પાંચવાનિ પકવાન; બીજું ત્રીજું કાંઈ ખાવું નથી. શાક મુકે ભગવાન
॥૪૪॥ પ્રભુ કહે જોઈએ જોટલું, તેટલું માગી લેજો દુરીયોધન કહે શાક
તમારું સઘળું મુકી દેજો ॥ ૪૫ ॥ સ્વાદજ લાગે તેમજ માગે મુકે છે
ભગવાન; અવીવેકી શાક આરોગે, અંધ તણા સંતાન ॥ ૪૬ ॥ જમતા
જમતા વિખાણ કરે; આજ સુંદીર રસોઈ; ઓ બલદેવ બલીહારી
જઈએ ચાતુર રાંધનાર કોઈ ॥૪૭॥ બળદેવ કહે કૃષ્ણ અમારા; રાંધ્યું
સરમે લેવાઈ; કૃષ્ણ કહે કેનું કરવું તું. અમારા પણ વેવાઈ ॥૪૮॥ દુ-
રીયોધન કહે ઓરે મામા; સારી રસોઈ કરે શામ; આપણા વરમાં રાંધવા
જોઈએ, કૃષ્ણ સરખો ગુલામ ॥ ૪૯ ॥ અજ્ઞાની જીવ દુષ્ટ મતીલો, બો-
લે ફાવે તેમ; માયાવી શાક ધણું ખાઈ ગળા લગી આવ્યું એમ ॥૫૦॥
પછી સરવે જમી ઉઠ્યા; બળદેવે મુખવાસ આલ્યા રસોઈના વખા-
ણ કરતા જનીવાસે આલ્યા ॥૫૧॥ એવામાં તો રાત્રી પડી, વીતી ગયો
દન દરવાજા નગના બંધ થયા, સરવે ક્યું સયન ॥ ૫૨ ॥ વલણ ॥
એવે મધ્ય રાત્રી થઈ. ઉઠ્યો ભીમ કુમાર વ્યાસ વલ્લભ એમ ઓચરે
નિકળ્યો ભોંયરા બહાર,

કંઠવું ૩૪ મું રાગ અહોરાયજનો.

વૈશમપાયે એણીપેરે બોલ્યા સુણ જનમેજેરાય; વિસ્તારી તુજને
સંભળાવું, સુરેખાહરણ મહીમાય. અહોરાયજ સુણિયે ॥ ૧ ॥ ગટાર-
ગછ મેદાનમાં બેઠો, છુટા મેલ્યા કેશ; એટલે એનાં માયા ઉપડિ, પુરણ
કર્યો પ્રવેશ અં ॥ ૨ ॥ માયાવિની માયા જખરિ હસાવિ હસાયા;
શાક જમી મુતા છે તેના, પેટમાં ઘુડઘુડ થાય. અગાડા કઈના મોઢામાં

મોળ વછુટી;નીકળતુ બહુ યુક; કે જણને આંકડી આવી, કંઈનેચાટી
યુક અ. ॥ ૪ ॥ અકળાઈ સરવે ઉઠ્યા, પુરણ દુખમાં પેઠા; આં-
તરડાં દોવાવા લાગ્યાં, કંઈ જન ઓકવા બેઠા અ, ॥૫॥ ખરળ ખરળ
સૌ ઓકવા લાગ્યા, પુરણ મળ્યાં પાપ; મ્હોમાંથી નીકળે ચક્ષાં ઉદ-
રડાં વંદા વિંછીને સાપ અ, ॥૬॥ ઘરોડીએને કાન ખજુરા; ખીશકોલા
નીકળી પડતાં, આકરણેને ચામાચીડીયા, બહાર પડી તરફડતાં અ.
॥ ૭ ॥ એવું એવું જોઈ ભય પામે, પોકારે છે બાપ; અડધા પેટમાં
અડધા બારણે;લપટે મોટા સાપ,અ, ॥૮॥ એવું જોઈને ત્રાસ પામીને,પાડે
પોકા પોક; હોકાત થયા તેથી જગ્યું, આખા ગામનું લોક. અ. ॥ ૯ ॥
જુગદીશ જગ્યા કહેવા લાગ્યા સરવે તતપર થઈયે; ચાલો લોકો વણ
પધ્યાનો તમાશો જોવા જઈએ અ, ॥૧૦॥ પ્રભુ આંબ્યા લોકોને લાંબ્યા,
દોડ્યા આંબ્યા બળદેવ; ઓરે વેવાઈ દ્વાર ઉઘેડો, તોફાનની શી ટેવ,
અ, ॥૧૧॥ પણ બારણા ત્યાં કોણ ઉઘાડે, ઓકાઓકજ થાય; કંઈ કંઈ
લોટા બરિને નાસે, ત્યાંને ત્યાં બેશી જાય. અ, ॥૧૨॥ તેથી અતીશે દુર-
ગંધ ઊડે, ઓછી મુઆ ઘડીચાર; જીરજંતુ દેખી દેખીને; ત્રાસ્યાઅપર-
મપાર અ, ॥૧૩॥ અતારડાં ઓછીને દેવાય માયાવિનો આકોપ, ખરેખ-
રી શીક્ષા કરીને,માયા કીધી લોપ ॥ ૧૪ ॥ ન મળે ઓકેલું જીવ જંતુ,
ધીજ વળી લગાર; બળદેવની બહુ બુમો સુણિ. ત્યારે ઉઘેડ્યાં દ્વાર
અ. ॥ ૧૫ ॥ એટલે અંતરયામી બોલ્યો, લેવાનો છે લાહવો; બારણે
શા સાર ઉભા છો. સહ લોક અંદર આવો ॥૧૬॥ તવ બળદેવને બહુ
રીસંબ્યાપી બોલ્યા કળણ શું એમ, ઉપર રહી મશકરી કરવે, ભાઈ
તું આંબ્યો કેમ, અ. ॥૧૭॥ તુંતો ઘેરજી ભાઈ તારે.તવબોલ્યા ભગવાન
શા ઉપર સપડાવોછો અમને, આ શું નીત તોફાન,અ ॥૧૧॥ સપુત વૈ-
વાઈ શોધી લાંબ્યા છો, જ્યાં ને ત્યાં વાત ભણાઈ; રાત પડેને હોખાળો
નીત્યે, આતે શી નાગી ભવાઈ અ. ॥ ૧૯ ॥ એકેદિન ઉઘવા નવ દીધા,
ફજેતી બહુ સસ્તી; આવું અહીં નીત્યે નહી કાવે, ઉજડછેકે વસ્તી, અ.
॥ ૨૦ ॥ તમાશો થાશે સહ જોવા જશે, જગતનો છે ધારો; તે કરતાં તો
ફાન ન કરે, વેવાઈઓનેવારો,અ, ॥૨૧॥ બળદેવજી ઝખવાણા પડીયા,ગયા
વેવાઈ પાસ; શું હુતું તે આજ બુમો પાડી. શો પડ્યો તમને ત્રાશ. અ;
॥૨૨॥ દુર્યોધન કહે ઓ વેવાઈ, પોકાર્યાં અમે બાપ; અમને સહુને થઈ
ગઈ ઉલટી, નીકળ્યા મ્હોમાંથી સાપ, અ; ॥ ૪૩ ॥ બળદેવજી કહે
બતાવો મુન, કરોછો તમે નવાઈ; કાંઈ નથી ને બુમો પાડાછો, મા-

ડી મીથ્યા ભવાઈ, અ ॥૨૪॥ તમે તમારે કાલ સવારે, છાબજ મોકલી
 દેજે; પછી વરઘોડો ચઢાવા આવિ વર પરણાવી લેજે અ. ॥ ૨૫ ॥
 એમ કહીનેપાછા વળીયા, સહ લોક ગયું ઘેર, છત્રપતી કહે ઓરે મા-
 મા, ફરેતી થઈ બહુ પેર અ. ॥ ૨૭ ॥ મામો કહે મુઝ ફરેતી, ભુખે
 છવડો જાય; રાત્રાએ ખીચડી ઓરાવિ, ઓકેડા સહુ ખાય. અ. ॥૨૭॥
 પછી સરવે સયન કીધું; થયો પ્રાતસકાળ; તવ અંતરધ્યાન થઈનેગયા
 ભોંયરે શ્રી ગોપાળ. અ. ॥ ૨૮ ॥ બે ભાઈ સુતા તેને જગાડયા. બોલ્યા
 જુગજીવન; વીવેક હોય તો છાબ કન્યાને, આપો ભામના તન.અ ॥૨૯॥
 મટારગછ કહે રતી બતાવો, પ્રભુ કહે ત્યાર થાઓ; ભાનુમતીનું સ્વ-
 રૂપ ધરીને, વેવાઈને ઘેર જાઓ અ. ॥ ૩૦ ॥ જોડે બીજી નારીયો લેવી
 ગાતાં જવું સહુ સાથ, વસ્ત્રને આજુશણુ ભરેલા છાબ લેવી તમહાથ
 અ. ॥ ૩૧ ॥ ગાતાં ગાતા મંડપે જવું, વહેવણે વહેવણે ગાય; તમારે
 તો છાબ લેઈને, બેસવું મંડપ માંય, અ. ॥ ૩૨ ॥ પછી સુરેખા કન્યા
 આવી, છાબ બધી લઈજશે; તે મુઝી આવીને ખોળામાં, બેસવાની
 તમ પાસે અ. ॥ ૩૩ ॥ એ રીતી છે છાબ આપવાની; બોલ્યો ભીમનો
 તન; કરશું વટ વહેવાર સઘળો, ઓરે જુગજીવન, અ, ॥ ૩૪ ॥ એટલે
 પ્રભુ વીઠાય થયા, ઉઠ્યો માયાવિ હુપ; છાબદેવા જવાને ધરીયું; ભા-
 નુમતીનુ રૂપ, અ. ॥ ૩૫ ॥ એકશોને છ દઈત્ય બનાવ્યા, માયાવિ કુ-
 માર. એક દઈતની છાબ બનાવી, ભર્યા વસ્ત્ર શણુગાર, અ. ॥ ૩૬ ॥
 એકસોને પાંચ રાસસ રહ્યા, તેનો કરી ફંડ ફેરા. નવાણું ભાઈની નારી
 નવાણું, છ કારભારી કેરી અ. ॥ ૩૭ ॥ પોતે ભાનુમતી થયેલો, ખે-
 લજ કીધો ત્યાંય, છાબ લોપ થઈને પડાયો, દારિકાં નગીને માય.
 અ. ॥ ૩૮ ॥ માતાગાતા મંડપ ભણી, ચાલ્યા ઉત્તર લાવિ; બજાવેને
 ત્યાં બખર પોહોચી, છાબ આપવા આવી. અ. ॥ ૩૯ ॥ બજાવેવની
 નારી રવંતી, તે કહે ધારો ખોટો, અત્યારમાં સૌ ઉભા રો ગાવા મોટાનો
 ચાલ મોહોટો અ. ॥ ૪૦ ॥ વળણુ ॥ એમ કહી જહુકુળની, ભેગી
 કીધી નાર; ગીતાં ગાતી તેનો કરું વાસ્તાર.

કડવું ૩૨ રાગ ધુમારી ધોળનો.

આનીહારે રૂડો વ વા માંડીયો, ટેક. ॥ હવે વૈશમપાયે રૂપી બે-
 લીયા, તુંતો સુણ જનમેજે હુપાળ, ર, છાબ લઈ સાસુ થઈ ચાલિયો.

એતો માયાવિ ભીમનો ખાળ ૩૦ ॥ ૧ ॥ જતાં જતાં મળ્યું લોક
ગામનું એને ભાનુમતી સહુ જાણે. ૩૦ રાણી કમકેને કમકે ચાલતી
છેડો ખેંચાને ધુંધટ તાણે, ૩૦ ॥ ૨ ॥ માતી ગાતી આવી શહુ સુંદ-
રી, પુરા પ્રેમે મંડપમાં પેઠી ૩૦ છાખ ગ્રહી ભાનુમતી ભીમની, ગાદી
તકીયે જઈને બેઠી, ૩૦ ॥ ૩ ॥ તવ રેવંતજી ધરમાં ગઈ, કહ્યું બેટી
પહેરી ચોદી જાઓ; ૩૦ તાર સાસુજી છાખ દે તુજને; તે તો લઈને
ધરમાં આવો. ૩૦ ॥ ૪ ॥ તવ સુરેખા કન્યા સંચરી, એને પુરણ ઉલટ
વ્યાપી, ૩૦ ગટારગછે બોલાવી ભાવથી; કન્યાના કરમાં છાખ આપી
૩૦ ॥ ૫ ॥ તેતો લઈને ધરમાં પરવરી; માથે વધાવી ધરિ ઉમંગ ૩૦
છાખ લઈ કહ્યું બેટી સંચરો, બેસો જઈ સાસુને ઉછંગ, ૩૦ ॥ ૬ ॥ તવ
સુરેખા ત્યાંથી પાછી વળી, માને કહીને મંડપમાં પેઠી, ૩૦ સાસુ થઈ-
ને બેઠો સુત ભીમનો. તેના ખોળામાં આવીને બેઠી. ૩૦ ॥ ૭ ॥ સુરે-
ખા કહે સાસુજી માલરા, તમ સંગ દીવસ આઠ્યો ફેડો, ૩૦ ગટારગછે
મનમાં વીચાર્યું; નથી સાસુજી હું છું સાસુડો, ૩૦ ॥ ૮ ॥ પછી ગટાર-
ગછ કહે વહુ સાડ, ચાલો આપણે ઉભારહીયે, ૩. કેવો મહેલ છે તાલરા
તાતનો, મને દેખાડ જોવાને જઈયે. ૩૦ ॥ ૯ ॥ તવ સુરેખા કન્યા ઉભી
થઈ, ઝાલ્યો સાસુજી કેરો હાથ ૩૦ વાતો કરતાં ગયાં બેઠિ મહેલમાં
પેહેલો માળ જોવા ચઢ્યા સાથ, ૩૦ ॥ ૧૦ ॥ નીરખી જાળી બાંહારી
અટારીયો જોતાં જોતાં બીજો માળ જાય ૩૦ નીચે કરેલી માયાવિ
કામની, તેતો જહુનારી સામી ગાય. ૩૦ ॥ ૧૧ ॥ એવે બીજે ત્રીજે માળ
નીરખી ગયા, ચાથેને પાંચમે માળ. ૩૦ પછી છોડાને સાતમો નીરખ્યો
ગયાં ધાખામાં ધાણુ વીસાળ, ૩૦ ॥ ૧૨ ॥ એતો અગાશી ગગનમાં મા-
જતી, ત્યાંતો શીતળ વાયુ બહાય ૩૦ હીસે નગને વડમધું ત્યાં થકી,
વળી અશોક બાગ દેખાય ૩૦ ॥ ૧૩ ॥ તવ ગટારગછે વિચારિયું;
નથી અહીં કોઈ કાળો કામ; ૩૦ મહારી સુરેખા ભાભી એકલી, ભલો
લેઈ જવાનો છે લામ ૩૦ ॥ ૧૪ ॥ વળણું ॥ છે લામ લેઈ જવા તણું,
ભુલુંતો મુજ ભોમ, વણલ વડે વિચારી ફરી બેસે નહીં ભોમ

કડવું ઉડ રાગ સવઈયા ઝડપથી.

એમ વિચારી ચીર કાઢ્યું. કટી કસીને બાંધે; આવોરે લાકણી
ભાભી, કહીને લિધી બાંધે ॥ ૧ ॥ વાયુને વટાળ કીધો વિજળીનો ચ-

મકાર; ગરજના કરી ગમને ચઢીયો, ભીમ તણો કુમાર ॥ ૩ ॥ બાગમાં
 પડી ભોયરા વિશે સુરસપાટે આંચો; કયાં ગયા અભીમન્યુ ભાઈ;
 ભાભી લાડકડી લાંચો ॥ ૩ ॥ એમ કહી જઈ પાસે બેસાડી, ગભરાઈ
 સુરેખાય અભીમન્યુને ઓળખ્યો, ને રડવા લાગી ત્યાંય ॥ ૪ ॥ મારા
 રડયા મારા પીટયા, કરમ હીણા કહાંચ્યા; બોલાવું મારા બાપને
 તમે. કેમ મને હરી લાંચ્યા ॥ ૫ ॥ ઓળખ્યો આ જુનોવર મ્હારો કહી
 ને નાંખી ચીસ; મ્હારા તાતને તેડાવીને; છેલ્લુ તમ શીશ ॥ ૬ ॥ ગટાર
 મછે મન વીચારું, બણી જશે કેઈ વાત, પાર નહિ પડે ખેલ ધારેલો
 થાશે અતી ઉત્પાત ॥ ૮ ॥ એમ બણી સમજાવવા લાગ્યો સુરેખાને
 એમ આવો રૂપાળો વર મુકીને; પેલાને મોહ્યાં કેમ ॥ ૮ ॥ કન્યા માળો
 દેવા લાગી તમને પોહોચાડુ ઠેઠ; ગટારમછ કહે માળો ન દેશે હુતો
 તમારો જેઠ ॥ ૯ ॥ છાનાંમાનાં આને પરણો સંસારનું સુખ માણો;
 ટુંકારો મુજને નવ કરીયે, મારી લાજ તમે તાણો ॥ તેમ તેમ માળો
 દેવા લાગી, રૂવે અપરમપાર; ઘાંટા કાંડે બરકા પાડે નાની વયની
 નાર ॥ ૧૦ ॥ ગટારમછે શીશ પછાડી; કીધા રાક્ષસ ચાર; ગર્ધવ મુખા
 કારમા કાળા દંત લાંબા મજ ચાર ॥ ૧૨ ॥ ગોળ ગોળા ગોળા જેવા
 ડોળા પોહોળા મોહો કદરૂપ ભારે ભયંકર દમતો દેખી કન્યા થઈ મઈ
 ચુપ ॥ ૧૩ ॥ રાક્ષસો કહે ખાઈ જઈશું થનાર હોય તે થાય; સુરેખા
 કહે જેઠ મ્હારા; તમને લાગુ પાય ॥ ૧૪ ॥ આ રડયા મને ખાઈ જવા
 ના, રંક ભાભી ઉમારો, મુઓ પેલો વર લખમણો આ વર મ્હારો
 સારો ॥ ૧૫ ॥ અભીમન્યુ તવ હશો પડ્યો બોલ્યો ગટારમછ એમ;
 કબુલ કરે છે કન્યા વરને પાપીયો ખાઓછો કેમ ॥ ૧૬ ॥ ખખડદાર
 કોઈ નવ ખાશે, પાસેને પાસે ઠરજો એ કન્યા ખુમો પાડે તો, તો એક
 કોળીયો કરજો ॥ ૧૭ ॥ પછી કહ્યું અભીમન્યુને આ વિરા હું બહાં;
 કન્યાની ત્યાં ખુમો પડશે, જઈ સુરેખા થાઉં ॥ ૧૮ ॥ અશા ભરેલો
 આંચો છે કન્યા વના વળે પાને; મ્હારી તમે ચીન્ટા નવ કરશે કોઈ
 વાતે નથી કાચો ॥ ૧૯ ॥ સુરેખા કહે જેઠ મ્હારા, રાક્ષસ લેતા બવો નહી
 તો મુજને ખાઈ જવાના કાંઈક દયા લાવો ॥ ૨૦ ॥ ગટારમછ નહી
 ખાય તમને બોલ્યા વીના કોઈ વાર; સુરેખા કહે ડાહી થઈશ હું, બો-
 લીશ નહી લગાર ॥ ૨૧ ॥ બેશીશ તમારા ભાઈ પાસે, પછિ રડયા શું
 ખાશે, માયાનિ કહે એવાં ડાહ્યાં થઈ બેશે ભરથાર પાસે ॥ ૨૨ ॥ એ-

મ કહીને બહાર નીકળીયો, હડી આકાશે ચડીયો; શુદ્ધ સુરેખાનું રૂપ
 ધરીને બધાં બાબામાં પડીયો ॥ ૨૩ ॥ પછી પોતે છાબ લોપ કીધી લોપ
 કરી બધી નાર, માયાવિ ખેલ કરેલો તે રાખ્યો નહીં લગાર ॥ ૨૪ ॥
 બાવરી બની જડુકુળ નારી, વહેવાણો ગઈ કયાંય; છાબ આવેલી જો
 વા ગઈ તો તે ન મળે ધરમાંય, ॥ ૨૫ ॥ તવ સહુ સુંદરી કહેવા લાગી,
 આતો કહિતક કરાવ્યું, માંડા જેવા ગાવા લાગ્યા, નિશ્ચયે સપનું આવ્યું
 ॥ ૨૬ ॥ રેવંતી કહે શાનું સપનું માયું છે લાડે કોડે; સુરેખા મધ
 છે મહેલ જેવા એની સાસુ જોડે ॥ ૨૭ ॥ અરેરે તેનો તપાસ કરું કહિ
 મહેલમાં દોડ; ઓરે સુરેખા, ઓરે સુરેખા, ઓરે લાડકી છોડી ॥ ૨૮ ॥
 મેડા ઉપર ચઢવા લાગી, ઘાંટા કાઢી બોલાવી; ઓમા ઓમા કરતી
 કરતી સામી સુરેખા આવી. ॥ ૨૯ ॥ ચાથે માળ બેમાં થયાં મા દીક-
 રી તે ધડી; ઓ માતા મુને બિક લાગી; કહીને બાઝી પડી ॥ ૩૦ ॥ રે-
 વંતીયે રૂંદે ચાંપી, નીચે તેડી લાવિ; પ્રભુ કેરી પ્રેમદા સહ ખબર પુછ
 વા આવી; ॥ ૩૧ ॥ રેવંતી કહે દીકરિ મહારી; તારા જીવને કેમ. ગટો-
 રગછ કહે કાળજી મહારું ધડકયા કરે જેમ તેમ ॥ ૩૨ ॥ સહિ કરે તારી
 સાસુ કયાં ગઈ કેવું બની ગયું કામ; મટોરમછ કહે ઉચી ઉડીને; આ-
 લી મર્ધ એ આમ ॥ ૩૩ ॥ ઓમા મારા પેટદાં તો, મરવાનો ભય લા-
 ગે; જીવ ધણો ગમરાય છે મહારો જાણે કોઈ હાડ ભાગે ॥ ૩૪ ॥ રેવં-
 તી તવ રડવા લાડી ચોધાર આંસુ પાડ; પથારી કરી સુરેખાને સા-
 ચવિને સુવાડી ॥ ૩૫ ॥ અરેરે જોશીને બોલાવો, જેવરાવો કોઈ જોશ
 દોરા કરાવો ચીઠી કરાવો શો દીકરીનો દોશ ॥ ૩૬ ॥ બુઓ બોલાવો
 જતી બોલાવો. કોઈને દાણા દેખાડો; દ્રષ્ટી બાંધો નજર ઉતારો. લાડ-
 કડીને ઉઠાડો ॥ ૩૭ ॥ એટલે અતી દોડા દોડ ચાલી કન્યા મરડે મુખ;
 મોંઘાઈ મોટે ખાય ગોઠમડાં સૌ કહે દારણુ દુખ ॥ ૩૮ ॥ બજદેવલ ત્યાં
 ધાઈ આવ્યા, બહુ ચીંતામાં પેઠા; ઉદાસ પામી લેલાટ કર દેઈ સુરેખા
 પાસે બેઠા ॥ ૩૯ ॥ ઉતારે ઉતાર નજર બાંધે કરાવે દોરા ચીઠી; લગન
 વેળ વીધન આવ્યાં દીકરી દુખી ઢિઠી ॥ ૪૦ ॥ એવામાં શ્રી કૃષ્ણ આ-
 વ્યા, સેજ સ્વભાવે ત્યાંય; કન્યાને ઓળખી પાછા વળીયા ઉભા ન
 રહેવું હાંય, ॥ ૪૧ ॥ એવામાં સુરેખા બોલી બજદેવ પ્રત્યે વચન. કૃષ્ણ
 કાકાને પાછા બોલાવો ખોળે બેઠાનું મન ॥ ૪૨ ॥ બજદેવલ એ બુમ પા-
 દી પાછા વળો મમ જાત; તમારે ઉછંમ બેટી બેસાડો, ટાઢી મીઠી

કરે વાત ॥૪૩॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે કામછે મહારે, તવ બળદેવનેરીસ વ્યાપી
મારે ખોળે મોટાં કીધાં, બાળક તારા અધાપી ॥ ૪૪ ॥ તે બધુ મહારે
છૂટી પડિયું. દીકરી નથી સુખી. તેથી ખોળે બેસવા માગ્યું; શુ જશે
ખોળેા દુખી ॥ ૪૫ ॥ એવું કહ્યું તવ કૃષ્ણજી આળ્યા, બોલાવી રૂંડે
રંગ આળ્ય સુરેખા કહીને બેસાડિ હરણએ ઉછંગ ॥ ૪૬ ॥ પછી છા-
તુમાનું કહ્યું. પોતે સુંદીરશ્યામ; તું તારે કર કરતો હોય તે ન લાઇશ
માડ નામ ॥ ૪૭ ॥ મુજ ઉપર રાખવી મહેરબાની, જણિતો તુજથી
કાંપે; ગટારગછ કહે તમારી નારીએ, કેવા ચરણ શોશ ચાંપે ॥ ૪૮ ॥
કૃષ્ણ કહે કાવે તેમ કરજે. તારો દીવસ છે ઘેર; ઉછંગથી ગટારગછ
ઉઠ્યો, પછી બોલ્યો સુખ ભેર ॥ ૪૯ ॥ પીતાળ હવે ઠીક થયું છે, જાઓ
સૌ સૌને ઠામ; એમ કહી પયારીમાં સુતો લેશો નહી મુજ નામ ॥ ૫૦ ॥
ઐટલે સરવે વેરાઈ ગયું બોમ્બો રવંતી એમ; ઓ દીકરી તને ખાવા
આપું. શું ખાધા પર પ્રેમ ॥ ૫૧ ॥ વલણ ॥ ખાવા માગો દીકરી તો મન
ખુશી થાય; કહે વલ્લભ એમ કરગરે સુરેખાની માય

કડવું ૩૭ રાગ ચોપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત રાયના તન બોલ્યો ગ-
ટારગછ હું ખાગિ, લાવો કુચીયો ઓરડે જાઉં ॥ ૧ ॥ ભર્યા પકવાન
જનૈયા કાજ, ગમે તો તેમાંથી ખાઉં આજ; તવ માતાને ઉલટ વ્યા-
પી તેને ઓરડાનિ કુચીયો આપી ॥ ૨ ॥ તવ માયાવિ ઓરડે ગયો, દી
ઠાં પકવાન ખુશી થયો; એણે માયા રચી તે વાર, કીધા દૈત્ય એક હ-
જર ॥ ૩ ॥ તેમાં પાંચસોના ટોપલા કીધા પકવાનો ભરાવી દીધા; રહ્યા રા-
ક્ષસ પાંચસે જેહ, ઉપડાવ્યા તેને શીર તેહ ॥ ૪ ॥ પછી ખેલ માયાવિએ
કીધા; કરિ અદર્શ મોકલી દીધા; તેનો પહોચાડયા હેડંબા વન દીધા
ઓરડા ભીમના તન ॥ ૫ ॥ હતું તેટલું પકવાન ટાળ્યું, એણે સાફ વા
સીકું વાળ્યું; તાળા દેખને કુચીયો લીધી. જમ્મ રવંતીને દીધી ॥ ૬ ॥
ગયા પકવાન લેખને જેહ, પોચ્યા હેડંબા વનમા તેહ; કયોં ઢમલો પ-
કવાન તણો, તેનો ગંજ ત્યાં વાગ્યો ઘણો ॥ ૭ ॥ થેડી સુભદ્રા હેડંબાય
કહ્યું શેવડે સધળું ત્યાંય, બોલી સુભદ્રા ઓ જેઠાણિ, કયાંથી આણ્યા
પકવાન તાણિ ॥ ૮ ॥ કહે હેડંબા સુણો દેરાણી, લાવ્યા દારિકાંથી
દૈત્ય તાણિ, એ તો વેહેવાઈનું મોકલાવ્યું, તમ સાર ઠાંકયું આણ્યું

૥૯૥ કહી હસ્યાં દેરાણી જેઠાણી, બેઠ રહ્યાછે ઉલટ આણી; રહ્યો
 માયાવી થઈ કન્યાય; બળીભદ્રના ભોવન માંય ॥૧૦॥ તેવે થયો મધ્યા
 ન કાળ, બોલ્યો દુરીયોધન ભુપાળ, ઉઠો નારિયો સરવે જાઓ છાબ જે
 વહુને આપી આવો ॥૧૧॥ તવ ઉઠી ભાનુમતી રાણી પેહેર્યા પોશા-
 ક ઉલટ આણી, પછી છાબ કરી તઈયાર, તેમાં ભર્યા વસ્ત્ર શણગાર
 ॥૧૨॥ લીધી ભાનુમતીયે હાથ, ખીજી પ્રેમદા ચાલી સાથ; ગીત ગાતી
 સહુ આવી, તવ વેહેવાણેએ બોલાવી ॥૧૩॥ સહુ સામા સામી ગીત
 ગાતી, બેઠી ભાનુમતી મદ માતી, તવ રેવંતી ઘરમાં ગઈ ત્યારે સુ-
 રેખા ઉભી થઈ ॥૧૪॥ રેવંતીયે કહ્યું બેઠી જાઓ, સાસુ આપે તે
 છાબ લાવો, બોલ્યો ગટોરછ મુખ એવું, નહી જઈ થાય થયું તું
 તેવું ॥૧૫॥ માયે કહ્યું કાળજની કાચી; આતો આવી છે સાસુ સા-
 ચી, ત્યારે ચાલ્યો હેડંબા તન; ગયો મંડપ હસ્તે વદન ॥૧૬॥ જઈ
 છાબ સાસુ કનેથી લીધી; પોતાની માતને સોંપી દીધી પાછો મં-
 ડપમાં પેઠો; ભાનુમતીને બોળે બેઠો ॥૧૭॥ તવ ભાનુમતી હરખા-
 ણી, વહુ બહુ રૂપાળી જાણી, એણે અણદિઠાનું દીઠું, જાણે માર મહુ-
 ડાને મીઠું ॥૧૮॥ વહુ તું નથી રૂપે નરસી. કહી ચાંપે રૂદીયા સરસી
 વિચાર્યું માયાવીએ એમ, બતાવું સાસુને પ્રેમ ॥૧૯॥ બહાલા લાગે
 છે કહીને દાખી, બની ગઈ ભાનુમતી રાખી; ભાગી ગયા એના બધા
 હાડ, બળ્યું આ કન્યાનું લાડ ॥૨૦॥ તપ્યા નેત્રને તપ્યુ શીશ, નાખી
 રાણીયે કારમી ચીસ; તવ શકુની મામાનિ નારિ, એણે ભાનુમતીને
 બારી ॥૨૧॥ કર્યા કન્યાયે તુજને લાડ, તેમાં શું ભાગ્યાં તારાં હાડ;
 એતો છે વહુજી હલેતી, તેમાં શી કરિ તેની રૂજેતી ॥૨૨॥ કહિ ગોદા
 મારી રીસ કીધી પોતે વહુને બોળે લીધી; બોલ્યાં મામીજી વહુ
 શાણા તારી સાસુમાં નથી બે દાણા ॥૨૩॥ કહી ચાંપે રૂદીયા સાથ
 ત્યારે દીધી માયાવીએ બાથ; મામીજી તમે છો બહુ સારા, મને લાગે
 છો પ્રાણુથી પ્યાર ॥૨૪॥ કહી દબાવી દાખવિ રીસ તવ મામીયે
 પાડિ ચીસ; એના લોચન તરિ ગયાં, બધા હાડ ચકચુર થયાં ॥૨૫॥
 મુકી દિધી સુરેખાએ મામી, દાખવામાં ન રાખી ખામી; પછી ભાનુમ-
 તી બોલી એમ હવે બુમ તમે પાડિ કેમ ॥૨૬॥ બોલી મામીજી શણ
 રાણી હવે કન્યાની વાત મેં જાણી; આપણે લક્ષમણે રાંક તેનો વિ-
 ચાર કરવો કાંક ॥૨૭॥ બોલી મુખ મરડો ભાનુમતી, મને આ કન્યા

ગમતી નથી; કદિ પરણાવ્યા વણુ પાછા જઈયે, બળીભદ્રનાં દુસ્મન
થઈયે, ॥ ૨૮ ॥ માટે પરણાવો રીલ ખીલ, ઘેર જઈ લાવિશું બીલ;
બળદેવ તનયા બળદાખે, મહારા છોકરાને મારી નાખે ॥ ૨૯ ॥ એવિ
વાતો કરતી ચાલી મધ; મધ બનીવાસે કરઝાલી; કહાંયું બળદેવજીયે
આવો ગાજતે વાજતે વર લાવો ॥ ૩૦ ॥ તવ બોલીયો અંધ કુમાર;
મામા વરને કરો તૈયાર એને પીઠી ચોળાવો અંમ; કાહોડો વરઘોડો
ખુબ રંગ ॥ ૩૧ ॥ વળણ ॥ મામે આપી આમના, આવા સરવે નાર;
પીઠી ચોળો પ્રેમથી, હવે ન કરશે વાર ॥

કડવું ૩૮ મું રાગ ધોળનો.

પીઠીચોળો, પીઠિ ચોળે પ્રીત આણીરે; વરરાબને ચઢાવે મંગોદક
પાણીરે ॥ ૧ ॥ અતર પુલેલ, તેલ શરિરે લોરરે; ગીતાં ગાતી ગાતી તે
શરીયા ધોચેરે ॥ ૨ ॥ વરરાબને, હઈયે હરખ નવ માયરે, ઝટપટ કરવા.
આવ્યો દુરીયોધન રાયરે ॥ ૩ ॥ એરે મામા, ટાઢો સ્વભાવ તમારોરે. બાજ
ઠપરથી, વરને ભોય ઉતારોરે ॥ ૪ ॥ ઉનું ટાઢું, જળ મંગાવી દોનેરે.
વરરાબને હવે નવરાવા સ્થાનેરે, ॥ ૫ ॥ તવ તે મામે ભોમી ઉતારી
નવરાવ્યોરે, છત્રપતી વસ્ત્ર આભુશણુ લ વ્યોરે ॥ ૬ ॥ મામા ઝટપટ,
જવાને રાખી ખટકોરે, જમો પહેરાવો, વરને ચીરોને પટકોરે ॥ ૭ ॥
તવ તે મામે; પેહેરાવ્યાં વસ્ત્ર છણુમારે; નાંખ્યા અછાખા હીરા મો-
તિના હારરે, ॥ ૮ ॥ એટલે રાયના અનુચર આંખણે આવ્યોરે વરને
માટે ઘોડી શણુગારીને લાવ્યોરે ॥ ૯ ॥ દુરીયોધને કહ્યું વરને ઉપાડોરે
વાર ન કરશે, વરરાયને બહાર કહાડોરે ॥ ૧૦ ॥ લાવિ તમે ઘોડિ ઉ-
પર બેસાડોરે; પછી સરવે જનૈયા રસ્તે પાડોરે, ॥ ૧૧ ॥ મામાયે તો વર
રાયને ઉપાડયોરે; બહાર કાહાડિ, ઘોડી ઉપર બેસાડયોરે, ॥ ૧૨ ॥ વર-
રાબ તો થઈ બેઠો ઠાકા ડીકરે, બેસનામાંથઈ છે દસતિસ છીંકરે ॥ ૧૩ ॥
બોહ્યા રાબ, મામા, આ શુભન કેવારે; મામો કહે જશ લેવા આવિએ
એવારે ॥ ૧૪ ॥ રાય કહે સી, ખુદી તમમાં ભાળુરે; કરો ટપકું વર
રાયને મોહોડે કાળુરે ॥ ૧૫ ॥ દ્રષ્ટી ન લાગે, પરણી આવે લાડે કોડોરે;
એટલે મામા, લાવિને મેંશ ધશી મોંઢેરે ॥ ૧૬ ॥ વરરાબને શ્રીફળ
મુખવાસ આલોરે સહ જનકયા વરરાયરે લેઈ આલોરે આપ્યું શ્રીફળ,
પાન તે વડને હાથરે, મોહોડ ધાલી, પુઠે ઉભી એની માતરે ॥ ૧૭ ॥

પ્રુઠે ખીછ નારીયો ગાતી જયરે, ઉતાવળ કરે દુરીયોન રાયરે ॥ ૧૮ ॥
વલણ ॥ લઈ ચાલો વરરાયરે, કહેછે દુર્યોધન, વદે વલ્લભ સઉ સાંભળો.
ઘોડી તણું વરણન.

કડવું ૩૯ રાગ લખમણની ઘોડીને

આંની હારે લક્ષમણ વરની ઘોડલી ટેક ॥ રાજએ દીધી આગનારે
ગરમડિયાં નીસાન; છત્રિસ વાજાં વાગીયાંરે, ચાલી કહરવ કેરી જન.
લ૦ ॥૧॥ જનધયા જોડે જયછેરે, સામેલા રૂપવાન સાજન સાર શોભ-
તુરે ખની શોભા સ્વર્ગ સમાન લ૦ ॥ ૨ ॥ છત્રપતી માંહી માલતોરે
અછકલી નીચ જત, પુલી કુલી થાય કાળકોરે, ભાનુમતી વરરાજની
માત લ૦ ॥૩॥ મોહોડ મુસ્તકપર મેલીયોરે; રામનદીવો લાંબ્યા નવા-
ણું ભાવની નારીયોરે, ચાલે ભાનુમતીની સાથ; લ૦ ॥૪॥ બાપસરીખો
બેટકોરે, લખમણ વર નાદાન વારે વારે હસ્યા કરેરે, બન્યો બાધો ચ-
કવો બેભાન લ૦ ॥ ૫ ॥ ડાકેરા મારે ડગડગે જુએ નયનું લોક; મરડે
મોઢાં વર જોધનેરે લીડ ભરાઈ છે અથોક લ૦ ॥ ૬ ॥ દેખાડે સહુને
સાહજીરે, રાજ દુરીયોધન, મુજ જેવો ગ્રહસ્થ કો નથારે, એવો અભી
માન વસ્યો છે મન લ૦ ॥ ૭ ॥ શુભ શોભાથી આવીયારે, બળદેવજીને
ઘેર; તોરણે વરને રાખીયોરે; પછી પોંખવાની કીચી પેર લ૦ ॥ ૮ ॥
રેવંતી આવી પોંખવારે વર પોખ્યાના કોડ, રામન દીવો હાથ
મારે, માથે બત્રીશ ભમરોનો મોહોડ લ૦ ॥ ૯ ॥ ગરમાચાર્ય પોંખાવ-
તારે, લેઈ સામગરી સાર; વરની કને માંમો રહ્યોરે, બ્રાહ્મણ મંત્ર ઉ-
ચ્ચાર. લ૦ ॥ ૧૦ ॥ ધુંસળ મુસળ રેવંચો, સરીયો, સંપુટ ત્રાક, એંડી
પેંડી ઉત્તારીનેરે; ટીલું તાણી આમળીયું નાક, લ૦ ॥ ૧૧ ॥ વળણ ॥
એ રીતે વર પોંખીયો, લીધો મંડળ માંય બાજઠપર પધરાવીયો બેઠા
કુપાચાર્ય ત્યાંય,

કડવું ૪૦ રાગ સાખીનો

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા મુણ જનમેજ રાય; વીસ્તારી તુજ
ને સંભળાવું, સુરેખાહરણ મહીમાય, ॥૧॥ મંડપ માંડવો છે મધ્ય ભા-
જે. પુર્વ દીશાયે સભાય, બદલ કહરવ સઉ ત્યાં બેઠા; મંડપ ચરચા દેખાય
॥ ૨ ॥ પશ્ચીમ દીશા રચી છે સભા, તેમાં બેઠી સહુ નારી; પણ સ-
ઘળી ચરચા દેખે; રચવાની બલહારિ ॥ ૩ ॥ ગર્ગાચાર્ય ને કુપાચાર્ય તે

બેઠા મંડપ માંય; બાજઠ બેઠો છે વરરાજ, શકુની મામા ત્યાંય ॥ ૪ ॥
 રેવ તિયે સુરેખાને; કયો પીઠી આચાર; કન્યા ચુડો મોજડી પાનેતર
 પેહેરાવ્યા તે વાર ॥ ૫ ॥ કન્યા મોઢીયો, માથે મુકયો; કન્યા રૂપ બના-
 વિ; પ્રદુમને હચકી લાવિ મંડપમાં પધરાવી ॥ ૬ ॥ કન્યા પાસે પ્રદુ-
 મન બેઠો; પ્રજા ભય મન લાવે; પુત્ર મ્હારો પાસે હશે તો કન્યાને નહી
 ફાવે ॥ ૭ ॥ એવું જાણી પુરૂષ પુરાણી, બોલ્યા મુખ વચન, સભામાંથી
 ધાંટા ઘઘાડી તેડ્યો પોતાનો તન ॥ ૮ ॥ કળ્ણ કહે તમે બેસો સભામાં
 કન્યા કને શોભે નારી, એક દાસીને, બેસાડીને, અતરે આવો વિચારી
 ॥૯॥ પ્રદુમને કમુલ કીધું, સત્ય વારતા મન વ્યાપી, દાસીને જઘ પા-
 સે બેસાડી, સહુ સામગ્રી આપી ॥૧૦॥ પોતે જઘને બેઠો સભામાં, શુ-
 ભ સોભા દેખાય; વરકન્યાસામસામી મંડપમાં, પટકુળ આમળ ધરાય
 ॥ ૧૧ ॥ હસ્ત મેળવવાનો સમય થયો, વીપ્રને વચને તદાય; આડો પટ
 તે લઈ લીવા કીધો હસ્ત મેળાપ ॥ ૧૨ ॥ કન્યાનો કોમળ કર દેખીને,
 ખુશી થયો વરરાય, મામાયે કહ્યું વરરાજને કેવો છે કન્યાય ॥ ૧૩ ॥
 એટલે હશીને વરરાય બોલ્યો મુજ પીતા છત્રપતી, પણ મ્હારી નારીના
 ના સરખી એમને નારી નથી ॥ ૧૪ ॥ એ મામા હું ભાગ્યશાળી, મા-
 મા કહે મુખ લેજે; છાનો માનો એ કન્યાના, હાથ ઉપર નખ દેજે
 ॥૧૫॥ વરરાજ કહે બધું જાણું છું, શીખવ્યું છે મુજ મીત્ર; એમ કહિ
 નખ દેવા લાવ્યો કરે પ્રેમ ચરીત્ર ॥૧૬॥ ગટોરગછે મન વીચાર્યું. પતિ
 ઉપર પ્રેમ ધરીયે; લાડ આપણને કરેછે; તો આપણુ લાડ કરીયે ॥ ૧૭ ॥
 એવું જાણીને વરનો પાંચે દબાવ્યો કરી રીસ આંગળાં હાડ નાખ્યા
 ભાગી, વર ઉઠ્યો પાડી ચીસ ॥ ૧૮ ॥ વળણ ॥ ચીસ પાડી વર ઉઠ્યો
 આંસુ નીકળી જાય; વ્યાસ વલ્લભ વદે સાભળો શુ કહે છે વરરાય

કડવું ૪૧ મું રાગ બિલાવરિનિ છાયા,

એ મામા મુકાવોરે. જીવ મારો જાય છે, હુંતો નહી પરણુરે. ક-
 ન્યા મારી માય છે ૧ મામે તવ બોલ્યોરે. એવા ગાંડા નવ થઈએ;
 કન્યા કોમળ અંગનીરે, તેનાથી શુ ડરી જઈએ ॥ ૨ ॥ સમજવી બેસા-
 ડ્યોરે, સભા સહુ નજરે જુએ; હોંશ ગઈ ભાગીરે. બેઠો બેસો વર રૂએ
 ॥૩॥ કન્યાએ વિચાર્યું હાડ ભાગ્યું ખરેખર; રડે છે કેટલી વારનોરે માટે
 એને ખુશી કરે ॥ ૪ ॥ ધુન્નટ ઉઘેડ્યોરે દેખાડી કાન્તી કેવી; માન્યની
 મગા નેણીરે પુરણીમાના ચંદ્ર જેવિ ॥ ૫ ॥ વર હશી પડ્યોરે, મામા

વહુ બહુ સારી હવે હું તો પરણુરે એતો મા નહી મહારી ॥ ૬ ॥ એવી
રિતે રાણરે; વર રાયને ક્રીધા; ધુવટ ગોરમછેરે, ખુબી કરી ખેંચી લી-
ધો ॥ ૭ ॥ પછી પાછું ધાર્યરે, નરરાયને દેવા દુખ, ધુવટ ઉઘેડ્યો
રે, દેખાડ્યું મંઝાર મુખ ॥ ૮ ॥ વર થયો ઉભોરે; કન્યા કાળી કહલા-
ડી; પીળા પીળા રોજારે, આતો રાંડ બીતાડી ॥ ૯ ॥ મામે મુખ બોલ્યો
રે, વાત કરે છે કેવી; કન્યાતો રૂપાળીરે, તારિમા બીતાડી જેવી ॥ ૧૦ ॥
ખેંચોટી બેસાડ્યોરે, કન્યા ધારે દેવા દુખ, ધુવટ ઉઘાડ્યોરે, દેખાડ્યું છે
સ્વાન મુખ ॥ ૧૧ ॥ વર થયો ઉભોરે, બાજઠથી પડ્યો ઉતરી; મામા
નહી પરણુરે બુઝો કન્યા કુતરી ॥ ૧૨ ॥ મામે કહ્યું બેસ હોરે મોઢેથી
ગાળ ભણી તારિ માછે કુતરિરે; કહી કુખમાં ચુંટી ખણી ॥ ૧૩ ॥ તવ ગું
ધટ ઢાંક્યોરે, વરરાયને દેવા દુખ ધુવટ ઉઘાડ્યોરે, દેખાડ્યું મધર્વ મુ-
ખ ॥ ૧૪ ॥ વર થયો ઉભોરે, મામા હુતો જઈશમરિ; મ્હારે નથી વરવુરે
આતો છે ખરની ખરી ॥ ૧૫ ॥ મામે હાથ ખેંચ્યોરે, ખોટી વાત કરે કેવી,
માર્યો એકઠોશોરે, તારિ મા મધર્વ જેવી ॥ ૧૬ ॥ વરને બેસાડ્યોરે મા-
યાવિ તો દેછે દુખ; ધુવટ ઉઘેડ્યોરે; દેખાડ્યું રાક્ષસમુખ ॥ ૧૭ ॥ વર
થયો ઉભોરે, મામા ભારે બુડું થશે આતો રાંડ રાક્ષસણીરે, મને તમને
ખાઈ જશે ॥ ૧૮ ॥ ભાનુમતી આવિરે; દીકરાનું દુખબુઝે, બેટા ઘડિ
કષ્ટ વેઠોરે, પાલવથી આંસુ લુએ ॥ ૧૯ ॥ મુને જે વિતેલુરે, મન માઈ
બણે છે; મામાજીએ જોયું નથીરે, માટે પક્ષ તાણેછે ॥ ૨૦ ॥ ત્યારે મામે
બોલ્યોરે, ગોર ઉતાવળ કરો; કહોના કહો પણુરે, છોકરો કંઈ બીધો ખરો
॥ ૨૧ ॥ વળણ ॥ ગોર બેઉ વળતું બોલીયા, કહોશી કરીયે બુલ; તેથી
ઉતાવળ હોય તો કરીએ સરાળ્યા તુલ્ય,

કડવું ૪૨ રામ સવૈયાનો

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા, શુભ જનમેજે રાયવિસ્તારી તુજને
સંભળાવું. સુરેખા હરણ મહિમાય ॥ ૧ ॥ ઓળો ગોળો ગોરે વાળ્યો;
ઝટપટ પુરું કરવા, વર કન્યાને ઉભાં ક્રીનાં, મંગળફેરા ફરવા ॥ ૨ ॥
વરરાય રડતો ઉભો રહ્યોને, કન્યા ઉભી આંખ મીંચી વરના કરતાં
દેખાય કન્યા, એક વેહેંતજ નીચી ॥ ૩ ॥ પહેલું મંગળ ફેરો ફેરવ્યા;
ફરી ઉભાં નારી નર; બાજઠે બેઉ ઉભાં રહ્યાં તો થયાં બરાખર ॥ ૪ ॥

સકળ સભા વિસ્મય પામી, કનેડાપણું મથ્ત; ઉંચાનીચી જરા હતું તે,
 હવે બરાબર થયું ॥૬॥ હેવે બીજું મંગળ કરતાં ટળી માયાની કુંચી;
 વરરાય નાચો પડી મયોને; કન્યા થઈ હાથ ઉચી ॥૬॥ એવે ત્રીજું મં-
 ગળ વરત્યું, ફરિ ઉમાં બેઉ સાથ; વરરાજ છેક નીચે પડીયો કન્યા
 વધિ બે હાથ ॥૮॥ જોઈ સભાસદ વિસમય પામ્યા કેમ પડી મધ ખોડ;
 આ વરકન્યા શોભે કેવા; મા દીકરાની જોડ ॥૮॥ તે જોઈને બળદેવજી
 તું; હાઝયું અંતકરણ નોહ નોહ મારી દીકરી આ, થયું કન્યાનુ હરણુ
 ॥ ૯ ॥ આતો છે કોઈ કપટી કન્યા, પુરણ પ્રગટી રીસ; હળમુશળ લેવા
 મયા ધરમાં, છેદું એનું શીશ ॥ ૧૨ ॥ સભામાંથી ઉઠીને નાઠા ચેતી
 ગયા ભમવાન; ગટોરગછને ગોવિંદજીએ, તરત બતાવી સાન ॥૧૧॥ સા
 ન કરી સમજાવિ દાધો, પોતે જદવરાય; હવે વિલબ કાંઈ ન કરતો,
 તુ થઈ જા વિદાય ॥ ૧૨ ॥ તમ માયાવી આતુર ચેત્યો, વરરાજને ઝાલ્યો
 આવોરે ધણી લાડકવાયા, કહીને બગલમા ઘાલ્યો ॥ ૧૩ ॥ મંડપ ઉપા-
 ડી માથે લીધો, હેડબાને તન; વાવટોળીયો વિજળી કરીને ચઢી મયો
 ગગન ॥ ૧૪ ॥ અંત્રીક્ષ જઈને ઉભો રહ્યો; બોલ્યો મુખ વચન; સાંભ
 જળે સુત અંધ તણા તું; રાજ દુરીયોનન ॥ ૧૫ ॥ રાંડોરાંડના શુકન
 લેઈ; દ્વારિકામાં તુ પેઠો, અરજીન નંદન અભીમન્યુ; સુરખા પરણીબેઠો
 ॥ ૧૬ ॥ ત્રણ દીવસ તમને વીતાડયું તેતો માર કામ; હું ભીમસેનનો
 દીકરો; ગટોરગછ મુજ નામ, ॥૧૭॥ કન્યા લઈ નાસી નથી જવું; છુક્ત્રી
 સંતાન; વરવું હોયતો આવજો, સરવે બાગ તણે મેદાન ॥ ૧૮ ॥ તવ
 દુરીયોધને પુમ પાડી: સીદ ભાગે ધરસુત્ર, ઓ ભીમસેનના દીકરાતું,
 આપ મ્હારો પુત્ર ॥૧૯॥ એવું સાંભળી મટોરગછે વરને બગલથી લી-
 ધો; પરણજો તુ તારી માને કહીને નાંખી દીધો ॥ ૨૦ ॥ શેવકોએ
 અધ્ધર ઝીલ્યો કુંવર ધરથર કાંપ્યો; દુરિયોધને ખોળામાં લેઈ રૂદ્રીયા
 સરસો ચાંપ્યો ॥ ૨૧ ॥ ઓ બેટા શું શું હુખ પડીયું, બોલ્યો લખમણ
 એમ, વારે વારે મે કહ્યુ મામાને, તોહે ન આવ્યો બહેમ ॥ ૨૨ ॥ ચાર
 પ્રકાર રૂપ બતાવ્યા; મામાયે જીહું જણ્યું; રડિ રડિ ઘણુ કહ્યું પણ;
 મનમાં કાંઈ ન આવ્યું ॥૨૩॥ દુરિયોધન કહે ધીક્કાર મામા, વરસ પડ્યાં
 સહ છુટી; રડિ રડિને છોકરે કહ્યું. તોહે માનિ વાત જીહી ॥૨૪॥ મામા
 કહે શું વાંકો વળીને, જોવું કન્યાનુ વાન; શા શા સાર મને ઠબકો દેછે મુ
 આ વર બળી જન ॥ ૨૫ ॥ એટલામાં બળદેવજી આવ્યા, હળમુશળ

લેઈ હાથ, કયા ગઢરે કારમી કન્યા, તવ બોલ્યો ભુનાથ ॥ ૨૬ ॥ ઓ
હળધારી ન્હોય એ કન્યા ભીમ તણો એ તન, સુરેખાને પરણી બેઠો
નર સુત અભેમન ॥ ૨૭ ॥ મટોરગછ છે નામ એનું, કન્યાનુ સ્વરૂપ
કીધું; હાથી ઘોડા ધરણું આપી; અમ ધન લુટી લીધું ॥ ૨૮ ॥ એણું
સાંભળી બળદેવ બોલ્યા; સાંભળો કંબુવીર જ્યારે ને તારે પાન્ડવ
નડે, ઓરે શામ શરીર ॥ ૨૯ ॥ પાન્ડવને તેં પેઢા પાડ્યા ભગની લેવા
દેને, ભગની તેડવા ભીમ આવ્યો, તે ગયો ખુબ ખમને ॥ ૩૦ ॥ વળી
પાછો સહદેવ આવ્યો, બાઝી ગયો બહુ થઈને, વળી અભીમન્યુ યુ-
ધ્ધે આવ્યો, દાનવ શરણે લઈને ॥ ૩૧ ॥ આજતો આવ્યો પુત્ર ભીમનો
કર્ણ કન્યાનું હરણ. હવે તેનું કેમ કરવું, ઓરે અસરણા સરણ ॥ ૩૨ ॥
પ્રભુ કહે કે કેમ કરવું તું, જેવી તમારિ મરણ; તવ બળદેવ કહે લુમ-
ડાં પહેરો, યુધ્ધે ચઢવું હરણ ॥ ૩૩ ॥ કંબુ પ્રભુ કહે લ્યો પહેરિ આણું
કહિને ઘરમાં ગયા. એવામાં દુરીયોધન બોલ્યો, જાદવ તો ત્યાર થયા
॥ ૩૪ ॥ ઓ ભીસ્મ દાદા ઓ દ્રોણ ગુરુ, જુઓ વાળ્યો આડો આંક;
કન્યા લીધિ લક્ષમણની આજ જુઓ કેનો વાંક ॥ ૩૫ ॥ દ્રોણ ગુરુ
કહે વાંક એમનો, કરવું તે કરો છત્રપતીયે આજ્ઞા દીધી આયુ-
ધ સરવે ધરો ॥ ૩૬ ॥ ગોર કૃપાચાર્ય અશ્વથામા, દ્રોણ ને ભીસ્મ
પીતાય, વિચાર કરવા લાગ્યા બેશી એકાંત સભામાંય ॥ ૩૭ ॥ દ્રોણ
કહે કેમ કરશું દાદા; છોકરા આડો આંક ભીસ્મપીતા કહે ન્યાય કરો
તો નહી છોકરાનો વાંક ॥ ૩૮ ॥ પ્રથમ કન્યા એ છોકરાનો બળદેવ
ગાંડાઈ કીધી; પણ દુરીયોધને કુટુંબીની કહો કેમ કન્યા લીધી ॥ ૩૯ ॥
ને, કબુલ કરનાર કેવા ॥ ૪૦ ॥ અભીમન્યુએ અભમન્યુની તારણિ
લીધી તાણી, શું તે લેવા દે પીજને; પોતાનું ખુએ પાણિ ॥ ૪૧ ॥ બે
છોકરે વ્યાજબી કર્યું છે, તવ કહ્યું કૃપાચાર, લોકો કેહેશે પરણાવ્યા
વિના, રહ્યા ગંગા કુમાર ॥ ૪૨ ॥ જગતની રીતી પ્રમાણે, જનૈયાને
લાજ, કેહેણી થાશે આપણે માથે વિચારો ભિસ્મ મહારાજ ॥ ૪૩ ॥
ભીસ્મ પીતા કહે તમે વીચારો ઓર ગોર ગુરુ આજ, આપણુ રહેને
પરનુ પરણે; તો જય જગતમાં લાજ ॥ ૪૪ ॥ અભીમન્યુ પણ આપણુ
છોડું, તેથી રાજ થઈયે, ઠાલા પાછા વળતા નથી પરણાવીને અધ્યે
॥ ૪૫ ॥ આવિ છે કન્યા ઘરમાં નથી મઠ પરધેર દ્રોણ કહે તે
વ્યાજબી કહો છો હવે શી કરવિ પેર ॥ ૪૬ ॥ કહરવ જાદવ ભેમા

થઈને બે છોકરાને નડશે; આપણને યુદ્ધમાં સંમ લેશે; ત્યાંવા વઢવું
 પડશે ॥૪૭॥ તે માટે આપણે કેમ કરવું, એરે ભીસ્મ પીતાય, આ-
 પણ છતાં છોકરાને મારે તો અણુઘટતું દેખાય ॥૪૮॥ ભીસ્મ પીતા કહે
 આપણે સહુને સાથે યુદ્ધમાં જવું, સામા મોરચા બાંધ્યા પછી, આપણે
 અળખા થાવું ॥૪૯॥ આપણે ચારે સત્ય પુરુષોએ, યુદ્ધથી ડોરાણે રહે
 વું; બળદેવ કૃષ્ણને બોલાવીને આપણે પાછે લેવા ॥ ૫૦ ॥ કહેવું કે
 નાના છોકરા સાથે, આપણું નહીં એ કામ; બદલ કહિરવ નથી ઓછા
 કરવા દો સંગ્રામ ॥ ૬૧ ॥ એમ સમજાવિ આપણી પાસે રાખવા-
 કબજે કરી; છોકરા નથી હારે એવા, વઢવાના સુર ભરી ॥ ૫૨ ॥
 તે કરતાં બળદેવને કૃષ્ણ. ઉપડશે જે વારે; છોકરાની પક્ષ આપણે કર
 વિ; સામા થવું તે વારે ॥ ૫૩ ॥ એમ ચારે જણે સંતત્સ કીધી, એવા-
 માં દુરીયોધન; પોતાના યોદ્ધાને આજ્ઞા કીધિ, તથયાર થાઓ સહુ જન
 ॥૫૪॥ એમ કરવા માંડી તથયારી, બદલ કૌરવ લોક; મટોરમછ મંડપ
 લેધને, મયો બાગ અશોક ॥ ૫૫ ॥ ભોંયરા બારણે મંડપ મુકયો પર
 છાવવાને સાર; બોબધને આવકાર દેધ બોલાવ્યા ભોંયગ બહાર
 ॥૫૬॥ એક સહસ્ર દહત બનાવ્યા, વિવેક વાત વિચારી; તેમાંથી પાં-
 ચસે નર કીધા, પાંચસે કીધી નારી ॥૫૭॥ સમા કરીને પુરુષમેઠા.માય
 છે ગીતાં નારી; એવે નારદને બોલાવ્યા; વરવિસે ગીરધારી ॥૫૮॥ ચુડો
 પાનેતર કંકુપડો; મીઠળ નાડાસડો, જે જોઈએ તે સામગરી આપી, નારદ
 ને તે ઘડી ॥ ૫૯ ॥ પછી પ્રભુએ આજ્ઞા આપી; અશોક બાગમાં જવો;
 મંગળે મંગળે દાન દેહું છું, વરકન્યા પાંચાવો ॥ ૬૦ ॥ તવ નારદજી
 બાગમાં ગયા, કન્યાયે કીધો શોર નારદજીને નજરે દેખી આવ્યું પગમાં
 જોર ॥ ૬૦ ॥ એરે મારા નારદ કાકા; જઈને કહો આ કરણી. મારા
 તાતને એટલું કહેજો, જય જીનો વર પરણી ॥ ૬૧ ॥ એટલે માયાવિ
 રાક્ષસ બોલ્યા હવે કાળીયો કરીયે; સુરેખા કહે હવે ન બોલું, આવો
 અભીમન્યુ વરિયે ॥ ૬૩ ॥ નારદ કહે આ વર સારો બેશ, પરણાવી
 દેઉં બેઠા નારદ પરણાવવાને, કારણ કૃષ્ણનું દેવું ॥ ૬૪ ॥ વલ્લભ ॥
 કારજ સંઘળ કૃષ્ણનું, દે છે કન્યાદાન; વ્યાસ વલ્લભ વાણી વદે;
 છે સાહાય શ્રી ભગવાન.

કડવું ૪૭ મું રાગ રેહણીનો.

ત્યાંતો સમે વરતે સાવધાન, શોભા ધણેરીરે; ત્યાંતો દાન દે છે
ભગવાન. શોભા ધણેરિરે ॥ ૧ ॥ એવે રાક્ષણિયો ગીત ગાય શો, ત્યાંતો
તો હસ્ત મેળાપજ થાય; શો ॥ ૨ ॥ ચોરી પેદેહું મંગળ વરતાય શો, તે
માં ગાયેના દાન અપાય શો. ॥૩॥ પછી બીજું મંગળ વરતાય, શો, તે
મા દાશીનાં દાન અપાય; શો ॥ ૪ ॥ ચોરી ત્રીજું મંગળ વરતાય, શો,
તેમાં કુમીનાં દાન દેવાય શો. ॥ ૫ ॥ ચોરી ચોથું મંગળ વરતાય, શો,
તેમાં ભંડાર સહીત અપાય, શો ॥૬॥ પછી રૂપીયા વિટીયો રમાય, શો;
લાગ્યાં વરકન્યા ગોત્રજને પાય, શો ॥ ૭ ॥ વલણ ॥ વર કન્યા પરણી
રહ્યાં, પ્રજાએ દીધું દાન; કહે વલ્લભ પછી કબ્જાજી, યુધિ થયા સાવધાન

કડવું ૪૪ રાગ સાખી.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વિસ્તારી તજને
સંભળાણું સુરેખા હરણ મહામાય ॥ ૧ ॥ કબ્જા પ્રજા તકયાર થકને,
હાથ લીધાં હથીયાર; કોધ સ્વરૂપ ધારણ કરીને નીકળીયા ઘર બહાર
॥ ૨ ॥ એક લક્ષ સાઠ સહસ્ત્ર એકાશી કુંવર કેરી બેડ; હળધારી હળ
લધને આવ્યા બદલ છપનકોડ ॥ ૩ ॥ દુરીયોધને અમીયાર ક્ષોણી, સે
ના કીધી ત્યાર; છ કારભારીને સો ભાઈ, હાથ ગ્રહ્યાં હથીઆર ॥૧૦॥
દિધા ડંકા ઉપડયા બંકા, સતનાદીનર ચાર, તે પણ આશુદ્ધ લેધને ચા-
લ્યા, સૌ સાથે તે વાર ॥ ૫ ॥ વરકન્યા પરણી રહ્યા, નારદ બો-
લ્યા વાણ; લાવો કુંવર હવે અમને આપો દક્ષણના દાન ॥ ૬ ॥ મોટાર-
ગછ કહે ભોંયરા વિશે; નમદ નાણું ભરીયું; નારીનાં વસ્ત્ર અને શણગાર
શુદ્ધાં, તમને અરપણ કરીયું ॥ ૭ ॥ નારદજીએ આશીશ દીધી થયા
અંતરધ્યાન પછી ઉતર્યા ભોંયરા વીશે, પાંડવના સંતાન ॥ ૮ ॥ કન્યા
ને જધને ખેસાડી રાક્ષસ ચોક્કીમાં ચાર, મોટારગછ કહે મમ વીરા.
નીકળો યુધિ બહાર ॥ ૯ ॥ સુરેખા કહે એકલી હું; ગહું કેવે પ્રકાર
એટલે બનાવી માયાત્રીયે, નાની છોકરીયો ચાર ॥ ૧૦ ॥ સુરેખાના જે
વડી તેતો, જેક સુરેખાને ખમે; પાંચે જણીયો ભેગી થકને, વીવીધ
રમત તમે ॥ ૧૧ ॥ પછી બે ભાઈ બહાર નીકળીયા, કેવો કર્યો વિવે-

ક; માયાવી સત્તરદૈત તણે ત્યાં રથ બનાવ્યો એક ॥ ૧૨ ॥ તેમાં
અભીમન્યુ બીરાજ્યો સંગ્રામમાં જીવ પેડો; ઘોડાના અછોડા ઝાલી
માયાવી હાંકવા બેડો ॥ ૧૩ ॥ ખરખર ખરખર રથને હાંક્યો ચાલી
આવ્યો મેદાન; હીમ્મત રાખી રણમાં ઉભા, યુદ્ધ કરવા બળવાન
॥ ૧૪ ॥ એટલે બદલ કૌરવ આવ્યા યુદ્ધ સજ્જ મનસુખા; મેદાન વિશે
જુદેજુદે જથ્થે જઈને ઉભા ॥ ૧૫ ॥ ભીસ્મ કૃપાચાર્ય અશ્વસ્થામાં, દ્રો-
ણ ગુરુ બળવાન; તે ચાર જઈને અળખા ઉભા, માહા મોટું મેદાન ॥ ૧૬ ॥
એટલે બોલ્યા અંતરયામી ભીસ્મ પીતાશુ' એમ; ચાર સત્ય પુરૂષો
સપ કરિ, અળખા ઉભા કેમ ॥ ૧૭ ॥ ભીસ્મ પિતા કહે બાળક સાથે,
આપણે વડવું ના ઘટે, જે કદી છોકરાં જીતસે તો; તૈયાર છીએ છેવટે
॥ ૧૮ ॥ બદલ કૌરવ સેન્યા સાથે, શું બેને નહીં જીતે, ચરચા જોવા રહ્યા
ઉભા; મોટા મોટાની રીતે. ॥ ૧૯ ॥ તમારે પણ ચરચા જોવા, અળખા
રહેવું જોઈએ; છેવટે સરવે સામા થઈશું; વાંક કાઢે નહીં કોઈએ ॥ ૨૦ ॥
તવ કૃષ્ણે કહ્યું બળદેવ બંધુ, સમજણની એ વાત; ચાલો એમની
સાથે જઈને; ઉભા રહીએ છાત ॥ ૨૧ ॥ એમ વિચારી બંને બંધુ, સ-
તીયા પાસે ગયા, ભીસ્મ પીતાના રથની સાથે, રથ રાખીને રહ્યા ॥ ૨૨ ॥
ભીસ્મનિ જોડે રથ પ્રણતો, પ્રણ જોડે બળદેવ ભીસ્મ પીતાયે સાનકી
ધી, રથ ભીડાવી એવ ॥ ૨૩ ॥ એટલે ગુરુરથ હંકારી, બળદેવ પાશે આ-
વ્યા; તેમની જોડે ગોર કૃપાચાર્ય; રથ પીતાનો લાવ્યા ॥ ૨૪ ॥ ભીસ્મની જો-
ડે અશ્વસ્થામાં, રથ રાખીને રહ્યા; ચારે જણની વચમાં બંને બંધુ ક-
બજે થયા ॥ ૨૫ ॥ ભીસ્મે દ્રોણને સાન કીધી, આપણે કોઈ ન વડવું
છોકરાં ઉપર આ ઉપડે તો એપર આપણે પડવું ॥ ૨૬ ॥ વચમાં ઘાલી
નાંખવા કચરી, શું કરે બળ ગોપાળ; આપણાં બેઉ છોકરાનો
ન થાય વાંકો વાળ ॥ ૨૭ ॥ એવી સંતલશ એમણે કીધી; પ્રણના
મનમાં કાંઈ લડવઈયા બે તરફે ઉભા મેદાન ભુમી માંધ ॥ ૨૮ ॥
અળખા ઉભાછે છોકરા બેઉ, બોલ્યો અભીમન્યુ એમ. જે ભાઈ જુજ
વા બે જથ્થે ઉભા, કહો કરીશું કમ ॥ ૨૯ ॥ મટોરગછ કહે વિરા મહારા, શા
સાફ મહારાઓ. તમોને ન ફાવે તે મુને; ફાવે ત્યાં તમે જાઓ ॥ ૩૦ ॥
લઢિ વઢિને પક્ષ તમારી, કરીશ મહારા વીર; જરાએ મહારાશો ન-
હી. રાખજો રહે ધીર ॥ ૩૧ ॥ એટલે બોલ્યો અભીમન્યુ, રથ લઈ તત-
પર થાઉં, તમે જાવો બદલ વિશે, હું કઉરવમાં જઉં ॥ ૩૨ ॥ મટોરગછ

તવ ઉતર્યો હેઠે, રયમાંથી તે વાર; અભીમન્યુ કહે વારતા મુણે મુર
 નર સરદાર ॥૩૩॥ રય તમારો માયાવિ છે, વાગે કોઈની ચોપ; તો ની-
 રાંતર થઈને હું બેસુ થઈ જવાનો લોપ ॥૩૪॥ મટારગછ કહે હું જ-
 ણું છું તે કેમ ભુલી જઈશ, લદીશ વદીશ પણ તમારી, ખખર લેનો ર-
 હીશ ॥૩૫॥ એમ કહીને પોતે ચાલ્યો જદવ સામો થાય; અભીમન્યુ
 રય હંકારી, કહરવ દળમાં જાય ॥૩૬॥ જઈને ઉભો દુષ્ટો સામો અરબુન
 છનો તન માયાવિ ગયો જદવમાં ત્યાં મોખરે પ્રદુમન ॥ ૩૬ ॥ પુત્ર
 પ્રભુનો સહથી મોટો બોલ્યો મુખ વચન, શું આવ્યો તુ અમારા સા-
 મો, ઓ રક્ષસીના તન ॥૩૭॥ ક્ષત્રીનું કુળ છે કેવારે શોધિ બે તારાં
 પરિયા, નાત બહાર રહ્યા સંતનું રાજ માછીની પુત્રી વરીયા
 ॥૩૮॥ તારા બાપનો કોકો લાવ્યો વરેલી નંદીની નારિ, કુન્નતતપુરના
 રાજ્યે દીધી, ફક્ત ફેલ અમારિ ॥ ૩૯ ॥ કુંતા કુંવર પાંચે કુંવારા,
 સમજ સામો થાને; તાણીનોશી તુજ તાત વર્યો, રક્ષસી હેડ માને ॥૪૦॥
 મુજ સામો તું શોભતો નથી; ઓ રક્ષસાના તન પુત્ર, પાંડવ વર્યા-એક
 નારિને, ત્યારે થયું ધરસુત્ર ॥૪૧॥ અમારિ કન્યાનું હરણુ કીધું મરણ
 આવ્યુ તારું, માયાવી કહે પુત્ર પ્રભુના સાંભળ બોલવું મ્હાર ॥ ૪૨ ॥
 તારા દાદા વસુદેવજીને કંસે કન્યા દીધિ, કુળવંતને કેમ છુટા ન મુ-
 ક્યા કારાગ્રહે કેદ દીધી, ॥ ૪૩ ॥ પુષ્પી બે તુજ તાતને એ. કાળાગ્રહ
 માં અવતરિયા; ગાયો ચારિ છાછ પીને, ગોકુળમાં ઉછરીયા ॥ ૪૪ ॥
 તારા બાપને કેને દીધી, કન્યા સન્મુખ હાથ અંબાવના; ડેહેરામાંથી
 લાવ્યા રક્ષમણી તુજ માત ॥ ૪૫॥ નરકાસુરને મારિ નારિ લાવ્યા
 સોળ હજાર; જંબુવતી રિંછડિ લાવ્યા શરમ ન આવી લગાર ॥૪૬॥
 કુળ તારું તું રાખ્ય છાતું, પાતુ બધુ મુજ હાથ, હજુ બીજુ સાંભળવું
 હોયતો ઘણી લાંબી છે વાત ॥ ૪૭ ॥ એવાં વચન સાંભળીને બો-
 લ્યો પ્રદુમન; રાતો તાતો કોધે ભરાયો શામ તણો સંતાન ॥ ૪૮ ॥
 ॥ વળણ ॥ કોધે ભરાયો અતી ઘણો, કળ્ણ પ્રભુનો તંન કહે વદ્ધભ
 વળી બોલિયો, વઢવાનાં વચન.

કડવું ૪૨ મું રાગ પ્રદુમાનકહે છે મનહર છંદ

ભિમ સુત કયો, તુત મદંમે તુ ભયો ભુત; અખ હાથ આયમયો

ઠામમે બેઠારેગો ॥ નઅમે તાકાન કીયો, પ્રપંચ લગાય મીયો; બલીયે
 મું બાપ દીની; અબ તું બીયારેગો ॥ જૈમ જશે બદલ હે કાલ જૈશે
 કૌરવ હે, સખ હીલ મીલ તેરા, પ્રાનકું નીકારેગો ॥ કેખ મેરો બાન
 સાન ભાન તો ભુલાય હિં, દોનુંકુ પકર કર; કરશે સંહારેગો ॥
 મટારગછ કહે છે ॥ પાઉંપર પાઉંપર, પ્રભુ કે નંદન તુંહી ભગ બ-
 નહીતો મેરા. દૈત લલકારેગો ॥ માયાવી મધેગાજખ, જન નીકારેગા
 તખ; કબ નહી લર એસો; તોખા તું પોકારેગો ॥ આપો આપ બલ
 કર, તખ મે, પીછો નપર; પકરપકર કર ખ્હોત માર મારેગો ॥ ક્રી
 મુનકે મુત સખ, દાવમે આયાહો અખ; કેસે ગ્રહી ગ્રહી લેકે, હરીયમે
 ડારેગો ॥ રાગયોપાધ ॥ બોલ્યા વૈશમપાયે વચન, સુણ પરીક્ષત કેરા રા-
 યના તન; એવું બોલ્યો મટારગછે જ્યારે કોપે ચડીયો પ્રદુમન ત્યારે;
 ॥ ૧ ॥ એવે કૌરવાં શું થાય, મુખ્ય લડવૈયો કરણરાય; સાથે રાખેલા
 બે સંતાન, સામો આવ્યો ત્યાં અભેમાન ॥ ૨ ॥ તેવો ગાજને બોલ્યો
 કરણ છોકરા આવ્યું તાર મરણ; તવ બોલ્યો અભીમન્યુ રાય જીવ-
 નું હોય તો પડ પાય ॥ ૩ ॥ એવે કરણ તણા બે તન, બોલ્યા પીતા
 પ્રત્યે વચન; તાતજી નવ બોલશે કાંઈ. અમે વઢવાના બે ભાઈ ॥ ૪ ॥
 બઓ જઈ બેસો કોરાણે, અને મારવાના આ ટાણે જણ્યું કરણે વઢવા
 દેવું. બેવું દીકરા કરેછે કેવું ॥ ૫ ॥ એવું સમજને એ ખશીયો; બેઠો
 અળગો બેવા યુદ્ધ રશીયો; એના પ્રશકેતુ ચંદ્રકેતુ, તેને થયો વઢવા-
 નો હેતુ ॥ ૬ ॥ અભિમન્યુ સામા બેઠ ઉભા ક્રીધા યુદ્ધ તણા મનસુ-
 બા; બોલ્યો પ્રશકેતુ વચન બેતુ ઝપાટો નરના તન ॥ ૭ ॥ વળણ ॥
 બેજે ઝપાટો અમ તણો, કહેછે કરણ કુમાર; વઢે વણલ બેઠ બોલ
 તા મનમાં ધર અહંકાર ॥

કડવું ૪૬ રાગ જુહાણા સાખી.

તડો તડ બે જણારે ખરોખર બે જણારે ॥ ૧ ॥ પ્રશકેતુ બોલીયો
 કન્યા દે પડ પાય; અભીમન્યુ કહે વરરાયને વરે ભાનુમતી એ-
 ની માય તડો ॥ પ્રશકેતુ બોલીયો, હમણાં વધ્યું ધર મુત્ર; બોલ
 વિચારી બાળકા તુતો મંત્રના પુત્રનો પુત્ર તડો ॥ ૨ ॥ અભીમન્યુ
 વળતુ વધો, સાંભળ મુજ વચન; મુજ સામો શોભતો નધી તુતો દા-
 સીના તનનો તન તડો ॥ ૩ ॥ પ્રશકેતુ બોલિયો કપટ અમે બે ક્રી-

ધું. તારા બાપને બાલ રમાડી, કેવું રાજપાટ ધુતી લીધું. તડો ॥ ૪ ॥
અભીમન્યુ કહે કપટી તણુ ખરાબ થાશે ખાણું મારા ભાઈએ હાથી
આપી કેવું નમદ લીધું નાણું. તડો ॥ ૫ ॥ પ્રશકેતુ બોલીયા બે
અમે સમશેર કહાવ્યા, ઠંડપતી નજ નચાડવા, કેવા ભરી સભામાં લા-
વ્યા તડો ॥ ૬ ॥ અભીમન્યુ કહે મુજ બંધુએ; શણુગાર દે રચના ર-
ચાવી, તારી કાકીયાને તારી માને, આખી રાતજ નગન નચાવી તડો
॥ ૭ ॥ પ્રશકેતું વળતું વધ્યો. શુણુ અરજીનના તન; દુખ દેવા તુજ તા-
તને, કેવા કાઠાડયા છે અધાર વન તડો ॥ ૮ ॥ અભીમન્યુ કહે બદલો
વાળના મટોરમછે દાવ ધાર્યો. શાકભાલ ખવરાવીને કેવા આકાવી
અધાવિ માર્યા તડો ॥ ૯ કરણ કેડેથી બોલીયા આતો જીભ જુધ
થાય; મહેણુ મારે તુંજથી સવાયું. મહાર પેટ પાસુ બળી જાય તડો
॥ ૧૦ ॥ વળણ ॥ માટે માહરા ફીકરા ફુંકી કરો જીન્યાય; કહે વહીબ
દશકેરીયા વઢવાને એ રાય ॥

કડવું ૪૭ મું રાગ સાખીને.

વૈશમપાયે એણીપર બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વીસ્તારી તુજને
સંભળાવું, યુધ તણો મહીમાય ॥ ૧ ॥ કરણરાયે કુંવરોને, ઉશકેર્યા
તે વાર, એટલે પ્રશકેતુ ચંદ્રકેતુ બન્ને ગ્રહાં હથીઆર ॥ ૨ ॥ અભી-
મન્યુયે ટંકાર કીધો, હિમ્મત રાખી અપાર, એટલે સઘળા કૌરવ લોકે
ઉપાડયા હથીઆર ॥ ૩ ॥ જદવ જુધમાં પ્રદુમને, ઉચો કીધો હાથ;
એટલે આયુધ લઇને કોપ્યો જદવનો સહુ સાથ ॥ ૪ ॥ રૌશે રૂઠયા અ-
ગની ઉઠયા મનમાં અપરમપાર, શુપતી ગેડી મદાયો લઈ, દેવા માંડયો
માર ॥ ૫ ॥ માયાવિ એકલો જદવ ગાઝા, કરતા શોર બકોર; કીડી
ઉપર કટક ચઢે, તેવું કીધું જોર ॥ ૬ ॥ તોફાન દેખી માયાવીને પુરણ
પ્રગટી રીસ; કેશ છોડીને પાશાણુ વીશે, એણે પછાડયું શીશ ॥ ૭ ॥
મસ્તકમાંથી જીજી જેવા જીવ ખર્યા હજાર; પવનને પ્રથવિ અડીકે; દૈત
થયા તે વાર ॥ ૮ ॥ તાડપુર ઉંચા નાકે બુચા ગજ ગજ લાંબા
દંત, જદવ ઉપર જોર જણાવ્યું લેવા માંડયો અંત ॥ ૯ ॥ મારો મારો
મુખે બાંખે. નાંખે કારમી ચીસ, કહરવમાં યુદ્ધ શરૂ થયું, સૈને વ્યાપી
રીશ ॥ ૧૦ ॥ પ્રશકેતુએ બાણુ માર્યું, અભીમન્યુને અંગ, અરજીનમુતે
સામુ મારી તે બાણુ કીધું ભંગ ॥ ૧૧ ॥ ચંદ્રકેતુએ મંત્ર બોલીને.

માર્યા અગણીત બાણ, અભિમન્યુએ સામા મારી સર્વ કર્યા ભંગાણ
 ॥ ૧૨ ॥ પછી પોતે બાણ લઈને, નાગ પાસ મંત્રે સાધ્યા; કરણનાએ
 દીકરાને. અવળે હાથે બાધ્યા ॥ ૧૩ ॥ તે દેખીને કરણ ઉઠ્યો, આવી
 ઉભો તે ઠામ; પોતાના પુત્રોને કહ્યું, બોલ્યું બાપનું નામ ॥ ૧૪ ॥ એ
 મ કહીને હાથ છોડ્યા મેઘનાદે ગડગડીયો; આયુધ લીધાં હાથમાંને,
 યુધ્ધે ટૂટી પડીયો ॥ ૧૫ ॥ અગણિત મંત્રથી બાણ છોડે, સુર્ય તણે
 કુંભાર; બાણ એનું એક જતામાં થાય એ સાઠ હજાર ॥ ૧૬ ॥ મા-
 રે અભિમન્યુ અગણીતુ, વાયુ વેગે ભય, બાણ એનું એક જતા જતામાં
 આળીસ હજાર થાય ॥ ૧૭ ॥ કરણ આગળ કેટલું જનું, ઘણું પડે છે
 માર; વળી આસપાસના ચોદ્ધાનાં આવે ઘણાં હથિયાર ॥ ૧૮ ॥ તો
 પણ યુદ્ધ કટાવી રહ્યો છે, અરજુનજીનો તન; બદવમાં હું જોર કરે
 છે, બળ થો પ્રદૂમન ॥ ૧૯ ॥ શીવ તણું એક બાણ લીધું માર્યું કરી
 ને કોપ; ગટોરમજના દમત માયાવિ, તેતો ક્રીધા લોપ ॥ ૨૦ ॥ તે
 દેખી માયાવી કોપ્યો, જણવિ ઝાઝો રીશ; પાશાણ વિશે પોતે પછા-
 ડ્યું. આળીસ વેળા શીસ ॥ ૨૧ ॥ આળીસ હજાર રાક્ષસ થયા લાંબા
 તણ તણ તાડ; બળવંતાને બીહામણા બહુ; લાંબા પોહોળાં હાડ,
 ॥ ૨૨ ॥ પછી પાછું શીશ પછાડ્યું, ફરોથી આળીશતાર; સાત તાડવા
 ઉંચી બનાવિ, રાક્ષણિ આળીસ હજાર ॥ ૨૩ ॥ ગર્ધવમુખીને ભુંડમુખી
 સ્વાનમુખી કીરમુખી, વાયશમુખી હરણમુખી; કોમુવાળીકોલુખા ॥ ૨૪ ॥
 કંઈ પીતવરણી કે રક્તવણિ કે શામવરણીકાળી; સાતસાનગજનાદંત
 લાંબા; કંઈકટુંકા કેશવાળા ॥ ૨૫ ॥ કંઈ રાક્ષણિએ ચણીયોપહેર્યો કૈંયે હાં
 કયા કેશ; કંઈયેકછે લંગોટી વાળી, કૈં છે નમનવેશ ॥ ૨૬ ॥ અકેક તાડવા
 સ્તન લાંબા, કારમીલડાઈ ધારે; બે ભુજમાં બે સ્થાનમહીને, બદવલો-
 કને મારે ॥ ૨૭ ॥ દશ દશ બેઢા ઘાય તળે પામે છે બહુ ત્રાસ; રાક્ષ-
 સીનો ભય ભારે ભાસે કરતા નાસાનશ ॥ ૨૮ ॥ કંઈ રાક્ષણિ પડે ટા-
 લામાં, કંઈ બદવને ઝાલે, મરડી મસળિ મોઢામાં ને નસ્કોરામાં ઘાલે
 ॥ ૨૯ ॥ એ રીતે રાક્ષસીયો લડતી, જબરું દમવત દાખે; રાક્ષસ લોકો
 ખોળાને ખોખા, ભારને રેણું નાખે ॥ ૩૦ ॥ બદવ ઉભા આંખો ચોળે;
 રાજોરાક્ષણી દોઢી ધુમ થકી અંધકાર ક્રીધો એવી ભુક્તિ બેડી ॥ ૩૧ ॥
 હેડબાનો દીકરો તે, ચડીયો છે મગન; યુદ્ધ કરાવે ઉપર રહીને. બી-
 મસેન કેરો તન ॥ ૩૨ ॥ વનમાં જઈ ઝાડ તાડ લાવે, દારૂણ દમવત દાખે

મ્હોટા મ્હોટા પહાડને પરવત, અંત્રીક્ષ રહીને નાંખે ॥ ૩૩ ॥ એ રીતે
ત્યાં યુદ્ધ આવે, કઊરવમાં શું થાય; અભીમન્યુ ઉપર ક્રોધ્યો, પોતે
કરણરાય ॥ ૩૪ ॥ લઢતાં વઢતાં, કરણ રાયે, કીધો કારમો કોપ,
શીવ મંત્ર બાણ મારી કીધો, કુંવરનો રથ લોપ ॥ ૩૫ ॥ પગપાળ થયો
અભેમન્યુ, વાગે ઘણાં હથીઆર, શરીરને ઓથો નત્ર રહ્યો, ઘણેક
પડીયો માર ॥ ૩૬ ॥ વસ્ત્રો ફાટ્યાં આણશણ તુટ્યાં ભોંકાઈ મયાં
તીર, રૂંવે રૂંવે ભાલોડાં ભેદ્યાં, વહયું ઘણુ રૂધીર ॥ ૩૭ ॥ ચારણી
જેવું શરીર થયું, તરી ગયા લોચન સંભારવા લાગ્યો મટોરગછને.
કયાં ગયા બંધવ જન ॥ ૩૮ ॥ ભીડ વેળાના ભાઈ મહારા, વીસવાસ
દેધને રહ્યા; અરેરે રણમાં રજાળાવ્યો, હવાસ છુડા થયા ॥ ૩૯ ॥ એ
રીતે ટળવળવા લાગ્યો, ઘણીક પામ્યો કષ્ટી; એવે સમે મટોરગછની
ગમનથી ગઈ દ્રષ્ટી ॥ ૪૦ ॥ બહુ દુખીયો બંધુને દીઠો, કરોધ હળાહળ
ચઢીયો, જયદ્રથ બનેલી દુરીયોધનનો તેના રથમાં પડીયો ॥ ૪૧ ॥ જે
થને હડસેલો માર્યો માયાવી મહાબળ કાવ્યો. ઘોડાના અછોડા ઝાલી,
રથજ હાંકી લાવ્યો ॥ ૪૨ ॥ અભીમન્યુને ઉચકીને, બેસાડ્યો રથમાંય;
ગટોરગછ કહે કેમ વીરા શું તારી ઇચ્છાય ॥ ૪૩ ॥ કુંવર કહે વીરા
મહારા, હવે નહિ ચીંતાય; તમે તમારું પુર કરીને, પક્ષે આવો હાય
॥ ૪૪ ॥ માયાવી કહે વારૂ વીરા. કહી આકાશે ચડીયો પ્રદુમનના રથ
નો નીચે આવો અચાનક પડીયો ॥ ૪૫ ॥ ઉપાડી રથ માથે લાંઘા;
ચઢી મયો મન, અંત્રીક્ષ જઈ માણને બોલ્યો, પ્રકોદરનો તન ॥ ૪૬ ॥
જેરે પ્રણના ઢીકરા હું; જીવજ તારો લેઉં; રતનાગર સાગરમાં તુને, રથ
સહીત નાંખી દેઉં ॥ ૪૭ ॥ તવ પ્રદુમન ચેતી મયો મારવા ભાલો લી-
ધો રથ ઉપાડી ગટોરગછે, મામમાં ફેંકી દીધો ॥ ૪૮ ॥ પછી પડ્યો
બદવ વિશે, કરતો સોરખકોર; મોખરાનો લડવઈઓ ગયો; ભાગ્યું
સહુતું જોર ॥ ૪૯ ॥ એટલે રાક્ષસને રાક્ષણીયો કોપ કરે મહા; મહા બદ
વકેરા જખરા બેધા, પણ જીવ લઈને નાઠા ॥ ૫૦ ॥ ભંજરાણ પડીયું,
માયાવી નડીયું; નશાડયા સહુ જન; પછી રાક્ષસ રાક્ષણીયોની; પ્રત્યે
વહ્યો વચન ॥ ૫૧ ॥ વલણ ॥ ચોક્કા પ્રત્યે બોલીયો; રાતાં રાખો ચક્ષ,
વદે વલ્લભ આજ્ઞા કરીયે બાઈની પક્ષ. ॥

કડવું ૪૮ રાગ સવરિયા.

વૈશમપાયન એણીપેર બોલ્યા મુણ જનમેજે રાય; વિસતારી તુ

જને સંભળાવું; યુધ તણે મહીમાય ॥૧૧॥ ગટારમછે આજ્ઞા આપી બા-
 ધની વાહરે ચડો કઠિરવ કેરી સેન્યા વીશે. નેત્ર મીચીને પડે ॥ ૨ ॥
 એમ કહી દધત્યો લલકારિ પોતે ચઢ્યો મગન; રાક્ષસ રાક્ષસીયોનું ટા-
 ણું આંચું હસ્તે વઢન ॥૩॥ કઠિરવે જણ્યું કેર થવાનો થે રહ્યો સો
 ર બઠોર; તે દેખી અભીમન્યુના પગમાં આંચું જોર ॥ ૪ ॥ હેડંબાનો
 સુત માયાવિ જોયુ ગગનથી ધરણ; જણ્યુ કે બહુ જોર છે, કપરો
 રાજ કરણ ॥૫॥ એવું ધારી ઝડપ મારી, કર્ણની નીચે પડીયો રથ એ
 નો ઉપાડી લેધ, પોતે આકાશ ચડીયો ॥૬॥ ગમને જમને કરી મરજના
 ભુડી વાત લંડાવુ કરણ કાકા દરીયામાં નાંખી, કાકીને રંડાવું ॥ ૭ ॥
 સાંભળી કરણ થરથર કર્જ્યો. યુધ ભલેરું મચીયું, ખરા રંમમાં ભંગ
 પડાવ્યો. ભુડું ગટારમચીયુ ॥ ૮ ॥ નીચે નાંખી દેશે મુને નીકળી જ
 શે પ્રાણ; એવું જણી હાથમાંથી મુકયા ધનુશને બાણ ॥૯॥ વાંકો વળી
 ને મારવા માટે, કરણે ભાલો લીધો; માયાવીએ રથ ઉપાડી વનમાં ફેંકી
 દીધો ॥૧૦॥ હાડ કુટાયા કરણ કેરાં ઘાટ ભલેરો ઘડીયો; મગનથી મ-
 ટોરમછ પાછો હાથી ઉપર પડીયો ॥ ૧૧ ॥ દુર્યોધનનિ અંબાડીમાં આ-
 વ્યો બીમકુમાર છત્રપતીના બે ભુજ ઝાલી છીનવી લીધાં હથીઆર
 ॥૧૨॥ મટોરમછે ધોધરો ઝાલી, પાપીને નાંખ્યો હેઠો; રાતો તાતો થઈ
 માયાવિ, રૂદ્રીયા ઉપર બેઠો ॥ ૧૩ ॥ એટલે બધી રાક્ષસીઓયે, જુ-
 લમ કીધો માઠો. શકુની સહથી પહેલો સમજ્યો જીવ લઈને નાઠો ॥૧૪॥
 એટલે નાઠો શકુજ યોદ્ધા; કીધો કારમોકેર; મટોરમછ કહે દુષ્ટ કાકા તુ-
 જને મારૂ ઠેર ॥ ૧૫ ॥ તવ દુર્યોધને હાથ ભેડયા, તુજને લાગુ પાય,
 લખમણને પરણવું હશે તો; પરણશે એની માય ॥ ૧૬ ॥ ઓ બા-
 ધ જીવતલન દે મુને; ઉગર તુજ પ્રતાપ; એવો કુમતી મરજ
 વેળા મર્ધવને કહે બાપ ॥ ૧૭ ॥ તે અનુભવ નથી માયાવીને;
 એણે કર્યો વિચાર; કાકો થઈ આવું મોલેછે, મારું ને ધીકાર ॥ ૧૮ ॥
 એવું સમજી ઉઠી ગયો કે, નાઠો દુરીયોધન. રાક્ષસ રક્ષસી લોપ કીધાં
 પ્રકેદરને તન ॥ ૧૯ ॥ આવી બેઠો રથને વીંશે અભીમન્યુની સાથ,
 મારથા પદથિ ગ્રહણ કીધા ધોડાના અછોડા હાથ ॥ ૨૦ ॥ દુરીયોધ-
 ન બહુ ખેડ પામ્યો, બોલ્યો મામા પ્રથે, જુઓ મામા કન્યા
 લીધા ક્ષત્રીયોની મત્યે ॥ ૨૧ ॥ જીત જોઈ બળદેવજીએ હળમુશળ
 ધયું હાથ એટલે ચક્ર ચડાવ્યું પોતે દયાળુ દીનાનાથ ॥૨૨॥ એટલે બો

હ્યા ભીસ્મપીતા વિચારી આયુષ ધરજો; અમારે તમારે લડાઈ ચારો,
સમજીને કામ કરજો ॥ ૨૩ ॥ બળભદ્ર કહે આશું બોલો અવળો ઉમ-
મ કેમ ધારો, ભીસ્મ કહે મારવા નવ દધથે, છે છોકરો અમારો ॥ ૨૪ ॥
એમ કહીને આયુષ લીધાં, બળદેવ બોલ્યા એમ; કૃષ્ણ વીરા તમે આ
મને જોજો, ફાવે જેમ તેમ ॥ ૨૫ ॥ બે છોકરાને હુ માફું જણવો
તમે અહિંરીશ, પ્રભુ કહે હુતો ચક્ર મુકું, છેદવા જદવ શીશ ॥ ૨૬ ॥
હજધર કહે કેમ આડુ બોલો જદવ આપણા રાંક; તેમને તું શા સાફ મા-
રે, શો છે એમનો વાંક ॥ ૨૭ ॥ કૃષ્ણ પ્રભુ કહે વીરા મારા, ન્યાય
તણો પંથ સ્થાવો, શા સાફ છોકરાઓને મારો એમને વાંક બતાવો ॥
૨૮ ॥ બળદેવજી કહે નજરે જુઓ છો, ઓરે અસરણા શરણ; આપણે
ઘેર ઉત્પાત કરીને કર્યું કન્યાનુ હરણ ॥ ૨૯ ॥ પ્રભુ કહે કે હરણ
ક્રીધું તેમાં અનીતી શી ક્રીધી પેહેલો વીવાહશીદ કર્યો તો પોતાની ક-
ન્યાય લીધી ॥ ૩૦ ॥ એમની હતીને એમણે લીધીતેમાં શો એમનો વાંક
પોતાની કન્યા કેમ જવાદે સહુને ઝાલું છે નાક ॥ ૩૧ ॥ ભીસ્મે સાન
કરી ગુરૂને, હવે ન ધરશો બીક, આપણે આપણુ જોયા કરો, સળગ્યું ઘર
માં ઠીક ॥ ૩૨ ॥ કૃષ્ણના શબ્દો બળદેવે સુણ્યા બોલ્યા તું બંધવ મ્હા-
રો, આ કહેવાથી થાય છે નિસ્સે, આ બધુ તું કરનારો ॥ ૩૩ ॥ કૃષ્ણ
કહે કે હુ કરનારો, નહી મારવા દેહિ બાળ બળદેવ કહે કપટ તાડ, મેં
ન જાણું જોપાળ ॥ ૩૪ ॥ હજમુશળ હેઠું પછાડી રથ થકી ઉતરીયા,
અભીમન્યુને પુછવા લાગ્યા બળદેવજી કરોધ ભરીયા ॥ ૩૫ ॥ બતાવ્ય
છોકરા ક્યાં છે કન્યા મોકલું નહી તુજઘેર, અભીમન્યુ કહે જોઈતી ન-
થી નીસ્યે ધારી તે પેર ॥ ૩૬ ॥ અમારે અમારી કેવરાવતીતી; તે તો
લીધો લાહાવો અશોક બામના ભોંયરામાંથી સુખે પાછી લઈ જાઓ
॥ ૩૭ ॥ એટલે ત્યાંથી બળદેવ ચાલ્યા, ભોંયરામાં બડાકે, રાક્ષ-
સ માયાવી ગટોરમછનો લોપ કર્યા લપડાકે ॥ ૩૮ ॥ જઈ કન્યાને
ખાંધે લીધિ, બળદેવજી બહુ બળીયા; બડ બડતાને કળકળતા એ,
પોતાને ઘેર પળીયા ॥ ૩૯ ॥ કહિરવ હારીને નાઠેલા તે એ
ક જમાએ મળીયા, તેમણે જાણ્યું બળદેવજી તો કન્યા લઈ
ઘેર પળીયા ॥ ૪૦ ॥ દુર્યોધન કહે મામા તમે હું ત્રીજો દુશા
શન ચોથો કરણ આપણુ ચારે, જઈએ બળભોવન ॥ ૪૧ ॥ સમ-
જવિને કન્યા લઈએ થકી પછી વિદાય, નારીયો માત્રતે રજ આપે

સહુ આમળ જાય ॥ ૪૨ ॥ નારીયોને તવ વીદાય કીધી, કઠિરવ ઉભા
 રહ્યા કન્યા લેવા ચારે જણા દ્વારામતીમાં ગયા ॥ ૪૩ ॥ જહ બળદેવ
 ની પાસ બેઠા, બોલ્યો દુરીયોધન આપણા રંગમાં ભંગ કીધો પાંડવોને
 તન ॥ ૪૪ ॥ જ્યારેને ત્યારે અમનેનડે છે, વળી ગણાય છે રાંક; હળ-
 ધારી તમે નજરે જોયું જુઓ કેનો વાંક ॥ ૪૫ ॥ કરમ એમનાએ બો-
 મવશે, કરે અધર્મઅન્યાય, અમે અમારે ધેરલૈજહએ લાવો સુરેખા ક
 ન્યાય ॥ ૪૬ ॥ બળદેવને કરોધ વ્યાપ્યો શું તું બોલ્યો હરામી; એ
 કન્યા પરણી ચુકી છે, શું કકું બીજે સ્વામી ॥ ૪૭ ॥ વિચાર વીના
 કેમ તું બોલ્યો, હળધરને ચઢી રીસ; લાવો શેવક ખડગ માર. છેદુ
 આનું શીશ ॥ ૪૮ ॥ તવ ચારે જણ મુઠીઓ વાળી નાડા તેણિ વાર
 રથમાં બેસી નીકળી ગયા, દારિકા નગ્રની બહાર ॥ ૪૯ ॥ મેદાનમાં
 પેલા સત્ય પુરૂષો છે: પાંચમા છે અવીનાશ તે પાંચે જણે પાંડવ કેરા
 પુત્રને બોલાવ્યા પાસ ॥ ૫૦ ॥ તવ ગટોરમછ અભિમન્યુ આગિને પ-
 ડીયા પાય, આશીશ દઈને હાથ મુક્યો મુસ્તક ભીસ્મ પીતાય ॥ ૫૧ ॥
 મંદ હશીને ભીસ્મપીતા, બોલ્યા મુખ વચન; તારી ક્રિયા જોઈ પ્રસન
 થયો એ ભીમસેનના તન ॥ ૫૨ ॥ ધન તારિ માની કુખને ને ધન
 ભીમ તારે બાપ ગટોરમછ કહે દાદા તે સહુ તમારો પરતાપ ॥ ૫૩ ॥
 દાદા કહે કે વેહેવાર વટમાં ધરવિ ન કોઈની ધાક, એવી વધારવી શા
 બાશી. જવા ન દેવું નાક ॥ ૫૪ ॥ પછી કહ્યું અભિમન્યુને, ઓરે લા-
 ડકડા તન; વનમાથી તુજ તાત આવતા સુધી, રહેજે હેડંબાવન ॥ ૫૫ ॥
 કઠિરવ લોકોછે બહુ કપટી, દગાથી મારે ઠેર; માટે ગટોરમછ અભીમન્યુ
 ને, રાખજે તારે ઘેર ॥ ૫૬ ॥ માયાવી કહે ઓરે દાદા, મા દીકરો બે રહે
 શે રાખજે મંભાળ કુંતાજની વિદુરને ઘેર રહેશે ॥ ૫૭ ॥ ભિસ્મ
 પીતા કહે કુંતાજની, ચીંતા ન ધરશે મન; નીરમય પણે તમે રહેજો
 ઓરે મહારા તન ॥ ૫૮ ॥ તવ બે પુત્ર પાયે પડિયા રાજ થયા જુગ-
 દીશ સત્ય પુરૂષો અને કૃષ્ણ પ્રજાએ હાથજ મુક્યા શીશ ॥ ૫૦ ॥
 વળણ ॥ કરે શોશ મુઠી બોલીયા, પોતે ભીસ્મ પીતાય; જાઓ તમ
 બેઉ દીકરા થઈએ અમે વિદાય.

કંઠવું ૪૯ રાગ ચૌપાઈ.

બોલ્યા વૈશમપાય વચન મુણ પરિક્ષત કેરા તન; સત્ય પુરૂષોએ
 રમે હંકાર્યા કૃષ્ણ પ્રજા દ્વારીકાં પધાર્યા ॥ ૧ ॥ સત્યવાદી ચારે જણ ૫-

ળીયા, જઈ કૌરવદળમાં મળીયા એવા પાન્ડવના સુત બળિયા; હેડંબા
વન ભવા વળિયા ॥૨॥ ગયા આઘા એક જોજન; બોલ્યો ગટોરગછ વ-
ચન; ભાઈ અહિં રહો થોડીવાર રસ્તે કરી આવું ખેલ લગાર ॥૩॥ એવું
કહીને તતપર થયો, જય કૌરવ જીવતી ત્યાં ગયો, એતો બળવંત માયા
વિ ભુપ, એણે લીધું દુર્યોધન રૂપ ॥ ૪ ॥ બીજા બનાવ્યા નવાણું ભાઈ
તેતો સરવે ત્યાં આવ્યા ધાઈ, સાથે ક્રીધા છ કારભારી આવ્યા કઠિરવ
કેરી જ્યાં નારી ॥ ૫ ॥ એવે બાનુમતી પુછે એમ; કહો કન્યાનું કયુંકેમ
બોલ્યો દુરીયોધન મુખવાણી. તુતો નીભાંગીણી છે રાણી ॥ ૨૬ ॥ રાંડો
તમારા પગને પ્રતાપ. સહુને ઉપજ્યોછે, સંતાપ; સુણી બોલી સરવે નારી
તમે પડે નીભાંગી ભારી ॥ ૭ ॥ સુણો પુરૂષો કરોધ ભેર આલ્યા પો-
તાની સ્ત્રિયોના કેશ ઝાલ્યા ॥ ૮ ॥ ગાળો દેતા દેવા માંડ્યો માર; મડ-
દા પાટુ લીંચણનો પ્રહાર; ક્રીધો માયાવીએ કાળો કેર, લીધું ધરપતી મા-
તાનું વેર ॥ ૯ ॥ સહુ નારિને હાથ બતાવ્યા, એવે કૌરવ સરવે આ-
વ્યા; બુમો સાંભળી પ્રગટ્યો કોપ; તવ થયો ગટોરગછ લોપ ॥ ૧૦ ॥
ત્યારે કૌરવો આવીને પુછે, તમે રડો તે કારણ શું છે, વળી પુછવા
લાગ્યો ભુપાળ; કહે રાણી તમારૂં કપાળ ॥ ૧૧ ॥ જમને મારીને થાઓ
અબણ્યા. તમે સપુ છો તે જણ્યા; જોયું સત્ય પુરૂષોએ દુખ, લાગ્યા
હસવા વસ્ત્ર દેધ મુખ ॥ ૧૨ ॥ એવે બોલ્યો દુરીયોધન એમ, કહો મામા
થયેલું આ કેમ; બોલ્યો શકુની મામો તે ઠામ ગટોરગછીયાનું આ કામ
॥ ૧૩ ॥ જવો ગટોરગછ લોપ થયો, નેવો હસ્તીનાપુરમાં ગયો;
જ્યાં બેઠો ધત્રાષ્ટર ભુપ, ત્યાંતો આવ્યો શકુનીને રૂપ ॥ ૧૪ ॥ બોલ્યા
અંધ તણા છડીદાર; આવ્યા શકુની લેજો જીહાર, તવ બોલ્યો આંધળો
એમ આવો શકુની કોહો થયુ કેમ ॥ ૧૫ ॥ કેમ કેટલે રહી છે જન.
કહો કયાં ગયા સૌ સંતાન તવ બોલ્યો માયાવી ભુપ; શુદ્ધ શકુનિને
સ્વરૂપ ॥ ૧૬ ॥ આંસુ પાડી લેણાટ કર ક્રીધા; રડિ અશુભ સમાચાર
ક્રીધા; આવ્યા દ્વારીકાં પાન્ડવ તન; એક ગટોરગછ અભેમાન ॥ ૧૭ ॥
એતો બેઠે જણે વાળ્યો ધાણુ લીધા સકળ જનના પ્રાણુ બેઠે બાળકે
વાળ્યો છેક રાખ્યુ નહીં જીવતું કોઈ એક ॥ ૧૮ ॥ બાળબચ્ચાં નર-
ને નારી, એક એકને નાંખ્યા મારી; રહ્યો જીવતો હુ એક આપ, તેતો
તમારે પુન્ય પ્રતાપ ॥ ૧૯ ॥ બેઠે પાંડવ કેરા તન, એવું બોલ્યા છે
વચન, કરશું હસ્તીનાપુર સેલે, સોયે ભાઈના ભોગવશું મહેલ ॥૨૦॥

એવું સાંભરી પ્રગટી રીશ કુટ્યું ધત્રાષ્ટરે શીસ; અરેરે કાઢ્યો મહારો
 વંશ, મહેલ ભોગવે તે મને દ્રંસ ॥ ૨૧ ॥ આપી આંધળાએ આજ્ઞાય,
 લક્ષ સેવક થાઓ વીહાયે; એક ઝપાટ દૈવત દાઓ, સોયે મેહેલ છે તે
 તોડી નાંખો ॥ ૨૨ ॥ તવ ક્રીધું સેવકોયો કેવું; એક સપાટે હાથેળી જેવું;
 શકુની આડે અવળો થયો લોપ થઇ ભાઈ પાસે ગયો ॥ ૨૩ ॥ જઈ
 અભીમન્યુને મળીયો, બેઠો રથ હાંકવાને બળિયો; વાતો કરતા આલ્યા
 બે ।વર, હશે રમે યુધ્ધ મંભીર ॥ ૨૪ ॥ એવે મઈ હસ્તિના પુર જન;
 તેણે ઠીકું મ્હોટું મેઘાન, જણ્યું મેહેલ પાડ્યા તે થું છે. જઈ ધત્રાષ્ટરને
 પુછે ॥ ૨૪ ॥ પુછ્યું ધત્રાષ્ટરને એમ, તાતજી આમ ક્રીધું કેમ. બોલ્યો
 ધત્રાષ્ટર મુખમાંથી, તમે મુએજા આવ્યા કયાંથી ॥ ૨૬ ॥ બોલ્યો દુ-
 રીયોધન ઓ તાત એવો બુરી કેને કહી વાત; બોલ્યો આંધળો તેણી
 વાર, કહ્યા તુજ મામે સમાચાર ॥ ૨૭ ॥ બોલ્યો શકુની ન જણું વાત;
 હુતો આવ્યો જનધયાની સાથ, મારા જેવું ધરીને રૂપ, કહી ગયેલો મા
 યાવી ભુપ ॥ ૨૮ ॥ ભીમના નંદનનું એ કામ; એનું મટોરમછ છે નામ
 બોલ્યો દુરીયોધન તે વાર કહ્યા તાતને સઉસમાચાર ॥ ૨૯ ॥ હજી પાંડવ
 બહુ સારા, પણ પુત્રો થયા બે નહારા તેમાં અભીમન્યુ તો ઠીક ઘણી
 મટોરમછની બીક ॥ ૩૦ ॥ એમ વાતો કરીને રહ્યા; પેલા સઉ ભાઈ ઘેર
 ગયા; ચાલી આવ્યા હેડંબા વન પેઠો સુવર્ણને ભોવન ॥ ૩૧ ॥ જ્યાં બેઠી
 છે હેડંબાય, અભીમન્યુ જઈ પડ્યો પાય; પછી સુભદ્રા માતને નમીયો
 સઉના મનને સંતાપ સમીયો ॥ ૩૨ ॥ પુછ્યા સુભદ્રાએ સમાચાર, ક-
 હ્યા અરજીનને કુમાર, માતા કન્યાને રહેત અદાપ પણ પરણ્યો ભાઈને
 પ્રતાપ ॥ ૩૩ ॥ બોલ્યો માયાવી પ્રભુ પ્રતાપે ભાઈ પરણ્યો છે એને
 આપે. એક એકનાં ક્રીલાં વખાણુ; રહ્યા હેડંબાવન બળવાન ॥ ૩૩ ॥
 હસ્તીનાપુર વિદુર ઘેર; કહિ ભીસ્મે કુન્તાને પેર; રહ્યાં મુખે રૂપ ત્યાં
 કુન્તાય; પાંડવો છે દ્રીવિત વનમાંય ॥ ૩૪ ॥ જીત પામ્યા પાનડવ તન;
 કરી સહાયતા બુમજીવન; પોતાના ભક્તને સુત કાજ, કીધી ખટપટ
 શ્રી માહારાજ ॥ ૩ ॥ જેના માત પીતા સેવે હરી, તેનો પરીવાર બેસે
 ઠરી, કરે ભક્તના પુર્વને સાહાય એવો ભજન તણો મહીમાય ॥ ૩૭ ॥
 ॥ વલ્લભ ॥ મહીમા મોટો ભજનનો, પુરે મનના કોડ, કહે વલ્લભ શ્રોતા
 સહુ, બોલો જે જે શ્રી રણછોડ ॥

દરેક જાતના તાવ તથા પેટના તમામ દર્દો માટે અકસીર ઇલાજ.

ટ્રેડ માર્ક.

વાપરો
જેનસન

એગ્યુ
સ્પેસીફિક

- ૧ આ દવા દરેક જાતના તાવ જેવાકે ટાઢીઓ, ચાથીઓ, એકાંતરીઓ મેલે-રીઆ તેમજ ઇન્ફલ્યુએન્ઝા વીગેરે ઉપર અકસીર ખાત્રીલાયક ઇલાજ છે.
- ૨ આ દવા પેટના તમામ રોગો જેવાકે ખરોલ, જલંધર, પાંડુરોગ, (કમળો) વીગેરે દર્દોને ઘણોજ અન્યબી જેવો ફાયદો કરે છે.
- ૩ આ દવા શરીરમાંના હાંમેશના જીર્ણવર તથા અપચા માટે દરરોજ રાત્રે સુતી વખતે એકજ ઠાઝ લીધાથી દસ્ત સાફ લાવી પાચનક્રીયાને સુધારી બેહુદ શક્તી આપી શરીરને મજબુત બનાવે છે.
- ૪ આ દવા એવી અકસીરકારક અને ખાત્રીપૂર્વક છે કે આપે બીજા એગ્યુ-મીક્ચર તેમજ બીજી બધી દવાઓ વાપરી નાહિમેદ થએલા દરદીઓને એક વખત એકજ બાટલી વાપરવા અમારી ખાસ ભલામણ છે.
- ૫ દરેક ગ્રાહકોને ખાસ ભલામણ કરીએ છીએ કે બાટલી ખરીદતા પહેલાં ખોખા ઉપર જેનસન એગ્યુસ્પેસીફિક તેમજ ટ્રેડમાર્ક તપાસીનેજ બાટલી લેવી.
- ૬ દવા વાપરવાની રીત બાટલી ઉપર આંકા છે તે મુજબ લેવી.
- ૭ ખોરાકમાં દૂધ, ભાત, ખીચડી, ખાજરીનો રોટલો, ઘંસ, ભડકુ વીગેરે પચી શકે તેવો હલકો ખોરાક લેવો.
- ૮ ઘી, તેલ, મરચુ, ખટાશ વીગેરે ખાવું નહી.

સોલ એજન્ટ:-માણેકલાલ ફકીરચંદ.

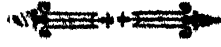
ત્રણ દરવાજા, અમદાવાદ.

તા. ક.-અમારે ત્યાંથી દરેક જાતની વીલાયતી દવાઓ, પરક્યુમરી સાબુઓ, ચાહ તેમજ દરેક જાતના એસીડો તેમજ કેમીકલ્સનો સામાન છુટક તેમજ જથ્થાબંધ કીધાયત ભાવથી મળશે.

બાબુ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ, રીચીરોડ, બાલાહનુમાન પાસે-અમદાવાદ.

મહેર ખખર.

માહાભારતની કથા.

અદારે પર્વ સાથે.

વ્યાસજી વહ્નિભરામ સુરજરામ કથા કહે છે તે ચીત્ર સાથેની છપાઇને તૈયાર થઈ છે. તેના પાનાં ૧૦૩૪ કદ રોયલ ૮ પેજ છે. તેની કીંમત રૂ. ૧૦-૦-૦ પોપ્ટેજ અર્થ જુદુ.

૦-૧૨-૦ મચ્છવેધની કથા વહ્નિભ વ્યાસની બનાવેલી ચીત્ર સાથેની તૈયાર છે બીજા બનાવટી મચ્છવેધ નીકળ્યા છે, માટે કર્તાનો ફોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશો.

૦-૧૨-૦ સુરેખાહરણ વહ્નિભ વ્યાસનું બનાવેલું તૈયાર છે. બીજા બનાવટી સુરેખાહરણ નીકળ્યા છે માટે કર્તાનો ફોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશો.

૦-૧૨-૦ અભેમન્યુનો ચક્રાવો વહ્નિભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે. બીજા બનાવટી અભેમન્યુનો ચક્રાવો નીકળ્યા છે માટે કર્તાનો ફોટો બુક ઉપર તપાસી જોઈ લેશો.

૧-૦-૦ પાંડવા અશ્વમેધ વહ્નિભ વ્યાસનો બનાવેલો તૈયાર છે.

તા. ક.-આવૃત્તી ૧૦ મીમાં પુઠા ઉપર વ્યાસ વહ્નિભરામ સુરજરામનો ફોટો છાપવામાં આવેલો છે. તે શીવાયનો મચ્છવેધ બનાવના સમજવો.

આ ઉપર લખેલાં પુસ્તકો અમારા ત્યાંથી મળશે.

શા. માણેકલાલ ફકીરચંદ દવાવાળા.

ઠે. ત્રણ દરવાજા-અમદાવાદ.

બુકસેલર જયન્તીલાલ નારણલાલ મોતીલાલ શાહ.

રીચીરોડ-અમદાવાદ.

